

הפלוגה ששינתה את ההיסטוריה בשריון

במלחמת קדש 1956

פלוגה א' ומפקדה הנערץ
האלוף משה בר כוכבא (בריל)
גדוד 82 חטיבה 7

עורך: צבי אלפר
חברי המערכת: אל"ים (במיל') שלמה ארבלי, אריה שמש וצבי אלפר

תשרי תשס"ו - אוקטובר 2005

עריכה לשונית והקלדה: מתוקה אלפר
הכנה לדפוס: אריה שמש
עיצוב גרפי: דבורי בורגר
הספר יצא לאור בעידוד ובתמיכה של:

- עמותת יד לשריון
- נחמה בר-כוכבא (בריל)
- חברת "תנובה" והמנכ"ל אריה רייכמן
- הוועדה המארגנת - פלוגה א' במלחמת קדש 56

© כל הזכויות שמורות
כתובת: שלמה ארבלי, יותם 3 אשקלון

הופק לרגל אירוע יובל לפלוגה א', תשס"ו 2005

ספר הפלוגה
מוצנף לך כמזכרת

בהרכה ובידידות,
אל"ם (במיל') שלמה ארבלי

תוכן העניינים

1	תודות - העורך צבי אלפר
3 - 2	על הספר - העורך צבי אלפר
4	דברי פתיחה - אל"ם (במיל') שלמה ארבלי
13 - 5	ברכות:
5	אריאל שרון, ראש הממשלה
6	שאול מופז, שר הביטחון
7	רא"ל (במיל') משה יעלון, רמטכ"ל לשעבר
9 - 8	אלוף יפתח רון-טל, מפקד זרוע היבשה
10	אלוף (במיל') חיים ארז, יו"ר עמותת יד לשריון
12 - 11	תא"ל (במיל') אורי בן-ארי, מח"ט 7 במבצע קדש
13	אלוף (במיל') אברהם אדן (ברן), מג"ד 82 במבצע קדש
23 - 14	אלוף משה בר-כוכבא (בריל) ז"ל - קווים לדמותו
35 - 24	בריל ופלוגה א'
42 - 36	ימיה הראשונים של פלוגה א'
65 - 43	חברים מספרים
67 - 66	דברים לזכרו של סג"ם פלש תומס ז"ל
68	פלוגה א' - בית היוצר למפקדים
69	שרשרת הפיקוד במלחמת קדש מהרמטכ"ל ועד לפלוגה
91 - 70	קרב הסכר
70	רכב ישראל ופרשיו - שיר מאת צבי אלפר
76 - 71	כיצד סקרו העיתונים את קרב הסכר
78 - 77	קרב הסכר מנקודת מבטו של תת-אלוף (במיל') ג'קי חזקיה
81 - 79	קרב הסכר מנקודת מבטו של נהג הטנק ישי קרן
83 - 82	קרב הסכר מנקודת מבטו של סא"ל (במיל') יעקב מיה
88 - 84	קרב הסכר מנקודת מבטו של גדעון שפירא, נהג טנק מ"פ
91 - 89	קרב הסכר מנקודת מבטו של אל"ם (במיל') שלמה ארבלי
95 - 92	חזרה לסכר הרואיפה - 1981
106 - 96	דברים לזכרם של חברים
108 - 107	דברי סיום - העורך צבי אלפר

נספחים:

צינן לשבח פלוגתי
עיטור העוז - משה בר-כוכבא (בריל) ז"ל
צלי"ש אלוף הפיקוד - שלמה ארבלי
צלי"ש אלוף הפיקוד - איתן אריאלי
עיטור העוז - יעקב מיה
עיטור העוז - דוד שאול
צלי"ש אלוף הפיקוד - ישי קרן
תמונות חיילי הפלוגה בפעילות
רשימת חברי פלוגה א' קדש 1956
לוחמי פלוגה א' בקדש 1956 שאינם עמנו עוד - זכרם לברכה
תמונת מחזור "פלוגת טנקיסטים א' סיני 1956"

תודות

אני שמח להודות למספר אנשים טובים ויקרים, שתרומתם להוצאת הספר הזה הייתה רבה.

ראשית, ברצוני להודות ל**אל"ם (במיל')** **שלמה ארבלי**, שהיה הקטר שהוביל את מהלך הוצאת הספר. הוא קיבל מחברי הפלוגה את סיפוריהם ואסף את כל החומר. הוא האיץ באנשים ועודד אותם להתגבר על החששות ולהעלות את זיכרונותיהם על הכתב. כמו כן פנה לאלמנות של חברים שנפטרו ועודד אותן לכתוב דברים לזכרם של יקיריהן. הוא הזרים לי את כל החומר, ואני ישבתי חודשים רבים לעבדו לספר זה.

כמו כן רציתי להודות לידידי היקר, **אריה שמש**, הרסי"פ שלנו לשעבר. שמש הקדיש את כל כולו להוצאת הספר. הוא היה בעברו איש דפוס, וידע זה סייע לנו לעצב את ספר הפלוגה. פעמים רבות נסענו יחדיו למקומות שונים כדי לדאוג ולקדם את הוצאת הספר.

אין מילים בפי, שבהן אוכל להודות ל**דבורי בורגר**, מנהלת מרכז מידע לטרון ביד לשריון. חריצותה, דבקותה במטרה בעיצוב הספר אפשרו לנו לסיימו במועד. שעות רבות הקדישה מזמנה הפרטי כדי לאפשר לספר לצאת לאור בזמן.

אנו רואים **בעמותת יד לשריון** בית חם ואוהב. הודות לחבריה הצלחנו להגיע ליום המשמח הזה של כנס ה-50 לפלוגה ולהוצאת ספר הפלוגה.

ואחרונה חביבה - ברצוני להודות לאשתי היקרה, **מתוקה**, מנשים באוהל תבורך, עצותיה הדריכו אותי לאורך כל זמן הכתיבה והעריכה של הספר. רק הודות לנכונות שלה לסייע בעריכה הלשונית קיבלתי על עצמי לערוך את ספר הפלוגה. במשך ימים רבים עסקה בהקלדה של הדברים, ועל כך תבוא על הברכה.

צבי אלפר, העורך

תשרי תשס"ו, אוקטובר 2005

על הספר

פלוגה א' ומפקדה האגדי, האלוף משה בר-כוכבא ז"ל, הפכו במידת מה למיתוס. דבר נדיר הוא שפלוגה שומרת על קשר במשך חמישים שנה. רבים מאתנו נפגשים מדי שנה ליד קברו של המ"פ שלנו, מכבדים את זכרו ומחליפים חוויות. מי אחראי לתופעה מופלאה זו? אין ספק, שהודות לאישיותו המופלאה של בריל נוצר הקשר המיוחד הזה, קשר שהוא טרח לטפח במשך שנים. בריל היה עבורנו לא רק מפקד, אלא גם דמות לחיקוי ומעין אבא תומך ומנחה. הייתה לנו הזכות להיות חיילים בפלוגתו וללמוד מדרכו.

לפני שלוש עשרה שנה בריל הלך מאתנו, אך הקשר בין חברי הפלוגה לא נחלש. ארבלי ממשיך את דרכו ומקדיש מזמנו וממרצו לשמור על הקשר המיוחד בין חברי הפלוגה. לרגל הוצאת הספר, כותבת **נחמה**, אלמנתו של בריל, לארבלי: "תודה מקרב לב על היוזמה ועל הארגון, הביצוע והמקצועיות בהמשך הדאגה לכולנו - משפחת פלוגה א'. יש לך יכולת מרשימה לטפח משפחה אוהבת, מחבקת וחברית. בטוחני, שמשך מסתכל מלמעלה ומאושר. פלוגה א' הייתה תמיד עבורו המשפחה הכי קרובה והכי חשובה." נחמה אומרת, כי משה אהב, העריץ והיה גאה בכל אחד ואחד מחיילי פלוגה א' הנפלאה. את ארבלי היא רואה כאבא של פלוגה א' ומתארת אותו כלוחם ומפקד לדוגמא, מנהיג וחבר למופת.

ביום הזיכרון האחרון בשנת 2004 ליד קברו של בריל דיבר ארבלי על הצורך לערוך מפגש מיוחד של חברי הפלוגה לרגל מלאת חמישים שנה לפלוגה. לאחר האזכרה דיברתי עם ארבלי על כך שיש מקום להוציא בכתב את הזיכרונות ואת החוויות של חברי הפלוגה. ארבלי שמח לרעיון שעלה גם בדעתו. כדי לממש את הרעיון פנינו אליכם וביקשנו מכם לשלוח לנו את הזיכרונות שלכם. ואמנם רבים מכם נענו. שמחתי לתת כתף ולצרף את הסיפורים שלכם למסכת אחת. הספר אינו מתיימר להיות מסמך צבאי מדויק. אלו הן החוויות שלכם, כפי שאתם זוכרים אותן. כל אחד כתב את הדברים מנקודת המבט שלו. מצאתי לנכון לערוך את דבריכם לפי נושאים ואירועים שונים. הרשיתי לעצמי להשמיט ולתקן, לא כל דבריכם הובאו כדי למנוע חזרות שלא לצורך. שמחתי לעמול על עריכת הספר, ואני מקווה שהדברים ידברו אל לבכם. כמדומני, שגם הילדים וגם הנכדים ימצאו עניין בספר, ויוכלו להתגאות "בסבא שכזה".

צבי אלפר, העורך

תשרי תשס"ו, אוקטובר 2005

דברי פתיחה

לחברי מפלוגה א' במלחמת קדש גדוד 82 שלום,

ספר זה הוא ציון דרך לפלוגה שלנו, לחמישים שנות חברות איתנה שגובשה בקרבות. הספר בא גם להנציח את זכרוננו של מפקדנו הנערץ משה בר-כוכבא (בריל) ז"ל.

במבצע קדש שירתי בפלוגה כמפקד טנק. במשך שלושים שנות שירותי בשירות עברתי את כל תפקידי הפיקוד. פיקדתי על פלוגות, גדודים וחטיבות. בכל תפקידי שמרתי בלבי ובזיכרוני את פלוגה א', ובעיקר זכרתי את בריל המפקד, שהפך חיילים שבאו מכל מגזרי האוכלוסייה, לפלוגה מצטיינת. רק משה בריל היה מסוגל להפוך אותנו לפלוגת עילית מפוארת. פלוגה שזכתה לציון לשבח על האומץ והתושייה בקרב על הסכר, פלוגה ששינתה את פני ההיסטוריה של השריון. משה בריל היה לא רק מפקד הפלוגה, אלא שימש גם כאב דואג. דאגתו לחיילים לא ידעה גבול. הוא התעקש שנעבור אימונים מפרכים כדי להכין אותנו למלחמה. הוא דרש מאתנו ביצוע מושלם, אך מעל לכל דרש זאת מעצמו. בריל אהב את חייליו, והם השיבו לו אהבה, הערצה וכבוד.

בריל הלך לעולמו לפני שלוש עשרה שנה, לאחר מותו אני משתדל להמשיך את מורשתו ולשמור על אחדות הפלוגה. נחמה אלמנתו מעודדת אותי בכך ורואה בנו, חיילי פלוגה א', חלק בלתי נפרד מחייה. מדי שנה אנו עולים לקברו ביום הזיכרון ומעלים על נס את זכרו.

אני מסיים בתודה ובהערכה לכל אלה שתרמו מזמנם, מכישרונם ומכספם להוצאת ספר זה. תודה מיוחדת לעורכי הספר צבי אלפר ורעייתו מתוקה, שהקדישו מזמנם וטרחו במשך חודשים לערוך את הדברים שכתבתם וסיפרתם. עונג מיוחד ש לי להודות לדבורי בורגר, מנהלת מרכז מידע לטרון, שהודות לעזרתה הרבה והשעות הרבות שהקדישה לעיצוב הספר יכולנו להוציא את הספר בזמנו.

חובה נעימה היא לי להודות לידידי ולחברי מנוער, אריה שמש, שתרים רבות להוצאת הספר. מסירותו הרבה אפשרו לנו להגיע לקו הסיום.

את המורשת הנפלאה שהוריש לנו בריל נשתדל להוריש לבנינו ולנכדנו. ספר זה ישמש כמזכרת נצח לבריל ולפלוגה שלנו.

בברכה
אל"ם (במיל') שלמה ארבלי

[ראש הממשלה]

ברכת שר הביטחון, רב-אלוף (במיל') שאול מופז

מדינת ישראל

שר הביטחון

ספטמבר 2005

קס-9209

לכבוד
אל"מ (מיל.) שלמה ארבל
רחוב יותם 3
אשקלון 78491

שלום רב,

אני מודה לך מקרב לב על מכתבך מ-26.8.05 ומעריך מאד את יוזמתכם, כלוחמים ותיקים, לשמור על קשר ולחלוק כבוד לזכרו של מפקדכם הבלתי-גשס, האלוף משה בר-כוכבא (בריל) ז"ל.

האלוף בר-כוכבא היה לוחם ומפקד נועז ונערץ, ממניחי היסודות ללוחמת השריון בצה"ל. הוא שילב הגות מעמיקה, כושר ביטוי וכתובה יוצאי-דופן ומנהיגות טוחפת ונועזת בשדה הקרב. כיבוש המתחם המצרי בסכר הרזאיפה במלחמת סיני, וההסתערות הגמרצת של פלוגתכם תחת פיקודו של בר-כוכבא שכבשה את המוצב והדרה אל המתחם מן האגף, הם אחד מפרקי המופת במורשת הקרב של צה"ל. הקרב הזה הוא נקודת ציון בהפיכת תיל השריון לאגרוף המחץ ולכות חתכרעה העיקרי במלחמות ישראל.

לרגל מלאת יובל לפלוגתכם, שעוטה בצלי"ש, אני גאה לצרף את ברכתי לכם, הלוחמים, ולבני משפחותיכם. גאוות היחידה, הנאמנות, החברות והכבוד למפקדכם המנוח לאורך שנים כה רבות ראויים להוקרה מיוחדת.

קבלו נא את מיטב איתולי ליובלכם ולהמשך המסורת עד מאה-ועשרים בבריאות טובה, ברעות ובאהוות לוחמים.

בברכה,

אילן
שאול מופז
שר הביטחון

ברכתו של רא"ל משה יעלון

אלול התשס"ה
ספטמבר 2005

למפקדי וחיילי פלוגה א', גדוד 82, חטיבה 7, צבא ההגנה לישראל שבהווה שואב את כוחו ועוצמתו ממורשת העם היהודי ומגיבוריו לדורותיהם. סיפורי מורשתנו המוסרית והקרבת, מימי משה רבנו ויהושע בן-נון ועד ימינו אלה, נלמדים על ידי מפקדי צה"ל וחייליו, כנכס צאן ברזל לכוחו של צה"ל, ובעיקר לרוחו. כך למדתי, וכך לומדים היום מפקדי צה"ל וחייליו את הקרב על סכר הרואיפה ב"מלחמת קדש" - הקרב שלכם, פלוגה א' מגדוד 82 בחטיבה 7, בפיקודו של האלוף משה בר-כוכבא (בריל) ז"ל. קרב גבורה זה, שהיו בו תחבולה, גישה עקיפה, נחישות, מקצועיות, דבקות במטרה ואומץ לב, הפך לציון דרך בהתפתחות צה"ל בכלל וחיל השריון בפרט, וכך לומדים ומלמדים אותו לא רק בצה"ל, אלא גם בבתי-ספר של צבאות זרים בעולם. לכבוד יובל ה-50 לפלוגה, מנצל ההזדמנות להביע הערכתי למפקדי הפלוגה וחייליה לקרב זה.

מצדיע לכם,
רב אלוף משה יעלון

ברכתו של האלוף יפתח רון-טל, מפקד זרוע היבשה

דברי ימיה של מדינת ישראל, שזורים במורשתה, יונקים ממנה, ומהווים חלק בלתי נפרד מהווייתה. מורשת ישראל, וגבורת העם, מלווים את עם ישראל מראשית קיומו, והם יסוד תקומתו בארץ ישראל, ויסוד קיומה ובטחונה של מדינת ישראל, כמדינה חופשית, דמוקרטית, בעלת רוב יהודי מוצק, לעד. מורשת זו, טבולה בדם לוחמינו שנפלו וטבועים בה צלקות המלחמה, על גופם של טובי לוחמינו, שנפגעו בשדות הקרב.

מערך היבשה בצה"ל, נושא את משא הביטחון על כתפיו, והביא לניצחונות הגדולים השזורים בתקומת מדינת ישראל. השריון הינו לב הכוח היבשתי, כך היה, כך היום, וכך גם יהיה בעתיד. חיל השריון, לאורך כל מלחמות ישראל, היווה את כוח ההכרעה העיקרי. לוחמי חיל השריון קבעו, בגופם, את תוצאות המערכה, והגנו – בגופם, על עצמאותה של מדינת ישראל.

רעות לוחמי השריון, הפלדה שבאדם - היא זו שניצחה. זוהי הרוח, שהובילה גם את פלוגה א', גדוד 82, חטיבה 7. הפלוגה של המ"פ האגדי, בריל (משה בר-כוכבא), במבצע קדש. בריל, במנהיגותו, הוביל את לוחמי פלי' א' בקרב על סכר הרואיפה, תחת הפיקוד של המג"ד אברהם אדן (ברן).

על לחימתה המופלאה בקרב זה, ועל תרומתה להכרעה במערכה כולה - עוטר הפלוגה כולה בצל"ש מפקד החטיבה, אל"ם אורי בן-ארי. זהו מקרה נדיר, שבו פלוגה שלמה זוכה בצל"ש. זהו הביטוי הנעלה ביותר לאותה רעות, לאותה רוח לחימה, לאותה פלדה, ממנה יצוקים אנשי הפלדה, הטנקיסטים.

והפלוגה - כרוח מפקדה ממשיכה ושומרת על קשר יחיד במינו, במשך חמישים שנה. ומאז הלך לעולמו מפקדה, לפני שלוש עשרה שנה, מציינת את זכרו, בכל שנה, על קברו ומצדיעה לו כמו כולנו.
וברוחו של בריל פועלת גם רעייתו המיוחדת, נחמה, אשר ממשיכה את מורשתו של בריל, בכך שהיא מתנדבת ועושה לילות כימים, בתחומי החינוך, לקידום מורשתו ומורשת חיל השריון.
אני, כמפקד זרוע היבשה, במיוחד כשריונר, מצדיע לכם, לוחמי פלוגה א' וגאה להיות ממשידך דרככם, והלוואי ואהיה ראוי לכם.
יישר כוח, וברכת שנים ארוכות של בריאות והמשך עשייה.
אתם הם אלה, אליהם כיוון הנביא זכריה בדבריו:
"לא בחיל ולא בכוח כי אם ברוחי אמר ה' צבאות".

יפתח רון-טל, אלוף
מפקד זרוע היבשה

ברכתו של אלוף (מיל') חיים ארז יו"ר עמותת יד לשריון

חמישים שנה לפלוגה א'

בהיסטוריה ובמורשת חיל השריון, פלוגה א' ידועה כפלוגתו של האלוף במילואים משה בר-כוכבא (בריל) שפיקד עליה במבצע קדש בסיני וכל הפלוגה קבלה ציון לשבח בזכות הישגיה במלחמה.
היום נלמדים מהלכיה של הפלוגה בקורסי מפקדים בחיל השריון, כדוגמה לביצוע של משימה קשה ומורכבת שהצליחה בזכות הדבקות במטרה, הנחישות, אומץ הלב וההקרבה של חיילי הפלוגה, מפקדיה ובראשם מפקד הפלוגה.
אלוף במילואים משה בר-כוכבא, שהיה מפקד שריון מצטיין שהשתתף בכל מלחמות ישראל, שמר על הקשר עם חילי הפלוגה, השתתף במפגשים השנתיים, עד שהלך לעולמו.
חיילי הפלוגה ובראשם אליים שלמה ארבלי ובסיוע גברת נחמה בר-כוכבא ממשיכים את מסורת המפגשים השנתיים ובכך מנציחים את מפקדם ואת חילי הפלוגה שנפלו במלחמות ישראל.
בשם עמותת יד לשריון אני רוצה להביע הערכה לחיילי פלוגה א' על תרומתם רבת השנים לחיל השריון, ותודה מיוחדת על הוצאת ספר הפלוגה שיהיה חלק ממורשת חיל השריון.

אלוף (במיל') חיים ארז
יו"ר עמותת יד לשריון

ברכתו של תת אלוף (במיל') אורי בן-ארי מח"ט 7 במלחמת סיני

חברי השריונאים מפלוגה א' גדוד 82 חטיבה 7,

בעשרים ותשעה לאוקטובר 1956 יצאנו יחד למלחמת סיני. באנו היום להיזכר בימים רחוקים וגדולים, שנחרטו לעד על לוח לבנו בשלהבת אש המלחמה. באנו

לזכור את חברינו שנפלו במלחמה זו. כמוכן, נזכור גם את מפקד פלוגה א', משה בר-כוכבא ז"ל, שהלך מאתנו לפני שלוש עשרה שנה. משה באומץ לבו ובנחישותו הטביע את חותמו בקרב זה על לחימת חיל השריון הצהלי במלחמות הבאות. בימים ההם היה צה"ל צבא צעיר, שחשב שהשריון יהווה רק בסיס אש שיסייע לחיל הרגלים בהסתערות בכיבוש היעדים. זאת בניגוד לחילות השריון של אומות העולם, שהוציאו את המסקנות הנכונות ממלחמת העולם השנייה. הם הבינו כי השריון הוא זה שהכריע בקרב ויכריע גם בעתיד את הקרבות במלחמות הבאות. רק חטיבה 7 על גדודיה ופלוגותיה הוכיחה ב"מלחמת סיני" שהשריון הוא הכוח המכריע בשדה הקרב הנוכחי והעתיד. צה"ל שוכנע, ושריון צה"ל הוכיח שוב ושוב ב"מלחמת ששת הימים" ו"במלחמת יום כיפור" כי אכן הצדק עמו. פלוגה א' וגדוד 82 גילו ב"מלחמת קדש" אומץ לב, נחישות אין קץ ודבקות במטרה. בחוכמה תעשה לך מלחמה - ההחלטה לבוא בעורף האויב במעבר הדייקה תרמה לניצחון. אתם ההוכחה החיה לכולנו, כי אין כתברות המתחשלת באש הקרב. אני גאה שנפל בחלקי לשרת כמפקדכם ב"מלחמת סיני". תודה לכם.

אורי בן-ארי, תא"ל במיל'
מח"ט 7 במלחמת סיני
11 בספטמבר 2005

ברכתו של אלוף (מיל') אדן אברהם (ברן) **מג"ד 82 ב"מבצע קדש"**

ב"מבצע קדש" הוכיח השריון את ייחודו, ומאז תפס את מקומו בצה"ל כחיל המוביל בקרב היבשה. היה זה בעיקר בזכות התנועה המהירה וניצול ההצלחה של חטיבה 7 ובזכות קרבות השריון, שביצע גדוד 82 בכיבוש אבו-עגילה וסכר הרואיפה. לאחר כיבוש אבו-עגילה מעורפה וחסומת כביש אל-עריש - ניצנה, עמד הגדוד מול שריון אויב מאיים ממזרח וממערב. לפנות ערב הגדוד יצא להתקפה לכיבוש מוצב סכר הרואיפה. הכוח המסתער כלל שתי פלוגות: פלוגת טנקים א' בפיקודו של רס"ן משה בר-כוכבא ז"ל ופלוגת חרמ"ש בפיקודו של סרן ששון יצחקי. ייחודה של פלוגה א' באותו קרב היה בדבקותה במשימה למרות תנאי עבירות קשים וכוחות אויבים עודפים. הסתערות בטנקי שרמן (שהיו אז ללא גיר אוטומטי) דרך חולות כבדים מול שריון, תותחי נ"ט ותותחי שדה, שירו תחמושת נ"ט בכינון ישיר, היה קשה ביותר. אף על פי שמרבית הטנקים נפגעו, היעד נכבש! כל הכבוד לאנשי פלוגה א' השומרים על קשר מאז ועד היום.

אלוף (מיל') אדן אברהם (ברן)
מג"ד 82 במבצע "קדש"

אלוף משה בר-כוכבא (בריל) ז"ל קווים לדמותו

1. **אלוף משה בר-כוכבא (בריל) ז"ל**
מפקד פלוגה א' גדוד 82 חטיבה 7 במבצע קדש 1956
עוטר בעיטור העוז על ידי הרמטכ"ל רב אלוף דוד אלעזר באפריל 1973

האלוף בריל לחם בכל מלחמות ישראל כמפקד בשריון. היה תמיד בקו הראשון של החזית.

היה מוכר בצה"ל ובצבאות העולם כמפקד נועז, אמיץ ובעל כישורים מיוחדים בניהול קרבות שריון. הקרבות אותם ניהל בכל מלחמות ישראל נלמדים עד היום בחיל השריון של צה"ל ובמרבית צבאות העולם. היה אהוב ונערץ על חייליו ועל מפקדיו.

קווים לדמותו של האלוף משה בר-כוכבא (בריל) ז"ל

נחמה, אלמנתו של האלוף משה בר-כוכבא (בריל), העלתה קווים לדמותו של בעלה. בהתרגשות גדולה, כאשר דמעות עומדות בעיניה, סיפרה לנו על חייו של משה. חשנו את אהבתה והערצתה למשה בעלה. לא הפסקנו את שטף דיבורה והקשבנו ברטט לכל מילה שלה. ישבנו בסלון ביתה ועינינו נשואות אל הקירות. אין פינה שאין בה תמונה, תעודת חוקרה, מזכרות, אותות הצטיינות ואותות גבורה. בקופסא נאה מונחים כל האותות מכל מלחמות ישראל. משה השתתף בכל המלחמות, החל מ"מלחמת הקוממיות" ועד "מלחמת שלום הגליל". תמונת ענק צבעונית מרהיבה ביופייה מראה את האלוף משה בריל עומד ליד הטנק, כאשר עיניו החודרות מביטות קדימה. פניו אומרות נחישות וביטחון, על ראשו כומתת השריון השחורה, ומשקפי הטנקיסט חובקים את מצחו. בצד אחר של החדר תלוי עיטור העוז, שאותו קיבל בריל מהרמטכ"ל דוד אלעזר - "על גילוי גבורה במילוי תפקיד קרבי תוך **חירוף נפש**".

כל ארבעים ושלוש שנות שירותו הצבאי של משה ניבטות מהקירות. כל השוהה בחדר נפעם מדרך ההנצחה שנחמה בחרה להנציח את האלוף בר-כוכבא, אלוף נעוריה.

נחמה סיפרה לנו כי משה נולד בשנת 1930 בגליציה. בתקופת מלחמת העולם השנייה, בהיותו ילד צעיר ברח עם אמו לסיביר. בדרך הם עברו תלאות רבות מאד. אביו שהיה קצין בחיל הפרשים הפולני, נפצע קשה ולא היה אתם בקשר לאורך המלחמה. בסיביר משה ואמו סבלו מרעב ובקושי שרדו.

בזמן המלחמה הם עברו לטהרן שבאירן. שם נודע להם שהאב חי, אך לא נוצר ביניהם קשר. בשנת 1942 משה ואמו עלו לארץ. לאחר זמן, כאשר אביו החלים, הגיע גם הוא לארץ והמשפחה התאחדה.

המשפחה גרה ברחובות. עם גמר המלחמה פנתה ממשלת פולניה לאביו, שכזכור היה קצין בחיל הפרשים הפולני, והציעה לו להגר לאוסטריה ושם ידאגו לכל צרכיו. משה, שכבר התערה בחיי היישוב העברי בארץ, לא הסכים בשום פנים ואופן להגר לאוסטריה, וכך הצעה זו ירדה מהפרק.

בגיל 16 משה עזב את התיכון והתנדב לשורות האצ"ל. הוא היה אחד הפעילים הבולטים, וכינויו היה "מיליק". מעלליו של משה הגיעו לאוזני הבריטים, והם חיפשו אחריו כדי לעוצרו. האנשים הטובים שגרו בשכונת שעריים, יהודים יוצאי תימן, החביאו את משה עד צאת הבריטים מן הארץ. עם הקמת המדינה משה עבר לשרת בצה"ל.

בשנת 1949, כשמשה היה בן עשרים, הוא הגיע במסגרת שירותו הצבאי לגדוד 79 בחרמ"ש. למרות שלא סיים קורס קצינים החליט הפיקוד להעניק לו דרגת קצונה על סמך פעילותו וכישוריו. הוא נשלח להיבחן במטכ"ל, ומיד לאחר המבחן ענדו על כתפיו את דרגות הקצונה. משה התקדם מהר בדרגות הפיקוד, בכל מקום שבו שירת הצטיין ובלט. נחמה אומרת בלהט: "הצבא היה כל חייו".

למשה הייתה אמונה בלב, הוא האמין כל חייו בצור ישראל. לדעתו, לא רק הכוח הצבאי שומר על המדינה, אלא יש גם כוח עליון שמגן עליה. בכל מקום בו פיקד טיפח את קציני הדת ודאג לספק תנאים נאותים לחיילים הדתיים. בסלון, במקום בולט על הקיר, תלויה תמונה גדולה ובה רואים את הרב אריה לוי זצ"ל מברך את אל"מ ברן (אברהם אדן) ואת סא"ל משה בר-כוכבא (בריל). בתמונה רואים את משה מביט בחיבה גדולה ברב אריה לוי. (הרב אריה לוי המכונה "אבי האסירים" דאג במשך תקופה ארוכה, בזמן המנדט, לבקר את האסירים בבתי הסוהר. הוא עודד אותם ניחם אותם, ועד היום כל יוצאי המחנות רואים בו דמות קדושה שתרמה רבות לאסירים ולמשפחותיהם).

2. מימין הרב אריה לוי זצ"ל

תחילת דרכו של משה בצה"ל הייתה בחרמ"ש. כמ"פ השתתף בהרבה פעולות תגמול בעזה בראשית שנות ה-50.

לפני "מלחמת קדש" קרא מפקד גייסות השריון, יצחק פונדק, למשה לשיחה. היות שמשה היה קצין מצטיין בחרמ"ש הוא הציע לו שתי אלטרנטיבות: לצאת ללימודים או לקבל תחת פיקודו פלוגת טנקים. משה לא חשב פעמיים, הוא בחר מיד לקבל פיקוד על פלוגת טנקים. הוא למד בלילות, ותוך כדי שירותו הצבאי סיים בכוחות עצמו את בחינות הבגרות, ובהמשך השירות רכש גם תואר אקדמי בגיאוגרפיה.

נחמה סיפרה לנו מספר סיפורים שאפיינו את משה כאדם וכמפקד: "משה האמין שצה"ל מגייס את אנשיו ומכשירם ללוחמים כדי שיגנו על המדינה. באותם הימים בהם הייתה טירונים, נהוג היה שרס"ר המחנה לוקח מדי פעם את החיילים לעבודות ניקיון, סידור, עבודות מטבח וכו'. חרה מאד למשה, שהופכים אתכם לפועלי ניקיון. הוא פנה למג"ד סא"ל ברן ואמר לו שאינו יכול להמשיך באופן כזה לשרת בגדוד וביקש לעבור לצנחנים. המג"ד הפנה אותו למח"ט אל"מ אורי בן ארי, וגם ממנו משה ביקש לעבור לצנחנים. לאחר שיחה קצרה המח"ט שכנע את משה להישאר בתפקידו כמ"פ טנקים, והבטיח לו שאיש לא יפריע לו בתוכנית האימונים. את החיילים של משה בר-כוכבא לא יהפכו לפועלי ניקיון..."

סדרת החי"ר שלנו הייתה רצינית מאד, והנעליים שלנו נקרעו. משה לא רצה לראות את חייליו הולכים בנעליים קרועות. מספרת לנו נחמה, כי משה נכנס לאפסנאות וביקש מקצין האפסנאות נעליים עבור חיילי הפלוגה. קצין האפסנאות לא נענה לו ואמר כי טירונים לא מקבלים נעליים חדשות, כי הנעליים מיועדות לחיילי המפקדה הוותיקים. משה הגיב בכעס, קפץ מעל השולחן ודאג שהנעליים יגיעו לחיילי הפלוגה, ללוחמים האמיתיים...

לאחר "מבצע קדש" נשארנו חודשים רבים בסיני עד לנסיגה. אכלנו כל הזמן את "מנות הקרב" עד כי יצאו מאפינו. נחמה מספרת שכאב למשה, שאנו לא אוכלים אוכל חם. באחד מסירוי הוא ראה מטבח שדה של המצרים בפלוגת המפקדה. הוא שם לב, שלחיילי המפקדה דאגו לאוכל חם, ואילו חיילי פלוגה א' אוכלים אוכל

קר?! בלילה לקח משה את אריה שמש הרס"פ ואתו חייל נוסף, הם ניתקו את מטבח השדה ממקומו וחיברו לקומנדקר והביאו אותו לפלוגה. חיי הפלוגה השתנו לחלוטין, התחלנו לאכול אוכל חם. מ"פ המפקדה התלונן לפני המח"ט על שמ"פ פלוגה א' "גנב" לו את מטבח השדה. משה נקרא אל המח"ט ובשיחה עמו אמר משה: "החיילים שלי נלחמו, להם מגיע אוכל חם. אף אחד לא ייקח מהם את המטבח".

משה היה אדם רגיש וחם, הוא רצה שאנחנו נאכל אוכל חם.

הנצחת זכרו של משה על ידי עיריית תל-אביב

עיריית תל-אביב החליטה להנציח את זכרו של משה וקראה רחוב על שמו. לרגל האירוע הדפיסה העירייה עלון יפה ובו העלתה קווים לדמותו. בעלון מציינים שמו של משה מילא תפקידים רבים בחרמ"ש ובגייסות השריון ועבר את כל דרגות הפיקוד, ממפקד מחלקה ועד מפקד גייסות השריון ואלוף פיקוד הדרום. למשה היה מקום נכבד בעיצוב תורת הלחימה של השריון ובניהולם של תרגילים אוגדתיים.

בשנותיו האחרונות בצבא שימש כעוזר הרמטכ"ל להפקת לקחי מלחמות. משה נחשב לקצין מוכשר ויצירתי הן בעיתות קרב והן באימונים. בריל כתב מאמרים מקצועיים רבים, העוסקים בשחזור קרבות ובהפקת לקחים. הוא ניסח מחדש את "עקרונות המלחמה" של צה"ל. ספרו "מרכבות הפלדה", העוסק בתורת הלחימה הפך לשם דבר.

משה נמנה עם המפקדים שפיקודיו הלכו אחריו באש ובמים. הוא היה איש שריון בכל רמ"ח אבריו, בעל עבר קרבי מפואר. בריל אמנם נחשב למפקד תקיף, אך שקול, מחושב ואהוב על פיקודיו.

הוא שרת בצה"ל 43 שנים, לחם בכל מלחמות ישראל והשתחרר בשנת 1990. לאחר השירות הצבאי מונה למנכ"ל רכבת ישראל. בתפקיד זה שימש עד יום מותו. הוא נפטר בכ"ג בחשוון תשנ"ג (19.11.1992).

הנצחת מורשת השריון ב"יד לשריון" פועלה של נחמה בר-כוכבא (בריל) בהנצחת המורשת

3. נחמה בריל - מלכת הפלוגה

בראיון של דוד אחי-נעמה בביטאון "שריון" של עמותת יד לשריון (גיליון מס' 1 משנת 1998) מספרת נחמה, מנהלת בית הספר הממלכתי רמת אביב ג':

"אני רואה בהנחלת מורשת הקרב והגבורה של עמנו נושא חינוכי ממדרגה ראשונה. מדובר בעצם הקיום שלנו פה, בארץ הזאת. כל ישראלי חייב להיות מקושר לתולדות עמו ולמורשתו. לא ייתכן, שבבתי הספר ילמדו על ההיסטוריה של ארה"ב, יותר מאשר על מאבקו של העם היהודי להיות עם חופשי בארצו. בתחום הזה מוסדות החינוך לוקים בחסך רב.

מטבע הדברים, ככל שאנחנו מתבגרים, כך נותר לנו פחות זמן פנוי לקלוט ולהפנים את תולדות עם ישראל ומורשת הקרב. לכן החינוך והנחלת המורשת הישראלית חייבים להתחיל כבר בגיל הרך.

אני רואה בכך משימה לאומית, ואני עוסקת בכך באינטנסיביות. הרעיון התבשל אצלי מאז פטירתו של משה, כי הנחלת מורשת הקרב והגבורה הייתה בדמו ובנפשו ממש. אני חשה שאני ממלאת בכך צוואה רוחנית שלו. אני מביאה לאתר "יד השריון" קבוצות שונות ומגוונות: את תלמידי בית ספרי ותלמידים מבתי ספר שונים בגוש דן. לאחר הביקור באתר ההנצחה בלטרון הילדים חוזרים נפעמים ומלאי חוויות. וכך כותב לי אחד התלמידים: נחמה החביבה, הטמעת מורשת הקרב וחינוך דור ההמשך של ילדי ישראל הם מן הנעלים של פועלך המפואר".

4. בכנס 45 שנה לפלוגה א' ב"יד לשריון" בלטרון.

5. סמלים, אותות ועיטורים בדרכו של האלוף משה בר כוכבא (בריל)

חשוף בצריח

הוא הָיָה חַיִל, הוא הָיָה לוֹחֵם.
בְּכָל רמ"ח אַבְרָיו אֶת הַטֶּנֶק אָהַב.
אֶת מְרַכְבֵּת הַפְּלִדָּה רָאָה כְּגַבִּירָה
שֶׁל חֵילוֹת הַיְבֻשָּׁה,
רָקַב אֵשׁ שְׂיָבִיא יְשׁוּעָה בְּעַת צָרָה וּמְלַחְמָה.

אֵךְ יוֹתֵר מְכָל טַפַּח אֶת רוּחַ הַלוֹחֵם
עַד כִּי הִפְךָ לְעֹשֶׂת נְחוּשָׁה,
אֶגְרוֹף מַחֵץ שְׂיִכְרִיעַ כָּל אוֹיֵב בְּמְלַחְמָה.
הוא דָּהַר בְּרֵאשׁ, הוא דָּהַר לְלֹא חַת,
חֲשׂוֹף בְּצָרִים - כֶּךָ יִזְכָּר לְעַדִּי - עַד.

צבי אלפר

בריל ופלוגה א'

בריל היה מבוגר מאתנו, חיילי הפלוגה, בשש-שבע שנים בלבד. בריל עשה עלינו רושם אדיר. הוא היה אדם גבוה ורחב כתפיים בעל קול ברור ורועם. היה לו מבט עיניים יציב וחודרני, ראינו שעומד לפנינו אדם בעל ביטחון עצמי, אדם אמין. **עדינה, אשתו של מוני**, אומרת על פלוגה א': "אחוזה ורעות שכזו קשה למצוא היום, והכול בזכות המ"פ, שנתן לחייליו תחושת השתייכות וכבוד. בריל הצליח ללכד קבוצת אנשים למשפחה אחת, ליחידה קרבית לוחמת". **יעקב העליון** אומר: "פלוגה א' ומשה בריל היו לדבר אחד. אי אפשר לתאר את פלוגה א' בלי משה בריל. נוצרה פלוגה מיוחדת ונפלאה הודות למפקדה האגדי משה בריל". יעקב ממשיך

ואומר: "בזכותו של האיש הרציני, המקפיד והאנושי הפכנו למה שהיינו. בריל היה קפדן אך הגיוני. הוא הפך אותנו, ילדים בני שמונה עשרה, למיטב הלוחמים. בריל ידע לתת לנו יחס כפי שאף מפקד אחר בצה"ל לא ידע".

אריה שמש הרס"פ אומר על בריל את הדברים הבאים: "משה בחוכמתו ובדרישותיו ידע להפיק את המרב מהפלוגה. האימונים המפרכים, הדבקות במטרה והאהבה, שרכש לכל חייל, הם שהביאו את הפלוגה לניצחון ב"קרבות קדש" ולקבלת הצל"ש הפלוגתי. הקרבה בין משה לבין חיילי הפלוגה התהדקה ביתר עוז גם לאחר שהפלוגה פורקה בסיום המלחמה".

העיתונאי **אלי תבור** כתב בעיתון "ידיעות אחרונות": "בריל קיבל פיקוד על פלוגת טנקים, הוא קיבל טירונים שזה עתה התגייסו והחל לאמן אותם בשיטות אימון מקוריות. בצד קשיחותו הוא מגלה אהבה לכל אחד מהם באופן אישי ולוחם כארי עבור זכויותיהם כחיילים".

על מערכת היחסים של חיילי הפלוגה ובריל כותב העיתונאי **י' חן**: "משה היה אהוב ונערץ על ידי פיקודו ואהב לשוחח אתם. כשנשאל פעם מה מביא את פיקודו לאהבה שכזאת. הוא השיב: 'אני נותן בהם אימון'".

גדעון שפירא, נהג הטנק של בריל אומר עליו: "משה בריל לא קיים אורח חיים דתי, אבל הוא הגדיר את עצמו כמאמין גדול בקיומו של האל ובהעדר המקריות בעולם. להגעתו לעולם, הוא ייחס כוונה שיש עמה שליחות. הוא ראה בשירותו הצבאי את הביטוי המובהק ביותר לשליחות שהוטלה עליו, וזה מה שנתן טעם לחייו. בשירותו הצבאי בא לידי ביטוי כוחו היצירתי. האם במקרה שינה את שמו מבריל לבר-כוכבא? כל עוד היה באפשרותו לפעול בצבא, נשמר אפיק משמעותי וממשי לשליחות שנשא, גם אם לא התמלאו כל שאיפותיו. האם יתכן שעם סיום שירותו הצבאי הסתיימה בעיניו גם שליחותו המיוחדת עלי אדמות ואבד לו הטעם הנוסף של חייו? הוא השאיר אחריו את האנשים שאהב ואת מוקיריו הרבים המומים ואבלים".

כיצד נתפס בריל כמפקד ביום הראשון שלנו בצבא?

מספר **יעקב שגב**: "היינו במסדר המפקד ולפתע יצא בריל מהמשרד הפלוגתי. שררה דממה מוחלטת, יכולת לשמוע זבוב במעופו. ראיתי לפני אדם עם הופעה מרשימה, גבר חסון, שחיוך רחב על פניו. הבנתי מיד שאיש זה הוא המ"פ שלנו, האלוהים של הפלוגה, שעל פיו יישק כל דבר. הרגשתי ביטחון ואמרתי בלבי: "אני נמצא במקום בטוח". נוצר בינינו קשר גורלי, קשר מיוחד, שקשר אותנו החיילים עם המ"פ שלנו. הוא היה עבורנו דוגמא ומופת. מחנך ומפקד, הלכנו אחריו בעיניים עצומות.

אם הייתי יכול לחזור ולהיות שוב חייל צעיר הייתי מאחל לעצמי לחזור ולהיות שוב חייל של משה בריל".

משפחה שכזאת

לבריל היה יחס מיוחד לפלוגה א', נוצרו בינינו קשרי אחווה מיוחדים. את תמונת המחזור של הפלוגה תלה בריל בביתו במקום מכובד ובולט. מספר **יצחק ריבקין** שהיה בצוות המ"פ: "בריל גיבש אותנו לפלוגה מיוחדת. נוצרה חברות אמת בין החיילים לבין המפקדים. רצינו להצליח, ולכן השקענו הן באימונים והן בקרבות. נלחמנו למען המדינה, אך ניתנה האמת להיאמר, נלחמנו גם למען בריל, המ"פ שלנו. עם השנים נוצרו בין המ"פ לפלוגה יחסים של אהבה בלתי מוסברת. בריל זכר

את שמות כל חיילי הפלוגה. גם כאשר טיפס בסולם הדרגות לא שכח אותנו, את פלוגה א'. הוא יזם פגישות וכנסים, הוא אהב את פלוגה א' - היינו משפחה אחת".

בריל כמפקד רגיש ואוהב

באחד הימים קיבל **אריה שמש** הרס"פ הודעה שאמו חולה מאד ומאושפזת בבית חולים בייילינסון. וכך הוא מספר: "לאחר שקיבלתי את ההודעה על האשפוז של אמי הייתי מודאג מאד ולא ידעתי מה לעשות. ישבתי באוהל ולפתע הגיע בריל המ"פ ועמד בפתח האוהל הביט בי ושאל: "אריה, מה קרה לך?" חשתי שהנה הופיע המלאך המושיע, אך השתדלתי להתעלם משאלתו ולנתב את השיחה לכיוון אחר. אך בריל שהבין יפה את נפש האדם ראה שאינני מתנהג כתמול שלשום. הוא חזר ושאל אותי: "שמש, מה קרה לך? אל תשמור הכל בלב". בלית ברירה סיפרתי לו על מחלתה של אמי ועל כך שהיא מאושפזת בבית חולים. בריל התיישב על המיטה לידי, הניח ידו על כתפי ובקול שקט אמר לי: "תתלבש, אנחנו נוסעים". נסענו ישירות לבית חולים בייילינסון. בריל עזב והשאיר אותי לסעוד את אמי. לאחר שעתיים הוא חזר ושבנו לפלוגה לאחר חצות.

בדרך בריל אמר לי: "אתה יודע שבזכותך הייתי בבית וביקרתי את אשתי". כזה היה משה, רגיש ואוהב. הוא רצה לתת לי הרגשה שאני גמלתי עמו חסד ולא הוא עמי".

פלוגה ומ"פ שמתאימים זה לזה ככפפה ליד

גדעון שפירא היה נהג טנק מ"פ. בינו לבין בריל היו יחסים מיוחדים. גדעון זוכר יפה את מערכת היחסים שהייתה בין בריל לבין הפלוגה. וכך הוא מספר: "היינו פלוגת הטנקים הראשונה שלו. התרשמנו, שהוא קבע לגבינו מספר כללי פלדה נוקשים: לאף אחד מלבדו אין זכות החלטה ביחס אלינו; אסור להענישנו ללא רשותו או לפגוע במנוחתנו; אסור בתכלית ל"טרטר" אותנו, להשפיל, לפגוע בכבוד האדם וכד'. הוא ניחן בסמכותיות ומנהיגות כה טבעיות, עד שדי היה בהופעת דמותו הגדולה כדי שנאלם דום תוך ציפייה דרוכה למוצא פיו. חשנו כלפיו יראת כבוד המהולה בחשש של טירונים ומעולם לא ניסינו להערים עליו. ראינו את עצמנו כבני בריל ואהבנו זאת.

הטירונות זכורה לי כחגיגה מתמשכת, שנבעה לא מעט ממערכת הקשרים הטובה (הכפויה?) בינינו לבין מפקדי הטנקים. בהזדמנות מסוימת הביעו בפני טירונים מגולני את תדהמתם על מערכת היחסים הזו. לצד כושר הביצוע הגבוה פיתחנו בפלוגה חיבה נאמנה איש לרעהו, על אף שהיינו אנשים השונים זה מזה בתכלית. אפשר לומר ללא פקפוק, שבריל החליט, בסמוך לגיוסנו, לעצב את דרכו הצבאית מחדש, כאשר מונה לראשונה להיות מ"פ טנקים. אנו נמצאנו מתאימים לכך ככפפה התפורה היטב לידו. המ"פ קראנו לו, ועשינו זאת מתוך חיבה רבה אליו. שלא יראה הדבר קל בעיניכם, בדרך כלל לא שררו יחסים כאלו בין טירונים לבין מפקדי פלוגות.

בהיותנו כבר טנקיסטים לכל דבר, שמנו לב, כי בריל מכין אותנו למשהו המהווה אצלו אמונה עמוקה. לעיתים בשיחות הפלוגה היה אומר כבדרך אגב: "כאשר תפרוץ המלחמה, יהיה כך וכך". על איזו מלחמה הוא חולם שאלנו את עצמנו, אבל לגביו, המלחמה הבאה הייתה עובדה נחרצת שיש להתכונן אליה בכל הרצינות.

זכורני, כי באחת מסדרות האימונים המשמעותיות ביותר שלנו, שנמשכה כחודשיים וחצי "צאלים" (ואגב, זהו פחות או יותר הזמן שעבר לא פעם בין חופשות הבית שלנו), ראינו את בריל עובד על הכנת פעילויות מבצעיות, שלמיטב ידיעתנו לא היו נהוגות בתקופה ההיא בשריון. במיוחד בלט הדבר בתנועות טנקים ליליות לאור הירח. הוא ליווה את האימונים בהרצאות תיאורטיות והדגיש, כי

טנקים אמורים להגיע קרוב ליעדם בזמן חשיכה על מנת לתקוף עם שחר באור ראשון. יש לזכור, כי באותה עת חשבו כי תפקיד הטנקים הוא רק לספק חיפוי לכוחות הרגלים המסתערים. בריל ראה את הטנקים ככוח מסתער בקרב ולקראת קרב כזה הכין אתנו".

מה קורה בכבישי הארץ?

שבתאי כהן נפצע קשה ברגלו בקרב על הסכר. הוא היה איש צוות בטנק של קונפורטי. בעזרת הצוות הצליח להיחלץ מהטנק הבוער, וכך הוא מספר: "לאחר תלאות רבות הגעתי לבית החולים תל השומר, הייתי מרותק לכיסא גלגלים ושהיתי בבית החולים כחצי שנה. לאחר תקופת שיקום לא קלה חזרתי לעבודה כמחלק לחם. היה לי רכב בו נסעתי בכבישי הארץ לרגל עבודתי. שמחתי לחזור לשגרה. באחד הימים כאשר נסעתי במכונית הלחם על הכביש "חתך" אותי רכב צבאי וסימן לי לעצור. ומה רואות עיני? בריל יצא מן הרכב עם חיוך רחב וזרועות פתוחות. לאחר חיבוקים וטפיחות על השכם הוא התעניין בתהליך השיקום שלי, הוא שאל אם אני מרוצה מעבודתי וכו'. חשתי שאדם חם ואוהב מתעניין בי. הוא דרש שאבטיח לו שאם אזדקק לעזרה אצלצל אליו. לעולם לא אשכח את מפקדי הנערץ הדואג לחייליו בימי שלום כבימי מלחמה".

מי יודע לשחק כדורגל?

בריל טיפח את האיימון הגופני שלנו, הספורט תפס מקום חשוב בחיי הפלוגה. מספר **יצחק ריבקין**, איש צוות המ"פ: "הייתי שחקן כדורגל ב"הפועל תל-אביב". בתחילת הטירונות פניתי בנאיביות לבריל וביקשתי שיאפשר לי חופשות בשבת כדי שאוכל לשחק עם קבוצתי. בריל פרץ בצחוק ואמר: "גם אני משחק כדורגל, שנינו נשחק פה במחנה". באחת השבתות נערך בגדוד משחק כדורגל בין שתי קבוצות. אני הייתי בקבוצה אחת ובריל היה בשנייה. ברגע מסוים, כשבריל החזיק בכדור נצמדתי אליו, אני הקטן, והוצאתי את הכדור מרגלי בריל הענק. החיילים עמדו המומים. לבסוף קבוצתנו ניצחה את הקבוצה של בריל. אמרתי לעצמי המ"פ לא ישתוק על מה שעוללתי לו. לאחר זמן קצר ניגש אלי בריל ובחיבוק שובר עצמות אמר לי: "אתה יודע כדורגל". מאז לא הפסקתי להעריך את בריל".

תחרות בהורדת ידיים

הייתה לנו יראת כבוד גדולה מהמ"פ. בריל הקרין תמיד נחישות ונוקשות, היו לו דרישות גדולות מאתנו. הוא רצה להפוך אותנו לשריונאים מעולים. לבריל הייתה נשמה גדולה ורגישות גדולה. הוא ידע שעליו גם "לרדת אל העם". הוא לא רצה שנפחד ממנו, ולכן דאג להפגת המתח.

פעילות ספורטיבית הייתה אהובה על בריל מאד. שיחקנו כדורגל, התחרינו במשיכת חבל ועוד. כגברים אמיתיים לא דילגנו על תחרות בהורדת ידיים. בריל היה אדם חזק, רחב כתפיים עם "יד נפץ". מדי פעם היינו מתחרים בהורדת ידיים כדי לבדוק מי "הגבר" של הפלוגה. איש לא עמד בפני בריל, הוא גבר על כולם. כל הפלוגה נכנעה בפני היד הימנית האדירה שלו, וגם אני. **(צבי אלפר)**

לפני השירות הצבאי עסקתי בספורט. הייתי אלוף הנוער בריצה ובקפיצה לרוחק. הייתי בנוי כהלכה והייתה לי תורשה מעולה. אבי ז"ל היה אדם חזק מאד. כאשר הגויים ניסו להכות אותו בגולה, הוא הפליא את מכותיו בהם. האיכרים יראו מפניו וחלקו לו כבוד רב. לא פעם ניצלנו בזכות כוחו הרב של אבי.

אני איטר יד-ימיני, אבל יד שמאל שלי היא ממש "יד נפץ". נהגו לכנות אותי בשם "איש בראשית". וזאת למה? כיוון שכאשר מתחילים בקריאת התורה ב"פרשת

בראשית", כל הספר מגולל בצד שמאל, ואז קשה מאד להגביה את ספר התורה. לכן נהגו תמיד לקרא לי להגביה את הספר, כי ידעו שיש לי יד שמאל חזקה. יום אחד התגברתי על הביישנות שלי ואמרתי לבריל: "אני שמאלי, אתה מוכן להתחרות אתי ביד שמאל?" בריל חיך וכמובן הסכים. התחלנו בתחרות ושנינו התאמצנו מאד. אך לבסוף בריל לא עמד בפני השמאלית שלי ונכנע לי. הוא טפח על שכמי, חיבק אותי ואמר לי: "כל הכבוד".

כאשר ירדנו לסיני כעבור עשרים וחמש שנה, לשחזר את קרב הסכר הצטלמתי יחד עם בריל. הנה התמונה לפניכם. ביד ימין בריל אוחז כוס קפה ובשמאלו - אותה יד שמאל שהצלחתי "להכניע" - הוא מחבק אותי. אני כמובן מחזיר לו חיבוק בידי הימנית.

כזה היה בריל. מפקד גדול ואדם גדול.

מה קרה לחששות של איש הצוות?

להיות בצוות מ"פ זה כבוד גדול אבל זה גם מחייב. לבריל היו דרישות רבות - הוא היה מפקד קשוח. מספר יצחק'לה ריבקיין: "בזמן האימונים בשטח החששות שלנו התפוגגו. הוא גילה כלפינו יחס חברי, הוא קרב אותנו וסמך עלינו. הלחימה ב"מבצע קדש" וקרבות הגבורה באבו-עגילה תרמו תרומה נוספת וקרבו אותנו עוד יותר. היינו "צוות לעניין", צוות מיומן ואמיץ.

עם השנים הידידות בינינו העמיקה. כאשר בריל פגש את אחד מאנשי צוותו הוא ממש יצא מגדרו, הוא אהב אותנו ממש".

מפקד קשוח אך רגיש

אוריאל שהיה הסמ"פ של בריל אומר עליו את הדברים הבאים: "משה היה מקצוען, לוחם מעולה ובעל כושר מנהיגות. עז היה רצונו להקנות לפלוגה יכולת לחימה וכושר מבצעי ברמה הגבוהה ביותר. משה היה מפקד קשוח, אך תמיד שימש דוגמא אישית וסחב אחריו את כל הסובבים אותו. יחד עם זאת משה היה מפקד רגיש שהתייחס בכבוד ראש למצוקות ולקשיים של חייליו. חיילי הפלוגה הפנימו שזיעה היום, חוסכת דם מחר. בפלוגה שררה משמעת מופתית וגאוות יחידה.

כמפקדים בפלוגה השתדלנו לפעול ברוח המ"פ. הרגשנו שיש לנו חופש מחשבה, ומוותר לנו להתבטא בכל נושא ונושא. משה הקשיב לנו, אך ידענו, כי מרגע קבלת הפקודה יש לפעול על פיה במדויק ולחתור לביצוע מושלם.

המנהיגות, המקצועיות ויכולת הפיקוד הובילו את הפלוגה לבצע את כל הנדרש כהלכה. עוצבה פלוגה ייחודית שתרומתה לביטחון ישראל תישאר חקוקה במורשת חיל השריון ובצה"ל לעד".

רעות שכזו

אתָּה לֹא מְסַפֵּר, לֹא גִרְגִיר אָבֶק,
כְּבוּשֵׁי שְׁעָשָׂה אֶת שְׁלוֹ וְלֵאחֵר מִפֶּן נִדְחֶק.
פֹּה נוֹתְנִים בְּךָ אִמּוֹן, נוֹתְנִים לְךָ כְּבוֹד
יֵשׁ פֹּה מִפְקֵד שְׁמִצְפָּה
שְׁתַּתֵּן מַעֲצָמְךָ עַד כְּלוֹת.

יֵשׁ פֶּה אֶחָוָה, יֵשׁ פֶּה רַעוּת
זֶה לֹא מוֹבֵן מֵאֱלֹוֹ, זֶה בְּכֻלּוֹ לֹא פְּשׁוּט.
הוּא מְפִיר אוֹתָךְ בְּשֵׁם וְדוֹאֵג לְמַחְסוֹרְךָ
הַפְּלוּגָה לְךָ הִיא בֵּית, הַמְּפַקֵּד תְּמִיד אֶתְךָ.

צבי אלפר

כך ראה בריל את הפלוגה שלו

עוד לפני שנספר את תולדות פלוגה א' מאז הגיוס ועד ל"מלחמת קדש" אנו מוצאים לנכון להקדים את המאוחר ולספר על תפיסתו של בריל את הקרב ואת הפלוגה. **נחמה** אלמנתו של בריל מסרה לי את הדברים שכתובים בכתב ידו של משה ושנאמרו על ידו באחד מהכינוסים. אני מוסר את דבריו כמעט בלשונם. הדברים ממש מפליאים, עד כמה משה היה גאה בנו, עד כמה משה אהב את פלוגה א' ואלה דבריו:

"הרבה נאמר ונכתב על הקרבות של פלוגה א' ב"מלחמת קדש". הקרב לכיבוש מתחם הסכר זכה להערכה כקרב מופת, מכיוון שיחידת הטנקים ביצעה את משימותיה למרות האבידות הקשות שסבלה. תשעים אחוז מעוצמתה של הפלוגה אבד בהסתערות.

הקרב הפך למופת ולגבורה. כל הטנקיסטים גילו אומץ לב, העזה, מסירות והקרבה. למרות התופת שהשתוללה **אף לוחם אחד מהפלוגה לא הפנה גבו לאויב ולא נטש את משימתו תוך סערת הקרב.**

קרב זה ב"מערכת קדש" (כקרב פלוגתי וגדודי) אפשר לשריון להכיר את ערכו הסגולי של הטנק, את העוצמה הטמונה בו, את תכונותיו החיוביות, ובכך העשיר את חיל השריון. לקחי היסוד של הקרב הוטמעו בתפיסה המבצעית המשורייתת ושולבו מאז בכל מלחמות ישראל.

הקרב על הסכר היה אחד הגורמים העיקריים שהביא לסיום הויכוח בצה"ל על ערכו ותפקידו של חיל השריון. ומאז היווה דגם וסגנון ישראלי ללוחמת טנקים.

לאחר "מבצע קדש", כשנערך מסדר הניצחון של חטיבה 7 בביר-חמה שבלב מדבר סיני, הוביל גדוד הטנקים 82 את יתר יחידות החטיבה בשדרת הצדעה לפני בימת הכבוד. פלוגת הטנקים א' הובילה בראש הגדוד כאות הערכה על הצטיינותה בקרב. בגמר המבצע הורה מפקד הגדוד, סגן אלוף ברן, לקדם בדרגה את כל חיילי הפלוגה כהערכה על הישגיהם המרשימים בלחימה. מספר לוחמים בפלוגה זכו לציוני שבח אישיים מאלוף פיקוד הדרום ומהרמטכ"ל.

הערכת קרב הסכר כקרב מופת בשריון באה לידי ביטוי נוסף בהחלטתו של מפקד גייסות השריון, האלוף טל, לכלול את קרב הסכר כלימוד חובה בשריון במסגרת "ידע השריון ומורשתו".

האלוף ברן החליט לשחזר את קרב הסכר במלואו בסרט תיעודי, סרט שיש לו השפעה על חינוך דורות של לוחמי שריון.

אולם ההערכה החשובה ביותר להישגיה המבצעיים של הפלוגה ניתנה על ידי מפקד גייסות השריון באותה התקופה **אל"ם אורי בן ארי**. לאחר שחקר את מבצעי יחידות השריון בקדש הוא פרסם ציון לשבח לפלוגת הטנקים א' בגדוד 82.

ואלו דבריו:

הנני לציין לשבח את פלוגה א' מגדוד 82 בביצוע פעולת טנקים טהורה, בתוקפנות ובאומץ נגד מתחם שהיה מוגן על ידי 6 תותחים, 25 ליטראות בכינון ישיר, 7 תותחים 75 מ"מ ו- 10 ארצ'רים. אף כי חלק מהטנקים של הפלוגה הוצאו מכלל שימוש על ידי האויב, והפלוגה קיבלה רק חלק קטן מהסיוע המובטח, כבשה הפלוגה בסערה את המתחם בעוברת דרך תעלות אנטי טנקיות, גדרות ושוחות הגנה. (יוני 1957)

ציון לשבח קבוצתי מעין זה למסגרת יחידתית שלמה על הישגיה המלחמתיים מהווה תקדים נדיר ביותר בצה"ל. לפי דעתי, לא זכתה לכך עדיין שום יחידה לוחמת בשריון.

נוסף לכך, כאות הערכה על הניצחון בקרב הסכר קבע מפקד הגייס, אורי בן ארי, את יום הניצחון 30.10.1956 כיום השריון, יום בו אנו מציינים את הישגי השריון עד היום הזה.

ללא התנשאות ניתן לקבוע שפלוגה א' לקראת "מבצע קדש" - היו לה את כל המאפיינים של יחידת עילית. כדי שיחידת עילית תיווצר, אנו זקוקים שהן הפיקוד והן הלוחמים יהיו מעל הממוצע. לפלוגה א' היו כל המאפיינים הדרושים:

- גיבוש חברתי,
- רוח קרבית,
- ביטחון עצמי ביכולתה המבצעית,
- גאווה חילית שריונית,
- רוח של שיתוף פעולה בפלוגה,
- כושר גופני מצוין,
- כושר מבצעי שריוני מעולה, שהתבטא בהכרה יסודית של הטנק ומערכותיו ובאוניברסליות של צוותי הטנק שהיו מסוגלים לבצע כל תפקיד של אנשי הצוות שאיישו את הטנק.

גורמים אלו בלטו בפלוגה כבר לפני קדש. **כשאורי דן**, עיתונאי "במחנה", סייר ביחידות השריון להכנת הכתבה על החיל בשנת 1955, הוא ביקר בין יתר היחידות גם בפלוגה א'. אמרתי לו בראיון כי הוא סוקר את **פלוגת הטנקים הטובה ביותר בשריון**. (הראיון פורסם בעיתון "במחנה").

אולם את הבסיס ליחידת עילית רכשה הפלוגה בנתיבי "קרבנות קדש", שם הוכיחה את סגולותיה כיחידה לוחמת. שם גיבשה גם תכונות נוספות שרק לחימה מוצלחת בקרב מסוגלת להקנות".

עד כאן דבריו המאלפים והמרגשים של מפקדנו המיוחד, משה בריל. דבריו אלה, שכה מחממים את הלב, יהיו חרותים על לוח לבנו לעד. הוא התגאה בנו, ואנו גאים בו.

ימיה הראשונים של פלוגה א'

איך זה קרה שפלוגה א' נכנסה להיסטוריה? כיצד הפכו נערים צעירים, שבאו מכל שדרות העם, ליחידת עילית מובחרת?

אלי"ם (במיל"י) **שלמה ארבל**, שהיה בזמנו מט"ק בפלוגה, אומר: "פלוגה א' היא הפלוגה היחידה בצה"ל שעוטרה כולה בצל"ש. הימים היו ימים של טרום "מבצע קדש". היו אלו ימי מתח וכוננויות בעקבות פעילות חבלנית של המצרים בגבול ישראל. עם הזמן הפלוגה התגבשה לפלוגה מבצעית מעולה. בימים ההם הכרנו זה את זה היטב לטוב ולרע. חמישים שנה חלפו מאז, ואני מוצא את עצמי זוכר פרטי

פרטים על אותה תקופה על אנשיה ומבצעה. שימשי מאז בתפקידי פיקוד רבים, נלחמתי בכל מלחמות ישראל וקודמתי עד תפקיד של סגן מפקד אוגדה. באותם הימים השריון היה חיל קטן והכרנו כל שריור. תקופות ארוכות התאמנו בשטח 302, לנו באוהלים, עברנו אימונים מפרכים, כוננויות ומתחים. בפלוגה שרר הוו מיוחד".

מהבוק"ם לחסה

איך התחיל הכל? התגייסנו בחודש נובמבר 1955. היינו נערים צעירים בני שמונה עשרה, תמימים וחסרי ניסיון. שלא כמו היום לא היו מלווים שליו אותנו לקלט, אף אחד לא בכה על צווארינו. גם החברה הטובה לא הייתה אתנו בזמן הגיוס. שהינו בקלט ימים אחדים ופתאום אמרו לנו לעלות למשאיות (מי נסע אז באוטובוס?)

לא שאלו אותנו לאיזה חיל אנו רוצים להתגייס, לא בעדיפות ראשונה ולא בעדיפות שנייה. לא ידענו לאן אנו נוסעים. לאחר נסיעה די ארוכה בדרך לא מוכרת עם פרצופים לא מוכרים הגענו לחסה. לא ידענו מה העתיד צופן בחובו. היו לנו הרבה חרדות וחששות. לבסוף התברר, שאנו במחנה שריון, ואנחנו עתידים להיות שריונאים בצה"ל.

אימוני החי"ר והמסעות

למרות שהתגייסנו לחיל שריון עברנו אימוני חי"ר מפרכים ברמה גבוהה. בריל סבר שגם שריור צריך להיות לוחם חי"ר בשעת הצורך. בריל בא מן החרמ"ש, שם היה מ"פ מצטיין. נושא החי"ר היה קרוב מאד ללבו. את אימוני הפרט והכיתה העבירו המט"קים. בריל עקב מקרוב אחרי האימונים והתרגולות. המגע שלו אתנו היה די מועט באותם הימים. הוא ידע הכול, אך אנו החיילים לא באנו אתו במגע קרוב. אהבנו מאד את אימוני החי"ר, את האימונים בשדה, את המטווחים ואת אי"ש הלילה. השיא של סדרת החי"ר היה הניווט. פיזרו אותנו ליד אשתאול ומסילת ציון, באזור הרי ירושלים, והיינו צריכים לנווט ולמצוא את כל נקודות הציון. זה היה חדש ומרטיט. למעשה, די התבררנו.

מסע הדמים - מסע 70 הק"מ

כמו בכל פלוגת חי"ר מובחרת יש לסיים את האימונים במעין מסע כומתה. כמובן, שלא קיבלנו שום כומתה עד שלא גמרנו את אימוני הצמ"פ. בריל האמין שיש צורך לפתח את הכושר הגופני ואת כושר הסבל שלנו. כמה שהוא צדק! הוא צפה את העתיד, הוא ידע איזו פלוגה הוא רוצה לבנות. הוא האמין כי גם אם המשימה קשה יש להמשיך ולבצע ולחרוק שניים. בריל חינך וחישל אותנו באמצעות מסעות. יצאנו למסע 70 הק"מ מחסה והגענו לצומת בית קמה. היה זה מסע לפיתוח כוח הסבל. המסע היה קשה ומפרך, לא פעם חשבנו להישבר וליפול בצידי הדרך, אבל לא אצל בריל! "מה הוא רוצה מאתנו, אנחנו לא צנחנים!" לקראת סוף המסע חלצנו נעליים, גם בריל חלץ את נעליו. החיילים שסביבו ראו הרבה יבלות והרבה דם על כפות רגליו...

זרביב הרס"פ איש לגיון הזרים

כדאי להקדיש כמה מילים ולספר על הרס"פ. לא ידענו על זרביב דבר, לא על משפחתו ולא על עברו. הוא היה עבורנו תעלומה. היה לו מבטא צרפתי כבד, והיה ברור שהוא בא מתרבות צרפתית. בפלוגה הילכה שמועה שהוא בוגר לגיון הזרים. כיצד הגיע לשם? ניכר עליו שעדיין לא התערה בתרבות הישראלית. הוא היה קפדן,

מנוכר וקצת פחדנו ממנו. אנו טירוניס ירוקים, והוא איש לגיון הזרים! זרביב לא זכה לשרת זמן רב כרס"פ, בריל דאג לשלוח אותו למקום אחר.

פלוגה א' יש גם אבא וגם אמא - שמש מתמנה לרס"פ

אריה שמש מספר: "באחד מימי השבוע ניגש אלי בריל והציע לי לקבל את תפקיד הרס"פ. יגאל, הרס"פ שכיהן לפני, הודח על ידי בריל עקב עבירת משמעת. הייתי מפקד טנק וחששתי לעזוב את תפקידי. התלבטתי מספר שעות. ניגשתי לחברי הטוב, שלמה ארבלי, שאף הוא היה מט"ק בפלוגה והתייעצתי עמו. (דרך אגב, החברות שלי עם ארבלי נמשכת עד היום).

לאחר שקיבלתי על עצמי את תפקיד הרס"פ נוצרה ביני לבין בריל קרבה מיוחדת. ישבו ערבים שלמים מחוץ למאהל על אחת הגבעות ותכננו את הפעילות ליום המחר. שוחחנו בינינו על הדרכים היעילות ביותר שנוכל לנקוט כדי להעניק לחיילי הפלוגה את מרב התנאים. בריל שהיה מפקד קפדן, שדרש הרבה מחייליו, השתדל בכל מאודו לטפח את החיילים ולהעניק להם תנאי שירות טובים. הוא ממש אהב את חיילי הפלוגה והדריך אותי לפעול בדרכו.

לפלוגה לא חסר דבר בכל מה שקשור למנהלה. הודות להתערבותו של בריל השגתי עבור הפלוגה את כל הצידוד הדרוש. לחיילי הפלוגה לא חסרו בגדי א' ובגדי עבודה, נעליים קרועות הוחלפו ללא שום בעיות, כל חייל קיבל בגד שמתאים למידתו. הדלק והתחמושת הגיעו לטנקים בזמן ובכמות הדרושה. בריל ידע לדרוש, אך ידע גם לתת.

הפלוגה לא יצאה ל"אפטר" ואריה שמש בכה

לארבלי יש גרסה קצת שונה כיצד מונה שמש לרס"פ: "שמש לא בכה בגלל ביטול ה"אפטר", היו לו סיבות רציניות יותר לבכי. הוא בכה כי תוך דקה הפך אותו המ"פ בריל מרבי"ט זוטר למלך הפלוגה.

היינו בעיצומם של אימונים קשים ומפרכים, כמיטב המסורת של בריל. התאמנו בשטח 302, דרומית לבאר שבע. היינו שמונה חודשים לפני "מבצע קדש". לנו באוהלים, נשמנו אבק ואכלנו זבובים. הציפור שלנו היה לצאת לאפטר לבאר שבע. הבילוי הקבוע בבאר שבע היה לגשת למסעדת מוריס ולאכול שם ארוחה טובה. ערב אחד, כשהיינו מוכנים נפשית לאפטר הנכסף, נשמעו יריות באוויר. לא ידענו מה פשרן של יריות אלו. לבסוף התברר כי הרס"פ יגאל והקצין התורן התווכחו ביניהם על האפטר שלנו. סופו של הסיפור היה שנותרנו במחנה.

למחרת בבוקר הגיע בריל המ"פ ושמע את הסיפור על היריות. הוא קרא אליו לברור את יגאל הרס"פ ואת הקצין תורן. מה שנאמר באוהל לא שמענו, אך כעבור דקות אחדות זימן בריל את ידידי, המט"ק אריה שמש, אל אוהלו. שמש יצא מאוהל המ"פ, כשדמעות זולגות מעיניו. נבהלתי ושאלתי אותו: "מה עשה לך המ"פ, למה אתה בוכה?" ואז שמש סיפר לי שבריל הפך אותו לרס"פ. הרגעתי אותו ואמרתי לו שזה מינוי רציני ומכובד, שמעיד על הערכה שיש לבריל אליו. שמש נרגע והחל לשמש כרס"פ, והוא ביצע את התפקיד בצורה הטובה ביותר. כמוכן, שמסורת האפטרים לצאת למסעדת מוריס נמשכה".

אימון פרק המקצועות

אוריאל רוזן (אל"ם במיל') שימש אז כמ"מ בפלוגה. אוריאל מספר לנו: "האימון נערך בגדוד 82 במחנה חסה. מפקד הגדוד היה סא"ל אברהם אדן (ברן). המ"פ בריל קבע שכל מ"מ יהיה אחראי על פרק מסוים במקצועות. לאחר שלב ההכנות התחלנו באימוני המקצועות - נט"ר, קשר ותותחנות. בסיום פרק המקצועות בוצעה סדרת מטווחים בתותח ובמקלעים 0.5 ו-0.3".

אימון הפלוגה בצמ"פ (צוות, מחלקה, פלוגה)

אוריאל ממשיך ומספר על אימוני הצמ"פ: "אימון צמ"פ בוצע במרחב צאליים. הפלוגה צוידה בטנקים חדשים שהוצאו מהימ"ח. הגדוד הטיל מגבלות בניצול שעות מנוע ותחמושת כבדה. למרות המגבלות ביצעה הפלוגה במשך כחודשיים אימון מצוין בהיקף של 30 שעות מנוע לצוות וכמעט ללא מגבלות תחמושת קלה וכבדה. המג"ד ברן ביקר בפלוגה ואישר זאת".

שיתוף פעולה עם החי"ר

יש לפתח את שיתוף הפעולה בין השריון לבין החי"ר. פלוגה א' עשתה זאת בצורה יסודית. על אימונים אלה מספר **אוריאל**: "בגמר אימון הצמ"פ ביצעה הפלוגה אימון של שיתוף פעולה עם יחידות מחטיבת החי"ר 16. מפקד חטיבה זו היה אז הרצוג ז"ל, שהפך לאחר זמן לנשיא המדינה. הוקצתה מחלקה לכל גדוד חי"ר לשת"פ. הגדודים והמחלקות התאמנו במרחב חבל לכיש. האימון תרם רבות להעלאת כושרה המבצעי של הפלוגה".

צעת ארבעת הימים

כפי שכבר אמרנו היינו טנקיסטים בכל רמ"ח אברינו, אבל תוך כדי הכשרתנו ללחימה בטנקים עסקנו גם באהבה הישנה של בריל לחיל הרגלים. כבר אמרנו שהמ"פ שלנו לפני שהגיע אלינו היה מ"פ בחרמ"ש. בחיל העריכו מאד את בריל כלוחם וכאיש רגלים, ולכן לא פלא שפלוגה א' של גדוד 82 נבחרה לייצג את גייסות השריון בצעת ארבעת הימים.

אוריאל שהיה הסמ"פ של בריל מספר כי הפלוגה כולה ללא יוצא מן הכלל התאמנה לקראת הצעדה.

בריל צעד תמיד בראש, נתן את הקצב ושמר על מורל גבוה. שרנו לאורך כל המסלול. זכור לי כי השיר האהוב ביותר עליו היה "יונתי, יונתי בחגווי הסלעי". אוריאל אומר כי האימון כלל 14 צעדות של 40 ק"מ כל פעם. אם נחשב את מספר הק"מ שהלכנו ברגל נגיע ל-560 ק"מ... הקדמנו הרבה יחידות מחיל רגלים. הרמטכ"ל דאז, משה דיין, **ציין לשבח** את הפלוגה שהגיעה למקום ראשון:

- על הליכה צבאית נאה ומופתית,
- על סיום הצעדה ללא נפל,
- על הפגנת יכולת ומורל גבוה.

ביום האחרון לצעדה התלוו הפלוגה למג"ד ברן ומפקד החטיבה אל"ם אורי בן-ארי. פלוגה א' זכתה להערכה רבה בגדוד ובחטיבה בעקבות ההצלחה הגדולה בצעדה. לבריל הייתה נחת רבה מאיתנו, הוא התגאה בהצלחתה של הפלוגה.

מאוחר יותר מונה בריל להיות סגן מפקד המשלחת שנסעה להולנד כדי להשתתף בצעדה דומה שנערכה שם.

הבעת הערכה אישית של מח"ט 7 לרס"ן משה בריל

ב-14 ביוני 1956 שלח המח"ט מכתב אישי למג"ד 82 ובו הביע את הערכתו למפקד פלוגה א'. וכך הוא כתב:

הנדון: הבעת הערכה

אימון, ארגון ובצוע קבוצת הצעידה של הגדוד לתחרות הצעידה של צה"ל בוצע לדוגמא ולהפליא. הדבר משמש וישמש דוגמא מאלפת לחטיבה ולצה"ל כולו לארגון תחרויות דומות בעתיד.

לרס"ן משה בריל חלק רב בהצלחת המפעל. הדבר התאפשר עקב יוזמתו ומרצו. אבקש ממך למסור לו את ברכתי ואת הערכת החטיבה כולה למפעל זה.

אורי בן ארי - אל"ם
מפקד חטיבת שריון 7

6. הפלוגה בצעדת ארבעת הימים

חברים מספרים

הקדמה קצרה לסיפורים של החברים

קרב הסכר הוא, ללא ספק, גולת הכותרת של פלוגה א'. רבות נכתב על כך בעיתונות, הנושא נלמד עד היום כמורשת קרב בחיל השריון. **אוריאל** (אל"ם במיל'), הסמ"פ של בריל בקרב, הוציא חוברת מפורטת על כל מהלכי הקרב. חברים אחדים כתבו על קרב הסכר מנקודת המבט שלהם, כפי שהם חוו אותו וכפי שהם זוכרים אותו. סיפורים אלה יתפסו מקום נכבד בספר זה. אך דומני, שיש צורך להקדים ולספר את הסיפורים האישיים שלכם הקשורים הן לקרב הסכר והן לאירועים מעניינים שקרו לחברים לפני הקרב. נתחיל לספר את הסיפורים השונים שלכם המרגשים והמעניינים. כל מה שישופר פה ייהפך לזיכרון הקולקטיבי של הפלוגה.

סיפורו של שאול דוד - "החזרה למצרים"

סא"ל (במיל') שאול דוד יליד מצרים מספר כיצד עלה לארץ וכיצד השתלב בפלוגה א'.

"המשטרה החשאית המצרית פתחה במצוד אחרי רשת פעילי "עסק הביש". הקהילה היהודית במצרים הייתה מאוימת יותר מתמיד. קבוצת נערים שהשתייכת אליה, החליטה שזה הזמן לעלות ארצה. נפרדתי מן ההורים ועליתי לארץ. לאחר פרק זמן קצר גויסתי לצבא, והגעתי לפלוגה א' גדוד 82. משה בריל היה המ"פ שלנו ואני הרגשתי שהוא היה גם האבא של כולנו. התאמנו ביום ובלילה והכנו את עצמנו למלחמה, שלא אחרה לבוא.

במהלך האירועים ב"מבצע קדש" נדרשה פלוגה א' להעביר מחלקת טנקים כדי לתגבר פלוגת חי"ר מהנח"ל. המ"פ החליט להעביר את מחלקת הטנקים שאליה השתייכתי. תברנו ליחידת החי"ר ששהתה במוצב קדמי כ-15 ק"מ מתעלת סואץ. זכור לי, כי המוצב נקרא בשם "קפריסין". הייתה זו הנקודה הקרובה ביותר לתעלה שצה"ל הגיע אליה. לבי הלם בקרבי, הרגשתי עד כמה אני קרוב להורי ולבני משפחתי שמעבר לתעלה. אם מצב העניינים היה מאפשר הייתי במאמץ קטן רץ לחבק את בני משפחתי."

הוא ממשיך ואומר: "כיום חמישים שנה לאחר מבצע סיני אני שמח שנפל בחלקי להצטרף ליחידה מאד מיוחדת. פלוגה א' הייתה פלוגה עם הווי מיוחד וגאוות יחידה.

נשארתי בצבא הקבע והשתלבתי בתפקידי פיקוד, הדרכה ומטה. היה לי שירות מעניין ביותר. סיימתי את השרות כמפקד גדוד".

צמחו לי כנפיים

בשנת 1956, ואנו עדיין שריונאים צעירים, אחד האירועים החשובים בצבא היה תחרות קרב 5 בצה"ל.

ארבלי נזכר בחוויה מעניינת בעניין זה והוא מספר:

"מפקדי הפלוגות התחרו ביניהם על היוקרה ועל הכבוד הכרוכים בניצחון בקרב זה. האליפות נערכה במחנה דורה (כיום מכון וינגייט). הכנתי את עצמי לריצת 5000 מ', מסלול מכשולים וסחיבת אלונקה. מדובר בקרב קשה ומתיש, שההכנות לקראתו נמשכות שבועות רבים.

יומיים לפני האירוע נשרו שני חיילים שהתכוננו להתחרות בריצת 20 ק"מ. בריל שהתייחס אלי כבר אז כמו "אבא מאמץ" פנה אלי וביקש ממני לרוץ 20 ק"מ. הוא אמר לי: "אני סומך עליך", ובכך לא אפשר לי להתחמק מהריצה הקשה שלא הייתי מוכן אליה. בריל עקב אחרי במשך כל הריצה. הוא חשש לשלומי, מדי פעם הוא שאל איך אני מרגיש, למרות שלא הייתי מוכן לריצה הארוכה, חשתי כאילו צומחות לי כנפיים. כדי להימנע משאלותיו של בריל, וכדי להרגיע את חששותיו לקחתי רובה מחייל מותש והגעתי אל קו הסיום כשאני נושא שני רובים. איני יודע איך עמדתי בריצה המפרכת ללא שום הכנה מוקדמת. ידעתי רק שאני עושה זאת עבור המפקד הנערץ עלי, פשוט צמחו לי כנפיים".

כבשה בתא המנוע

את הסיפור הבא מספר סא"ל (במיל') **מוני קונפורטי**:

היה זה לפני "מבצע קדש" כאשר התאמנו בשטח 302. הבדווים רעו את עדרי הכבשים שלהם בתוך שטחי האש שלנו וגרמו לנו לבעיות רבות.

מספר קונפורטי: "באחת הישיבות של המפקדים עלתה בעיית הבדווים שנכנסים עם עדריהם לשטח הירי. הם מסתובבים עם עדרי הכבשים בטווחי הירי של הטנקים, וכדי לא לפגוע בהם נאלצה הפלוגה לעיתים קרובות להפסיק את האימונים. באותה ישיבה חמד אחד המפקדים לצון והציע "לקחת" מתוך העדר כבשה אחת על מנת שישמעו וייראו. המ"פ בריל אמר לי: "מוני, אתה אחראי לביצוע המשימה". באחד הימים נסעתי בקומנדקר עם מספר חיילים מהמחלקה לכיוון העדרים. תוך כדי נסיעה העלינו כבשה אחת לקומנדקר. הרועה נבהל והבריח את העדר אל מחוץ לשטחי האימון.

למחרת עם אור הבוקר, לפני יציאתנו לאימונים, ראינו שני גיפים מתקרבים לכיוון המאהל של הפלוגה. זיהינו שאלה גיפים של המשטרה הצבאית. בינתיים הסתובבה לה הכבשה התמה בין הטנקים. כאשר ראינו שהמשטרה הצבאית מתקרבת, הבנו במה המדובר וחיפשנו דרך להסתיר את הכבשה.

פתחנו את מכסה המנוע של אחד הטנקים והכנסנו את הכבשה פנימה. השוטרים התקרבו והגיעו אלינו. עוד לפני שהם הספיקו לפצות את פיהם פצתה הכבשה את פיה והשמיעה את קולה: "מה... מה... מה..."

החיילים שהיו סביב הטנק הבינו שסודנו עומד להתגלות לשוטרים. לכן באופן ספונטני הצטרפו לכבשה ונוצרה מקהלה של כבשים: מה..מה..מה..

לאחר מכן נודע לנו, שהבדווי התלונן על גניבת הכבשה במשטרה, וזו שלחה את המשטרה הצבאית לחקור בעניין.

השוטרים, ששמעו את קולות החיילים, שהשמיעו מה..מה..מה.. אמרו: "אתם לא תוכלו לשגע אותנו". הם שאלו האם ראינו או לקחנו כבשה. ענינו שלא היו דברים מעולם. השוטרים האמינו לנו "קיפלו זנב" והלכו לדרכם.

לא הייתה דרך אחרת למנוע את כניסת הבדווים לשטחי האימון. הרעיון שעלה התקבל אצל החיילים כמעשה קונדס. אחרי שהמשטרה התערבה שוב לא יכולנו לחזור בנו, אז לפחות חגגנו. באותו ערב הפלוגה לא התייצבה בחדר האוכל ואכלנו "על האש".

(אחרי חמישים שנה חל חוק ההתיישנות).

השעון של יצחק"לה חיכה לו

"אבי קנה לי שעון יד יקר ליום הבר מצווה. היה זה שעון מתוצרת דוקסה ועליו הייתה גאוותי", כך מספר לנו **יצחק ריבקין** וממשיך: "עוד בהיותי נער, כאשר טיפסתי על אחד העצים, נשטט השעון מידי ונפל מגובה רב. הזכוכית נסדקה, ואבי כעס על חוסר הזהירות שלי. השעון תוקן ושמרתי עליו מכל משמר.

כאשר הגעתי לשריון חששתי שהשעון ייפגע בתוך הטנק, ולכן נהגתי להסירו מידי. הכנסתי לקופסת פח ירוקה של רימון עשן, שבה שמרתי גם כלי תפירה ודיסקיות. את קופסת הפח "היקרה" הכנסתי יחד עם בגדי עבודה ועוד פריטים לתרמיל. את התרמיל יחד עם השמיכות קשרתי על הדרגש שמאחורי הסיפון. כך נהגתי בכל האימונים, וכך נהגתי כאשר יצאנו למבצע קדש. השעון ליווה אותי בנאמנות שנים כה רבות, חלילה לו שיינוק.

בקרב הסכר באבו עגילה נפצעתי ברגלי. נלקחתי יחד עם עוד פצועים נוספים לבית החולים בבאר שבע. בעז"ה החלמתי מהר וחזרתי לפלוגה לצוות המקורי שלי, צוות המ"פ. התברר לי שטנק המ"פ נפגע קשות בקרב הסכר וכל הציוד שהיה על הסיפון נשרף. טנק המ"פ שחזרתי אליו היה טנק אחר.

כאב לי על אובדן השעון, אך שמחתי לחזור לפלוגה ולצוות שלי. קניתי לי שעון אחר ושכחתי משעון הדוקסה.

לאחר כשנה חזרתי לגדוד 82 כמפקד טנק בפלוגה של קלמן מגן ז"ל. באחד הלילות הלכתי לבדוק את ערנות השומרים בעמדות השמירה השונות. היה זה לילה גשום וסוער. צעדתי בזהירות בין הבונקרים השונים, השטח היה בוצי ורטוב. לפתע הרגשתי צליל של חריקה, דרכתי על משהו. במקום היו פזורים גרוטאות ואביזרים שרופים. התכופתי והרמתי מן הבוץ תרמיל שרוף. בין הבגדים השרופים מצאתי... קופסת פח קטנה. בלב חרד פתחתי את מכסה הקופסא, וראה זה פלא, מצאתי בקופסא את כל אוצרותי וגם את שעון הדוקסה שלי "שלם ובריא". מתחתית את הקפיץ, והשעון התחיל לפעול. יש נסים בעולם - השעון חזר אלי".

למי מגיעה הסיגריה?

על המוסר של חיילי צה"ל דובר רבות. באותם הימים עדיין לא נכתב הקוד האתי המפורסם. אך חיילי פלוגה א' קיבלו חינוך ערכי לפני הגיעם לצבא ונשאר אנושיים גם במהלך האימונים והקרב.

מספר העיתונאי **יעקב העליון**, שהיה איש פלוגה א', בכתבה ב"מעריב" משנת 1981: "אותו יום (בקרב הסכר) יכולת לראות את פניו היפות של הלוחם הישראלי. יצחק ריבקין היה פצוע קשה, בור עמוק נפער בירכו. הוא היה פצוע, מיוסר וחיזור והמתין לפינוי. יצחק שלף מכיסו חפיסת סיגריות וגילה שנותרה בה רק סיגריה אחת. לידו ישב שבוי מצרי, אחוז פחד מוות. יצחק מסר את הסיגריה לידי השבוי המצרי. כאשר יעקב העליון שאל אותו למה הוא עשה כך ענה ריבקין: "הרגשתי שהוא זקוק לסיגריה יותר ממני".

עם חיילים כאלה אי אפשר להפסיד בקרב, הגבורה הנפשית של נתינת הסיגריה האחרונה לא הייתה פחותה בהרבה מהלחימה הנועזת של יצחק בטנק המ"פ.

צריך להיבדק אצל הרופא הטוב ביותר

את דאגתו האבהית של המ"פ לחיילי הפלוגה מדגים סיפורו של **גדעון שפירא**. "עם סיום הסדרה בצאלים, עסקנו זמן מה בהכשרת הוביצרים על מרכבי שרמן שהוצאו מאחסנה. ישבתי בתא נהג והנעתי את ידית ההילוכים המשוחה בזפת למניעת חלודה. מהפעלת כוח בלתי שגרתית זו נתפס גבי עד שבקושי הצלחתי

להיחלץ משם. באותו יום שבנו לגדוד, ובריל החליט שנצמד חלק מהדרך ברגל. סיפרתי לו על האירוע שעברתי, והוא שלח אותי בגייפ לגדוד. הרופא הגדודי, שלא זיהה פגיעה באיברים חיוניים, סימן לי א' אדום כלומר, שאני כשיר לכל פעילות. בראות בריל את מכתב הרופא הוא הציע לשלוח אותי לגיוליס על מנת "להיבדק אצל רופא טוב יותר". לבסוף נשארתי במאהל הפלוגה כשבוע, ללא אישור רפואי, עד עבור הכאב".

בריל פעל כמפקד נוקשה, אך גם כאב אוהב.

סטירת הלחי היחידה שקיבלתי בחיי

שצ'ליה כלומר סא"ל (במיל') אהרון שץ היה סמל מחלקה 3 בפלוגה. וכך מספר לנו שץ:

"רק פעם אחת בחיי קיבלתי סטירת לחי. אני מתגאה בסטירה זו עד היום, סיפרתי עליה לכל ילדי, נכדיי וחברי. את הסטירה קיבלתי מהמ"פ שלנו משה בריל בחניון הלילה באבו-עגילה בשנת 1956.

ישבנו ליד הטנקים שבורים רוחנית וגופנית. והנה הגיע משה ונתן לכל מפקד טנק פקודה להכין ארוחת ערב ממנות הקרב ולא לשכוח **לחמם** את האוכל בעזרת הגזייה שנמצאת בזיוד הטנק. כחצי שעה לאחר מכן בריל חזר ושאל: "שץ, חימתם את האוכל?" ואני עונה לו: "לא המפקד". המ"פ ניגש אלי ונתן לי סטירת לחי מצלצלת. הוא אמר לי משפט, שאותו לא אשכח לעולם: "שץ, לא חימום האוכל חשוב, אלא כוונת הפקודה. הכוונה היא שתתאוששו מן ההלם, עוד לא נגמרה המלחמה, עוד הרבה משימות לפנינו". מיד חיממנו את האוכל, טיפלנו בטנק והמשכנו במלחמה כצוות טנק מגובש עד הִחְבִּיקָה עם הצנחנים במצר המיתלה.

מכל החוויות שהיו לי בפלוגה א' כמפקד טנק וכסמל מחלקה, הסטירה המחנכת של המ"פ הייתה החוויה החשובה ביותר שליוותה אותי במשך כל שנות שרותי בצה"ל. למדתי כי במצבים קיצוניים דרושים מעשים קיצוניים, והם הם שגורמים לאדם או לקבוצות בני אדם להתאושש ולהמשיך במילוי משימותיהם".

משפט אצל בריל - הכדור עבר דרך הכובע

חיים כהן עלה למשפט אצל בריל, וכך הוא מספר:

"באחד הלילות נכנסה הפלוגה לחניון לילה. קיבלנו התרעה שיעירו אותנו לאימוני לילה באש חיה. הייתי מקלען בטנק, ותפקידי היה לקבל את המקלע ולהציבו במקום שהמפקד ידרוש.

עם גמר האימון קיבלנו פקודה: "הפסק ירי". היה עלי לפרוק את המקלע ולבדוק שאין כדור בקנה. הייתי מנומנם ולא מרוכז ולא בדקתי היטב את המקלע. כאשר העברתי את המקלע למפקד, נפלט כדור מן המקלע. למזלי ולמזלו של מפקד הטנק, הכדור עבר דרך כובעו, סנטימטרים ספורים ממצחו.

למחרת התייצבתי למשפט אצל בריל. לא היו לי שום הסברים לרשלנות שלי. בריל העניש אותי לשאת את המקלע על שכמי במשך שבועיים. למדתי לקח, היה זה המשפט היחיד שלי במשך כל זמן השרות".

"מלשין" של המ"פ - סיפור מחייו של טירון בפלוגה א'

הסיפור הבא התרחש אי שם בשטח האש של צאלים בשנת 1956. הפלוגה ירדה לשטח כדי להתאמן במסלול "טנק בודד". באותם הימים אזור צאלים היה חשוף ללא מבנה וללא מתקן כל שהוא. הקמנו מאהל ומולו העמדנו את השרמנים שלנו והתחלנו באימונים.

וכך מספר אל"ם (במיל') אמנון מרטון, שהיה בזמנו טירון בפלוגה:

"באחת השבתות (לחופשת שבת היינו יוצאים רק פעם בחודש וחצי) קרה לי האירוע המוזר שיתואר להלן:

במסדר הבוקר קצין התורן של אותה שבת היה תומס פלש ז"ל. הוא מצא אצל מספר חיילים, שגם אני הייתי ביניהם, גרגיר בקנה, וקבע לנו מסדר נוסף בערב. כשירדה החשיכה, עלינו על קומנדקר ותומס הסיע אותנו הרחק מן המאהל. באמצע "שום מקום" אמר לנו לרדת ולחזור ברגל למאהל. כשנשארו לבדנו, החלטתי לבצע תעלול קטן. עשיתי הצגה כאילו אני מזהה דמות חשודה. קראתי בקול פעמיים: "עצור, מי שם?" וכשלא התקבלה תשובה, יריתי כדור או שניים לכיוון ה"חשוד". תומס חזר אלינו מייד ושאל: "מי ירה?" עניתי שאני יריתי לעבר דמות חשודה. "אם יש חשוד", אמר תומס, "צריך לזחול אליו ולתופסו". אחרי ש"טרטר" אותנו זמן מה, הוא החליט לשחרר את האחרים ו"לטפל" רק בי. תומס פקד עלי לזחול לעבר המטרה החשודה, כשהוא עומד מעלי. חשבתי שזאת פקודה משפילה והודעתי לו, שאני מסרב לבצע את הפקודה. הוא הניח לי והסתלק, ואני חזרתי ברגל למאהל.

למחרת, ביום ראשון, חזרו המ"פ והמפקדים מהחופשה. היה ברור לי, שעוד היום אני עומד למשפט על סירוב פקודה. היום עבר, הערב רד, ודבר לא קרה. זה היה מוזר, וכשעבר יום נוסף ללא תגובה, זה כבר היה מוזר שבעתיים.

הגיע יום שלישי ותומס היה שוב קצין תורן. עמדנו במסדר בוקר, והוא בדק לנו את הנשק. כשהוא הגיע אלי, הוא שאל: "מרטון, הנשק שלך נקי?" עניתי: "כן, המפקד". תומס לא בדק לי את הנשק ואמר: "לך אני צריך להאמין", והמשיך לבדוק את הנשק של שאר החיילים.

סיימנו את אימוני הטירונות, וטרם הבנתי את פשר הדבר.

למה לא נשפטתי על סירוב פקודה?

מה פתאום דווקא לי תומס כל כך מאמין?

כשפרצה מלחמת קדש כבר לא הייתי בפלוגה א', כי יצאתי לקורס מט"קים. ציוותו אותנו כתותחנים בפלוגה מאולתרת, שהוקמה מכל חניכי הקורסים שהיו אז בבה"ד 5. המט"קים שלנו היו חניכי קק"ש וחלק מהם היו מט"קים בפלוגה א' של בריל. השתתפנו בכיבוש עזה והגענו עד דיר אל-בלח. שם הסתיימה המלחמה עבורנו.

המט"ק שלי היה גיורא קופל מקיבוץ נען. והנה יום אחד, כשהקרבות היו מאחורינו, הוא "הפיל עלי פצצה".

ישבנו בצל הדקלים של דיר אל-בלח (באוקטובר התמרים בשלות למהדרין) וכטוב לבנו בתמרים אמר לי פתאום: "אתה יודע, אמנון, אתה דווקא מוצא חן בעיני, ואני לא מבין איך זה יכול להיות שהיית המלשין של המ"פ?" הוא ראה שאני נבוך, ולכן המשיך והסביר את דבריו. הוא סיפר כי ה"חברה", שהיו המט"קים שלי בטירונות, ישבו יום אחד במשרד המ"פ, כשבריל לא היה, ומצאו שם דו"ח שלי על אימון צוות טנק מ"פ. הסברתי לגיורא שאכן כתבתי דו"ח כזה, לפי בקשתו של בריל, כי הייתי התותחן בצוות שלו, ובאין מט"ק בטנק מ"פ, שימשתי כראש הצוות, הכותב את הדוחות. לדברי גיורא, הם הסיקו מכך בטעות שאני מלשין למ"פ על כל דבר שקורה בפלוגה. כך חשבו וכך חושבים עלי כל מי שהיה בצוות הפיקוד של פלוגה א' בתקופה ההיא. גיורא ידע כעת את האמת, אך ידעתי שעלי עוד להבהיר את העניין.

אחרי שהתאוששתי קצת מההלם, הבנתי לפתע את פשר האירוע המוזר בצאלים. תומס חשב, שאני המלשין של המ"פ, ולכן חיכה "לחטוף על הראש" בגין התעללות בטירונים. הוא כלל לא חשב להגיש נגדי תלונה וחיכה לראות מה הוא "יחטוף" מהמ"פ. כשעברו שלושה ימים, והמ"פ לא ידע דבר וחצי דבר מאירועי אותה שבת, תומס הבין שנושא המלשינות הוא חסר שחר והוא ביטא זאת במשפט: "לך אני צריך להאמין".

אמרתי לגיורא קופל, כי מייד בגמר המלחמה אדאג שכולם ישמעו מתומס את האמת לאמיתה.
בגמר המלחמה, כאשר ניסיתי לאתר את תומס, נודע לי, כי הוא נהרג בקרב של פלוגה א' על הסכר".

אצלנו לא מלשינים

על התייחסותו האבהית אלינו מספר **שמעון דהאן** :
"כזכור, בתחילת הטייונות הרב סמל שלנו היה זרביב. הוא היה כנראה יוצא לגיון הזרים, בעל מבטא צרפתי בולט. הוא היה מבוגר מאתנו ורחוק מן ההווי הישראלי. פעם אחת במסדר שלפני העלייה למשמר חיקה אחד החיילים את זרביב. הוא היה בטוח שאני חיקיתי אותו, כיוון שידע שאני דובר צרפתית רהוטה. הוא הגיש נגדי תלונה ונכנסתי למשפט אצל בריל. במשפט סיפרתי לבריל שאני כלל לא חיקיתי את זרביב, אבל לא רציתי להסגיר את מורחי זכריה. בריל האמין לי ויצאתי זכאי במשפט. לאחר המשפט בריל ביקש ממני לשבת לידו, הוא שאל אותי בחמימות רבה על חיי, היכן למדתי, כיצד אני מבלה בחופשות וכו'. הרגשתי נוח במחיצתו, הוא התעניין בי כמו שאבא מתעניין בבנו".

מבצע מטבחון

חברנו **אריה דחנובסקי** שוהה כיום בארצות הברית. אריה היה נהג הגייפ של בריל, ומטבע הדברים היו ביניהם קשרים מאד הדוקים. את הסיפור הבא הוא רוצה להקדיש לזכרו של בריל. כאשר ישבנו בסלון של נחמה, אלמנתו של משה בריל ז"ל, היא סיפרה לנו בקצרה את גרסתה ל"מבצע מטבחון". דבריו של אריה משלימים ומפרטים את הסיפור הזה.

אריה מספר: "ביום השני לאחר הקרב באבו-עגילה, הבוקר האיר ואני עדין ישן בגייפ, והרעש סביבי הולך ומתגבר. פקחתי את עיני וניגשתי למכשיר הקשר להאזין לתדר הפלוגתי והגדודי כדי להתעדכן במתרחש. בתדר הפלוגתי שמעתי את בריל מחלק הוראות לפלוגה. עליתי לשידור ושאלתי את המ"פ: "מה אתי?" שמעתי את משה אומר: "בוקר טוב, קמת, אכלת?" השבתי לו, שאכן אכלתי למרות שעדיין לא אכלתי. משה אמר לי: "תגיע אלי בעוד כמה דקות, אתה יודע היכן אני".

הגעתי למ"פ כעבור מספר דקות, והוא שאל אותי אם לקחתי נשק ורימונים. השבתי בחיוב. משה עלה לרכב ואמר: "ניסע לסייר במוצב של המצרים". הגענו לגדר, ירדנו מן הגייפ והתחלנו לסייר ברגל. משה הלך קדימה, ואני הלכתי אחריו במרחק של עשרה מ', כדי לחפות עליו מאחור. עברנו ליד מספר מבנים ושמתי לב שכל הדלתות היו סגורות. המ"פ לא פרץ אותן, אלא המשיך ללכת למגרש שהיה בסוף המחנה. במגרש היו כלים שונים וגם מטבחים ניידים. חזרנו לגייפ והחלטנו שלמחרת נחזור לקחת מטבח נייד לפלוגה.

תוך כדי הליכה שמתי לב שאחת הדלתות, שהייתה סגורה קודם, פתוחה כעת למחצה. הערתי את תשומת לבו של משה על כך. בריל הצמיד אותי בחוזקה לקיר, ניגש לדלת וזרק פנימה רימון. עברו שתיים שלוש דקות, ואיש לא יצא מפתח הדלת. נכנסנו לחדר ועינינו חשכו. בחדר היו שרועים ארבעה חיילים מצריים ולידם שני מקלעים, כאשר הסרטים בפנים. במרחק של שלוש מאות מ' משם הייתה פרושה הפלוגה שלנו בשטח...

למחרת, לקראת הצהרים, שבנו למקום, אך המגרש היה ריק, לא היה בו אפילו מטבחון אחד. היינו מאד מאוכזבים, אך בעיניו של בריל ראיתי ברק מנצנץ.

עברנו בין הפלוגות וראינו שכל פלוגה לקחה לעצמה מטבחון נייד בדיוק כפי שאנחנו תכננו. משה ניסה להשיג מטבח מאחת הפלוגות, אך כמובן שהוא לא נענה. החלטנו על "מבצע מטבחון". המ"פ פקד עלי לנסוע לאט בין האוהלים במשאית מצרית

שהייתה כבר ברשותנו, ובאותו זמן הוא חיבר מטבחון לגייפ שלו וטס משם ישר בפול גז. אני נשארתי מאחור, נוסע לאיטי, חוסם את הכביש ומונע את הרדיפה אחרי המטבחון. משה והמטבחון הגיעו בשלום לפלוגה. אני המשכתי בנסיעה איטית ופתאום קפץ סרן למשאית וצעק: "תרדוף אחרי הגייפ". העמדותי פני תם ושאלתי: "איזה גייפ?" שחקתי אותה כאילו אני מנסה לרדוף אחרי המטבחון, שהספיק בינתיים להעלם מן העין. הסרן המאוכזב פקד עלי להחזיר אותו למחנה, וכך עשיתי. חזרתי בדהרה לעבר הפלוגה, בראי ראיתי את הסרן מופתע, מה פתאום המשאית האיטית דוהרת. היה ברור שהוא הבין את התכסיס".

מי שורף אוהלים בצה"ל?

במסדרים בדקו לא רק את ניקיון הנשק שלנו, אלא גם את ניקיון החגור. הכול צריך היה להבריק, ואוי לו למו שנמצא שמץ לכלוך על רכושו הצבאי. לנקות את החגור במים וסבון – זו עבודה קשה ביותר. הטנקיסטים הם חכמולוגים והחליטו לחפש פתרון קל יותר. כדי לעמוד במשימה היינו מכינים תערובת של דלק עם קצת שמן ובה ניקינו את הנשק ואת החגור. יום אחד החליטו כמה חברים לנקות את הנשקים ואת הציוד באוהל שלי (אלפר). במרץ רב שפשפנו את החגורים והשמחה הייתה רבה. היינו צעירים, חסרי ידע על אודות תכונות אדי הדלק. לפתע נכנס חייל לאוהל שלנו, כאשר בפיו סיגריה בוערת. האוהל היה ספוג אדי דלק, אש אדירה פרצה בבת אחת, והאוהל כולו עלה בלהבות. בקושי הצלנו את הרובים. למדנו לקח - אדי דלק הם דבר מסוכן ביותר. לפי מיטב זכרוני, כל העניין עבר בשלום, לא עלינו למשפט אבל למדנו מאז שמדלק צריך להיזהר.

אינטליגנט שקורא עיתונים בתוך הטנק

מי לא מכיר את 302? זה היה שטח אימונים חולי בלי ישובים מסביב. בילינו חודשים רבים במקום. התנאים היו קשים ביותר: אבק, חום בלתי נסבל, ללא חשמל, כמעט ללא מים - הכול היה מאולתר. בתנאים כאלו התאמנו רוב חיילי צה"ל בזמן ההוא.

ישי מספר: "לא יכולתי להתנתק מהחדשות, אהבתי מאד לקרוא עיתונים. ל-302 שום דבר לא הגיע בזמן, לא אוכל ולא ציוד, אבל עיתונים הגיעו כל בוקר בזמן. בכל רגע פנאי שהיה לי הייתי מתיישב בצל הטנק וקורא עיתון. אז עוד היה "על המשמר", זוכרים? תומס המפקד הטוב שלנו לא אהב את זה. כשהוא היה רואה אותי קורא עיתון, הוא היה מסנן מבין שיניו את המשפט הבא: "שוב האינטליגנט הזה קורא עיתונים" משום מה קריאת העיתונים עצבנה אותו.

יום אחד תומס הודיע לי שמעתה הוא אוסר עלי לקרוא עיתונים במשך שעות היום, ורק החל משעה שמונה בערב מותר לי לקרוא. הוא ידע שבשעה זו כבר יורדת החשכה, וב-302 אין חשמל, אז איך אוכל לקרוא?... החלטתי להתחכם, ובסיום האימונים הייתי מתגנב לטנק, מדליק את האור וקורא. הרי לצה"ל יש הרבה מצברים...

ערב אחד תומס טיפס על הטנק ותפס אותי על חס. הוא גער בי במבטא ההונגרי שלו: "ישי, אמרתי לך לא לקרוא עיתונים". ברגע הראשון נבהלתי מאד, סוף סוף הייתי טירון. לאחר מכן אזרתי אומץ, הצבעתי על שעון היד ואמרתי לו: "תומס, הסכם זה הסכם, השעה כעת שמונה בערב, נכון?" תומס היה הוגן, קרץ לי בעינו, ואני המשכתי לקרוא. הוא הכיר יפה את המסירות והיעילות שלי כאיש צוות, ולכן לא מנע ממני להמשיך להיות אינטליגנט שקורא עיתונים בתוך הטנק".

סיפורו של סייר

זהו סיפורו של פרופ' שמאי (אלברט) יצהר.

שמאי היה סייר בסיירת של הגדוד, אבל הוא אומר שהסיירת הייתה תמיד הסיירת של פלוגה א'. היו כנראה, קשרים מיוחדים בין הסיירת הגדודית לפלוגה שלנו. וכך מתחיל סיפורו של שמאי :

"לקראת סוף הטירונות עברה שמועה שמקימים סיירת בגדוד. פניתי לגורמים המתאימים וביקשתי להגיע לסיירת, ואמנם הצלחתי להתקבל והגשתי את חלומי. אנשי הסיירת עברו לאוהל נפרד. באחד ממוצאי השבתות האוהל נשרף, וזו הייתה טראומה נוראית. בנס הצלחנו להציל את חצובת הרובים. מ"פ הסיירת הרגיע אותנו, נלקחנו לחקירה על ידי המשטרה הצבאית ובכך הסתיים העניין.

עברנו קורס סיור מוצלח ורציני והוכשרנו להוביל טנקים ביום ובלילה. מפקד הקורס היה בר-כוכבא קוטיק. במלחמת השחרור קוטיק היה מ"מ באותו גדוד שבו שירת גם בן דודי. בן דוד זה נהרג במלחמת השחרור. קוטיק סיפר לי, ששם הצופן של בן דודי בפלמ"ח היה "יצהרה". כאשר החלטנו להחליף את שם משפחתנו, בחרנו בשם המשפחה יצהר במקום אלברט.

ערב "מבצע קדש" הגיע אלינו הרץ של המג"ד ברן והטיל עלינו משימה למצוא את חוליית החלוץ של פלוגה ג' שאבדה (הפלוגה של גורודיש ז"ל). סמל החבלה משה כהן נהג בקומנדקר במהירות מופרזת. צעקתי עליו להאט, הוא בלם בבת אחת והגלגלים הקדמיים נתקעו ב"קוליי" של הטנקים. חטפתי מכה בראש, אפי נשבר והתמלאתי באבק ובלס. למזלי, מיכה תמיר, גבר כהלכה, הוציא אותי מהקומנדקר ניקה אותי וחבש אותי. לאחר שנרגעתי מזעזוע המוח ופקחתי את עיני, ראיתי את המג"ד ברן והרופא גטניו לידי. ברן שאל אותי מספר שאלות כדי לבדוק מה מצבי והודיע לי שיפנו אותי לבית החולים 328 לגיוליס. גם בנצי כרמלי ז"ל שהיה אתי בקומנדקר נחבל, אך הוא נשאר במרפאת הגדוד. קוזוקרו הגדול (קרן) נשאר בריא ושלים.

בבית החולים החלמתי במהירות, כפי שראוי לבן שמונה עשרה וחצי. יום אחד הופיע גורודיש בבית החולים כשבידו שקית גדולה של סוכריות. הוא התיישב לידי ושוחחנו שיחה ארוכה. השיחה עם גורודיש "האיום" הייתה עבורי תרופה מצוינת. כאשר חזרתי לגדוד וסיפרתי על הביקור של גורודיש, החֶבְרָה לא רצו להאמין לי. מאיר כהן אמר לי: "נראה אותך גבר, גש לגורודיש ואמור לו שלום". בלי כל חששות אמרתי שלום לגורודיש, קיבלתי ממנו "כֶּפֶה" רצינית והרגשתי שאני גיבור גדול.

תפקיד הסיירת היה לטהר את מחנה אבו עגילה מיד לאחר שהטנקים כבשו את המתחם. אלי החובש שהיה על הגייפ שלי היה בעל ניסיון ממלחמת השחרור. כאשר הודיעו לנו על מותו של פלש תומס, הוא ניהל את הוצאת הגופה מהטנק. אני הייתי קשור מאד לתומס, המראה זעזע אותי ועמדו לי דמעות בעיניים. זכרתי שיום קודם הצליח תומס לקלוט את שידורי הרדיו של המורדים בבודפשט. הוא הראה לנו על "מפת חול" את התקדמות הטנקים הסובייטים. במרד זה נהרג אחיו התאום בבודפשט. ב-1990 ביקרתי יחד עם משלחת מדענים בבודפשט. ראיתי את העלייה מבודה לפשט ונזכרתי בתומס ז"ל.

התקדמנו בטיהור המחנה, כאשר לפתע מאחד האוהלים, שהיו שקועים חציים באדמה, נורה צרור לעברינו. בנצי הוריק את המחסנית של העוזי לעבר האוהל עד שלא נשאר יותר כדורים. לפתע נשמעה ירייה נוספת מהאוהל, בנצי הוציא בתנועה טרזנית את סכין הקומנדו שלו, התנפל על המצרי והרג אותו.

לפני הכניסה למחנה הסכר ראינו שני קומנדקרים מצריים נסים מהמקום. אחד הלוחמים שלנו ירה עליהם ממקלע 0.5 כאשר התקרבו, ראינו שאלו היו שני קצינים מצריים שניסו למלט את עצמם.

באבו-עגילה מצאנו מחסן עמוס בגיפיים נושאי מקלע 0.5 ושני מקלעים של 0.3, החלפנו את הגיפיים של תנובה בגיפיים החדשים. מצאנו גם מטמון של עשרות אקדחים, אבל ישקה הרס"ג החרים אותם. יכולתי עוד למלא דפים רבים בסיפורים על הפלוגה, על הסיירת ועל משה בריל. נשאיר משהו לכנס הבא".

שני חברים יצאו לדרך

זה סיפור יוצא דופן בספר שלנו. הוא אינו עוסק במלחמות ובאימונים, אלא במה שקורה ביניהם. **עמירה, אשתו של ישי קרן**, מקיבוץ מזרע מספרת לנו על שני חיילים ישי ונחום שהפכו לידידי אמת. עמירה ביקשה לא לשנות בסיפורה דבר ולפרסם אותו ככתבו וכלשונו. וזהו סיפורה של עמירה קרן:

"בפלוגה א' שכולנו מכירים שרתו בין השאר שני טירונים. הם עברו יחדיו את הסדיר ואת המלחמות. הם היו באותן הדרכים, באותם החולות ובאותם הטנקים, הלא הם השרמנים המהוללים.

השנים עוברות, והדרכים נפרדות, ואותם שני החיילים ישי קרן מקיבוץ מזרע ונחום בכרך מקרית אונו נפגשים שוב במילואים, והם שוב באותן הדרכים, באותם החולות ובאותם השרמנים. כשפורצת מלחמת ששת הימים הם מגיעים ממש עד התעלה. בניגוד למה שקרה במלחמת קדש, הם טובלים במי התעלה ומקווים שהפעם באמת יפרוץ השלום.

ושוב הם נמצאים בקווים, ושוב נפגשים בדרכים לאורך הבקעה והרמה, אמנם הם לא משרתים באותן היחידות. הקשרים ביניהם נמשכים ומתהדקים.

מגיעה, לא עלינו, מלחמת יום כיפור ישי ונחום מוצבים בבקעה זמן רב ומחכים ומחכים, למי? למלך הקטן, שלא בא. אולי הוא פחד מהכוח שניצב מולו. ואל תשכחו שהיו אלו עדיין "השרמנים האימתניים". עם סיומה של מלחמת יום כיפור, החיים חזרו למסלולם.

יחסי הקרבה והידידות בין המשפחות מתהדקים. בריל מחליט לכנס את חיילי פלוגה א' עם משפחותיהם למפגש נוסטלגי. הכנס נערך בתל-אביב, כולם מגיעים והשמחה גדולה. מעלים זיכרונות ובריחות, וכמובן שגם משפחותינו נמצאות בין המסובים. עמירה ועדנה (אשתו של נחום) מגיעות לכנס כשהן בהיריון מתקדם ולמרבה הפלא שתיהן לבושות בשמלות בצבע זהה. למחרת אותו כנס הן יולדות בהפרש של כמה שעות, שתי בנות יפיפיות. עמירה ילדה את לילי, ועדנה ילדה את מיכל. המשפחות ממשיכות להיפגש וכמובן שבכל פעם, איך לא? הבעלים מדברים על פלוגה א': "את מי ראינו, מי נסע לחו"ל ומי חס וחלילה התגרש". כמובן, שהיינו מגיעים גם לימי הזיכרון של האלוף בר כוכבא.

השנים עוברות וכל משפחה ממשיכה לגדל ילדים נוספים שנכנסים למעגל ההיכרויות והבילויים המשפחתיים הכול כך יפים. הבנות שגדלו פונות כול אחת לדרכה. לילי של ישי ועמירה לומדת קונדיטוריה, מתחתנת, עוזבת את הקיבוץ ועובדת בקייטרינג קטן ברעננה. היא פורחת בהריון שהיא עוברת.

מיכל של עדנה ונחום לומדת ריפוי בעיסוק, מתחתנת ונוסעת ללונדון לעבוד וללמוד. גם היא חווה הריון קל ויפה. כשמגיע הרגע, היא מגיעה ארצה כדי לעבור את הלידה ליד ההורים. ערב אחד מצלצלת משפחת קרן למשפחת בכרך ומודיעה לה שלילי נוסעת ללדת. עוברות שעות מעטות ואנו מקבלים טלפון מהבכרכים שגם מיכל נוסעת ללדת.

לילי יולדת במזל טוב בן חמוד בבית חולים תל השומר, ומה רצה הגורל? לאחר כמה שעות מגיעה מיכל לאותו בית חולים ויולדת בת נפלאה.

וכך באותו בית חולים, באותו חדר, מיטה ליד מיטה, נפגשות מיכל ולילי לאחר הלידה, ושמתן מרקיעה שחקים. ואם עדיין לא נכתב תסריט לסרט על כך, מן הראוי שייכתב.

ואתם תגידו אילו סיפורים הייתם רוצים לשמוע? על מלחמות ומילואים או על אלו שבשוליהם?

חיינו של צוות טנק האוכל את המולדת

כתב "במחנה" מאיר נחתומי הגיע יום אחד לשדה כדי לראיין את אחד מצוותי הטנקים. במקרה היה זה הטנק של סג"ם פלש תומס ז"ל. בעיתון אנו רואים תמונה של השרמן 65432 מאובק ומלוכלך, ולפניו עומדים הצוות הגאה וה"מאושר": המפקד-פלש תומס, הנהג – ישי קרן, הטען קשר - סנדו ברוטמן, המקלען - שלמה פריינטה, והתותחן - אני ידידכם, צבי אלפר.

זכיתי להיות התותחן של תומס. הכרנוהו היטב ובהמשך עוד נספר על תומס האדם והטנקיסט. ישי קרן היה נהג הטנק, צבר בן 18 איש מזרע. וכך הוא אומר לכתב העיתון: "בהתחלה התלהבתי מהטנקים, כל העסק היה חדש. עכשיו אין פה שום דבר מסקרן". כאשר ישי נשאל האם הוא גאה בכובע השחור שלו? הוא עונה לכתב: "שמע, זה הכי מרגיז. אתה בא לעיר, וכולם שואלים אותך: מה נשמע בתותחנים? אנחנו לא תותחנים, הם לא יכולים להסתכל גם על הסמל? נראה אותם מנקים טנק אחרי שלוש שעות נסיעה בנגב".

היינו צעירים בני 18 - 19, צברים או כמעט צברים, בוגרי שמיניות או אנשי עבודה. ועכשיו אנו הצוות האולטימטיבי של השרמן שלנו. אנחנו אוהבים את הטנק, ולפעמים כשצריך לעשות טיפול שבועי גם קצת מקללים. למדנו לשלוט בטנק הענק וידענו להפעילו ולהניעו בחינניות כאילו היה רקדנית בלט. הקמנו לתחייה טונות של ברזל והפכנו את הטנק למכונת לחימה משוכללת.

אין מפקד בלי פס

כאשר **שלמה ארבלי** סיים את קורס המט"קים, לא נערך מסדר הסיום בגלל מתיחות ביטחונית ובוגרי הקורס לא קיבלו את דרגת הטר"ש הנכספת. וכך מספר **ארבלי**: "פיזרו אותנו לגדודים בלי שקיבלנו דרגות. אני הגעתי לגדוד 82 לפלוגה של המ"פ בריל. אצל בריל גם מט"קים היו חייבים לקחת חלק בשמירה. שובצתי לשמירה עם חיילי הפלוגה, הטוראים. איש לא התייחס למעמדנו החדש כמפקדים. ללא פס על השרוול, "שמו עלינו פס", ולא רצו להישמע להוראות שלנו.

פנינו לבריל וביקשנו ממנו את הפס הנכסף, שהרי בלעדיו היה לנו קשה להשיג משמעת. תוך ימים ספורים בריל ארגן מסדר וחילק לנו את דרגות הטר"ש. הפכנו להיות חלק ממשפחת המפקדים בשריון".

לפעמים חייבים להפר פקודה

שמש מציל את ארבלי

נספר עתה מספר סיפורים שקשורים בעקיפין ובמישרין בקרב הסכר, אך יש בהם מסר מיוחד ואנו נותנים להם מקום נכבד ומעמידים אותם בפני עצמם. על הקרב עצמו, כפי שחברים שונים חוו אותו, נספר מאוחר יותר.

מספר לנו **שלמה ארבלי**, שהיה מט"ק ב"מלחמת קדש": "עם סיום הקרב נערכנו בשטח בפריסה, וחלק מהטנקים נכנסו למחנה המצרי הנטוש. שמחנו על הרגיעה שלאחר הקרב, החלפנו בגדים, אכלנו וטיפלנו ברובים האישיים שלנו.

השקט היה מדומה, כי מכל עבר הקיפו אותנו חיילים מצריים עם נשק אנטי-טנקי. מפעם לפעם הם ירו לעברנו, אבל אנו נשמענו לפקודתו של המפקד בריל ולא השבנו אש. לפתע, בהיותי בתוך הטנק, שמעתי ירי ממרחק של 50 מ' ממני. לפתע ראיתי חוליה מצרית נפגעת ונופלת. לאחר מכן התברר לי כי הרס"פ אריה שמש הבחין בחיילים מצריים המכוונים את נשקם לעבר הטנק שלי. שמש ירה בחוליה המצרית והרגה. שמש הפר פקודה, אך הציל את חייו.

ארבלי מציל את בריל וזוכה באקדח

"לאחר כמה דקות הבחנתי בחולית בזוקה מצרית, שכיוונה את נישקה לעבר הטנק של בריל. ללא שהיות כיוונתי מיד את שני המקלעים שבטנק, יריתי לעבר החוליה המצרית וחיסלתי אותה. בריל שמע את היריות והחל לצעוק עלי. הוא נרגע רק לאחר שהסברתי לו שלא היה לי זמן לבקש אישור לירי וראיתי שהטנק שלו בסכנה. לעת ערב התיישבה הפלוגה על אחת הגבעות "למנוחת לוחמים". בריל כבר ידע שהפרת הפקודה שלי הצילה את חייו, הוא ניגש אלי ואמר לי: "ארבלי, אתה זוכר את המקום המדויק בשטח ששם נפגשנו לפני כשעה? תוכל להגיע לשם? הבטחתי לבריל שאשתדל להגיע למקום כדי למצוא את האקדח האישי שלו שנשכח בשטח. בריל נתן לי את הגייפ שלו, נסעתי לשטח ומצאתי את האקדח. נתתי את האקדח לבריל, אך הוא סירב לקחתו. "האקדח שלך, קח אותו למזכרת. אתה הצלת את חי כשחיסלת את אותה חוליה".

למותר לציין, כי האקדח שמור עמי עד היום, והוא מונח במקום מכובד במקום עבודתי. הוא משמש לי מזכרת מבריל, שהיה מפקדי הנערץ, אדם אמיץ ואציל נפש".

איך בריל משיג לעצמו סמ"פ?

אל"ם (במיל') אוריאל רוזן (רוזנברגר) שימש כמ"מ 2 בפלוגה. עם סיום שירותו הצבאי השתחרר וחזר לחיים האזרחיים. בריל לא היה מוכן להיכנס למלחמת קדש בלי סמ"פ.

אלי תבור, עיתונאי "ידיעות" כותב בכתבה מיום 30 באוקטובר 1981 את הדברים הבאים: "ערב "מבצע קדש" נותרה הפלוגה ללא סגן מפקד. כשהתברר שעומדת לפרוץ מלחמה הלך בריל למג"ד ברן, כדי לבקש לעצמו סגן. "אין לנו סגני מפקדי פלוגות בחיל השריון" אמר ברן "תצטרך להסתדר בלי סגן".

"אתה מרשה לי לחפש סגן בכוחות עצמי?" שאל בריל. "קח ערב חופשי ותביא לך סמ"פ" אמר ברן.

בריל יצא לביתו של אוריאל ביום שישי בערב. הוא מצא אותו יושב בחוג משפחתו ערב נישואיו. "סלח לי רגע" אמר לו בריל. "בוא, צא החוצה".

בחוף הסביר בריל לאוריאל: "שמע, צו קריאה אין לי בשבילך, אבל הפלוגה קוראת לך. בוא תהיה סמ"פ, העניין ייגמר, תחזור ותתחתן".

אוריאל לא ביקש זמן לחשוב. הוא חזר לבני משפחתו ולכלתו, הסביר להם את המצב, לקח תרמיל ויצא עם בריל כדי לשמש כסגנו במלחמה.

"תקשרו את כל העניין הזה עם מה שאירע בשדה הקרב", אומר משה בר כוכבא, "תראו את עם ישראל מ"מלחמת קדש" והלאה, מה כוחו ומה המיוחד שבו".

ראו כיצד התפתחו העניינים - כידוע, בקרב הסכר רק הטנק של בריל, הטנק של מיה והזחל של אוריאל הגיעו ללב המוצב וכבשו אותו.

לאחר המלחמה אוריאל השתחרר מצה"ל ורק לאחר עשר שנים חזר בנובמבר 1966. לאחר קריירה מרשימה הגיע לדרגת אלוף משנה והשתחרר מצה"ל באוקטובר 1985.

מי מעיר את החיילים לתדלק את הטנקים?

לאחר הקרב כולנו היינו מותשים. בימים האחרונים היו לנו מעט מאד שעות שינה. בריל אִפשר לחיילים להירדם ליד הטנקים לשעות מועטות. מספר **יעקב מזרחי**: "בשעת בוקר מוקדמת שמעתי שמישהו קורא בשמי וטופח על כתפי. פקחתי את עיני, ומה אני רואה? המ"פ בריל בכבודו ובעצמו יחד עם הרס"פ אריה שמש עוברים מטנק לטנק, מעירים את האנשים ומזרזים אותם לתדלק ולחמש את הטנקים. הדלק והתחמושת הגיעו בשעה מוקדמת והיה צורך להתכונן להמשך הלחימה. בריל דאג לאנשים ודאג לטנקים. הוא היה מפקד ואב בכל רמ"ח אבריו".

כל טנק - צריך לחלץ

חוליה טכנית טובה היא לב לבה של כל פלוגה. היינו קוראים בקשר ל"7" והמלאכים הטובים היו מגיעים בזחל שלהם כחץ מקשת. החריצות והתושייה של החוליה קבעו במידה רבה את יכולתה המבצעית של הפלוגה. **עמי גבנטשניטר**, איש החוליה הטכנית, מספר: "לאחר כיבוש אבו-עגילה הפלוגה ירדה לעבר מעברי המיתלה. ליד "מצבת פרקר" אחד הטנקים נפל למכתש והיה צורך לחלץ אותו. אם אינני טועה היה זה הטנק של ארבל. היינו צריכים לפרק חוליות על מנת להרכיב את הזחל מחדש על הגלגל המניע. הטנק היה שקוע עמוק בחולות והיינו צריכים להרימו. אך כל הכבלים שהיו ברשותנו לא הספיקו. עמדנו אובדי עצות ולא ידענו מה לעשות. פתאום עלה רעיון במוחי. ראיתי כי לאורך הדרך עמודי החשמל מחוזקים על ידי כבלים ארוכים. יחד עם חבריי פירקנו כמה עמודי חשמל, ועם הכבלים השתמשנו כדי להרים את הטנק שהתדרדר לתהום. המשימה הייתה קשה ביותר, אך לבסוף הצלחנו וחילצנו את הטנק. הרגשנו סיפוק רב. אין אצלנו 'אי אפשר'. אנו נחלץ כל טנק".

תותחים על הרכיים

ההוכחה שבחיל העריכו את פלוגה א' היא העובדה שהחליפו לנו את התותח הקצר לתותח חדש ארוך טווח אם-50. מספר **אוריאל**, הסמ"פ דאז: "החלפת התותחים נעשתה בשטח על ידי צוות טכני בפיקודו של רס"ן דנציגר. מיד עם גמר התקנת התותחים החדשים והחלפת התחמושת החל אימון ההסבה. במהלך האימון נתגלתה תקלה חמורה. התברר, שמשקלו של קנה התותח גורם לקריעת הברגים, שחיברו את קשת ההגבהה למקומה בצריח". **יצחק ניר** מוסיף "התותחנים התחילו להרגיש לפתע שהממסרת מתיישבת לה על רגליהם". אוריאל מוסיף: "מיד עם גילוי התקלה הביאו צוותים מהסדנה על מנת לרתך את הקשתות בנוסף לחיבורי הברגים שחיזקו את התותח. למזלנו, התקלה התגלתה בזמן בטרם התחילה מלחמת קדש. כשהגענו לקרבות, היו לנו את הטנקים החדשים ביותר בצבא"ל, והם לא נפלו לנו יותר על הרכיים..."

אל תחשבו שהמצרים טיפשים

גילוי אמצעי לחימה של האויב תוך כדי לחימה

את הסיפור המעניין והמפתיע הזה מספר לנו **אוריאל** שהיה הסמ"פ: "בבוקר יום ד' 31 באוקטובר 1956 בתום כיבוש מחנה אבו-עגילה, נערכה הפלוגה על פי הנחיות המג"ד ברן, כק"מ אחד מצפון לצומת אבו-עגילה, וממזרח לכביש אבו-עגילה - אל עריש כדי לחסום ולהשמיד כל אויב מהכיוונים מזרח וצפון. בערך בשעה 11 נפתחה עלינו אש טנקים מכיוון צפון, מאזור מחנה אל-מחצה מטווח של כאלפיים מ'. התנהל קרב שי-ב-שי. (שריון בשריון) שנמשך מספר שעות. תוצאות

הקרב היו שלאויב הושמדו ארבעה טנקים, ולכוחותינו היו אפס נפגעים. בהמשך ניתקו טנקי האויב מגע, נסוגו לאחור אל מעבר לטווח האופק. אנחנו זיהינו את טנקי האויב כטנקי שרמן סימן-3 הנושא את התותח המקורי 75 מ"מ. מוזר היה בעיניי, שהאש היעילה נורתה עלינו על ידי האויב ממרחק של יותר מ-2000 מ'. (טנק שרמן סימן-3 הנושא תותח מקורי אינו מגיע לטווח כזה). יש לזכור כי כבר ערב המלחמה הוסבו תותחי הטנקים של הפלוגה שלנו לתותחים מסוג אם-50 צרפתי. היו אלו התותחים המקוריים של טנקי אי-אם-אקס-13 הצרפתיים (בכל צה"ל היו שתי פלוגות כאלו - הפלוגה שלנו ועוד פלוגת מילואים). באותו היום קיבלתי רשות מהמ"פ משה לקחת את הגייפ שלו ולהתקרב לטנקי האויב שהושמדו ולזהותם מקרוב. ואכן כאשר התקרבו גיליתי, ללא כל ספק, שהיו אלה טנקי שרמן סימן 3 מוסבים, בעלי צריח ותותח אם-50. ידיעה זו הועברה מיידית למפקד הגדוד, ומשם לכל הגורמים הרלוונטיים. מאוחר יותר נודע לנו, שבידי המצרים היו עוד כשתי פלוגות מסוג זה באזור אל-עריש. טנק שלל מסוג זה ניתן לראות כיום בתערוכת הרק"ם שבאתר יד השריון שבלטרון".

חשוף בצריח

את **יעקב סיסם** (שגב) מינה בריל להיות פקיד הפלוגה. יעקב מספר: "כאשר החל מבצע קדש קיבלתי הוראה מהמ"פ לשרוף את כל המסמכים, להצטייד בסטן ורימונים ולהצטרף לזחל"ים של הסמ"פ אוריאל. אחד ממראות הקרב לא ימוש מזיכרוני לעולם. היות שהייתי בזחל"ים של הסמ"פ ראיתי בדיוק כיצד נלחם הטנק של בריל. בריל פקד על הקרב כאשר מחצית גופו מחוץ לצריח. פגזים ובזוקות נורו מכל עבר. בריל בז לסכנות, המשיך לנהל את הקרב "חשוף בצריח".

אנשי התובה ואנשי הצריח

יצחק ניר שהיה תותחן בטנק מספר על "האידיליה" שהייתה בטנק שלו בין אנשי התובה ואנשי הצריח: "הדפוקים ביותר היו הטענים-קשרים. לעומתם האינטליגנטים והבטלנים שבצוות היו התותחנים. היה זה מחזה שכיח לשמוע את הויכוחים בין אנשי הצוות בשעת הטיפול השבועי. בטנק שלנו היה צירוף מקורי ביותר. הנהג היה תימני, המקלען טורקי, הטען קשר מצרי, התותחן פולני והמפקד איטלקי. את עיקר העבודה בצריח היה עושה אצלנו הטען, שאול, כוח עבודה שלא יסולא בפז. שאול היה גבה קומה, רחב כתפיים, בחור כארז. היינו מרימים יחד אתו משקולות מעשי ידיו, שבהם היה מתאמן בכל הזדמנות. היחסים בין אנשי התובה ואנשי הצריח היו שונים בכל טנק וטנק. לפעמים שררה אידיליה ולפעמים... הייתה חברות בין האנשים, שהיא כורח המציאות. סגור חמישה אנשים בקופסת ברזל ויש לך שתי ברירות: או שישתדרו ביניהם, או..."

דברים לזכרו של סג"ם פלש תומס ז"ל

בקרב הסכר, כאשר נפתחה אש תופת של האויב, תומס נפגע ונהרג. הוא היה ההרוג היחידי של הפלוגה. לפלוגת החרמ"ש של ששון היו, לדאבונו, נפגעים רבים. תומס נולד בבודפשט בהונגריה ביום 20 בינואר 1936. תומס עלה לארץ בשנת 1949 ולמד בבית הספר בקבוצת גניגר. תומס היה טרקטוריסט במשק, הייתה לו גישה טכנית יוצאת דופן, הוא אהב מכונות, והמעבר שלו לטנקים היה המשך טבעי עבורו. בדצמבר 1953 גויס לצה"ל, סיים את שירות החובה והמשיך בצבא הקבע והגיע לדרגת סג"ם.

זכיתי להיות התותחן בטנק שלו. מעולם לא פגע בנו, אנשי הצוות. הוא היה שתקן, צנוע ואיש מעשי. לעיתים קרובות תומס עזר לנו בטיפול השבועי. לא הרבה קצינים בשריון עשו זאת. תומס חי אתנו יומם ולילה במשך חודשים רבים בחולות 302. אכלנו יחד ממנות הקרב, ישנו יחדיו בירכתי הטנק. מתומס למדתי כי אפשר לרחוץ יפה את כל הגוף במימיה אחת של מים.

לבריל היה אָמון מלא בתומס. בריל ידע שתומס השתקן יודע כיצד להוביל את המחלקה שלו. יצחק ניר זוכר את תומס כמי שהתלהב לצאת לקרב. הוא מספר: "תומס שיחק בסכין הקומנדו שלו, נועצה בקרקע, עוקרה וחוזר חלילה. לפתע הפטיר תומס משפט קצר: "הם יחטפו כמו שצריך".

תומס לא נהג להתלונן, הוא אהב את השריון, הוא אהב את הטנקים ואת אנשי המחלקה שלו.

תומס נפל בקרב ביום כ"ז במרחשוון תשי"ז (1.11.1956). הוא נקבר בבית הקברות הצבאי בקרית שאול, לא רחוק מקברו של האלוף בר-כוכבא. יהי זכרו ברוך.

כיצד מנציחים מפקד אהוב?

דניאל זהבי היה מט"ק במחלקה של תומס. דניאל העריך ואהב מאד את תומס. וכך מספר דניאל לאלי תבור, כתב "ידיעות" בכתבה על שחזור קרב הסכר ב-1981: "כאן חטף המ"מ שלי, תומס פלש, פגיעה ישירה מפגז. הוא צנח לתוך הטנק שהתמלא מדמו. נשבעתי שאם אצא חי מתוך התופת הזאת, אקרא את הבן הראשון שייוולד לי על שמו. פלש היה ניצול שואה מהונגריה. לתומס היה אח תאום, אחיו נהרג בבודפשט במרד ההונגרי, ותומס נהרג לידי בקרב הסכר. עד היום יש לבן שלי תסביך משום שהוא צריך להסביר לכולם מדוע קוראים לצבר חמוד בשם תומס. מדי שנה אני עולה לקבר של תומס ומניח פרחים על קברו".

פלוגה א' - בית היוצר למפקדים

הפלוגה מנתה כשמונים וחמישה איש. מתוכה צמח סגל פיקוד נכבד ביותר.

המ"פ שלנו משה בר-כוכבא (בריל) הפך לאלוף.

גיקי חזקיה המט"ק, סיים את שירותו **כתת-אלוף**.

אך יותר מכל הצמיחה הפלוגה **אלופי משנה**:

זאב איתן,

שלמה ארבלי,

איתן אריאלי,

אמנון מרטון,

אוריאל רוזן,

הסיפור לא נגמר, שני פלפלים לא הולכים ברגל. **סגני אלופים**:

מוני קונפורטי,

שץ אהרון,

שאול דוד,

מיה יעקב,

גם **סרנים ורבי סרנים** הצמיחה:

דני בונבנטורה,

רפי ישראלי.

אם שכחנו מישהו, אתו הסליחה. במהדורה נוספת בעוד חמישים שנה, נתקן את העניין...

שרשרת הפיקוד ב"מלחמת קדש" מהרמטכ"ל ועד לפלוגה

הרמטכ"ל	רב אלוף משה דיין
אלוף פיקוד הדרום	אלוף אסף שמחוני
קצין חי"ר ושריון ראשי	אל"מ עמוס חורב.
מח"ט חטיבה 7	אל"מ אורי בן ארי
מג"ד גדוד 82	סא"ל אברהם אדן (ברן)
מ"פ פלוגה א'	רב סרן משה בר-כוכבא (בריל) ז"ל
סמ"פ	סג"מ אוריאל רוזנברגר (רוזן)
המ"מים	סג"מ תומס פלש ז"ל
	סג"מ דני בונבנטורה
	סג"מ איתן אריאלי
רס"פ	סמל אריה שמש
המט"קים	שלמה ארבלי
	יעקב חזקיה
	דניאל זהבי
	אהרן שץ
	אליעזר בן נון
	צבי הולצמן
	יעקב מיה
	רחמים מימון
	מוני קונפורטי
ואחרונים חביבים	אנו חיילי פלוגה א'

קרב הסכר

"אלה ברכב ואלה בסוסים, ואנחנו בשם אלוקינו נזכיר"
(תהילים פרק כ')

רכב ישראל ופרשיו

עת נטו צללי ערב על חולות המדבר
הסתערנו ברכב הפרזל על הסקר.
אנו היינו רכב ישראל, אנו היינו פרשיו.
יכלנו לרכב מצרים העצום והרב.

עם רדת הליל, עת נדם הקרב
חבשנו פצעינו - כי רבו חללי מרכבותינו.
אך מרכבות פרעה נדמו כליל,
מצרים נס אל החולות
יכלנו להם -

הם באו בשם הרכב
ואנו באנו בשם ה'.

משק כנפי ההיסטוריה נשמע בחלל
השריון עשה היסטוריה
עמלנו לא היה לאל.

צבי אלפר

כיצד סקרו העיתונים את קרב הסכר?

כך כותב קצין חינוך ראשי ב-1969 על קרב הסכר בכתבה "אגרוף הברזל":
"הקרב על הסכר נהפך לשם דבר בתולדות השריון, ואף צבאות זרים הרבו לעסוק בלקחיו. הלקח החשוב והמרתק בין הלקחים הוא שלא מפלצות הפלדה חורצות את גורל המערכה, אלא האדם המפעיל אותן. מול סכר הרואיפה הסתבכו ונתקעו הטנקים במצב שאפשר להגדירו כנואש. אך הלוחמים המשיכו בקרב עד לניצחון חרף כל היגיון צבאי מקובל. הפלוגה המחישה את האמרה המפורסמת: "אין בקרב מצבים נואשים - יש רק אנשים מיואשים".

העיתונאי אביעזר גולן ממשיך באותה רוח ואומר:

"לכל צבא לוחם בעולם, קרב הגבורה שלו, שלאורו התחנכו דורות של חיילים. במשך למעלה ממאתיים שנה התחנכו לוחמים בריטיים על המסורת שקבעה חטיבת הרגלים הקלה, בהסתערותה המטורפת וחסרת התקווה על מערך התותחים הרוסי במלחמת קרים. לחיל הנחתים האמריקני היה הקרב על ורה קרוז במקסיקו, ולאוסטרלים - מערכת גליפולי.

הקרב הקלסי של חיל השריון הישראלי, הקרב שבו עוצבה דמותו ונקבעו הסטנדרטים שלאורם חונכו דורות של שריונאים, היה "הקרב על הסכר" באבו-עגילה ביום 30 באוקטובר 1956.

מאז הקרב על הסכר לחם חיל השריון הישראלי בקרבות גדולים הרבה יותר וגילה גבורה, תושייה ודבקות במטרה, שלא נפלו במאום מן הקרב על הסכר, ואולי אף עלו עליו. אבל הקרב על הסכר היה ההתחלה, שם יצא חיל השריון "מחיתוליו", שם הוכח לראשונה העיקרון שהופגן באורח כה מזהיר במלחמת ששת הימים, שהטנק הוא ה"מלך" בשדה הקרב, אך חשובים מהטנק הם האנשים שבתוכו. לזכר פריצת הדרך של השריון באותה מלחמה נקבע יום פתיחת המלחמה 29 באוקטובר כ"יום חיל השריון".

יעקב העליון, איש הפלוגה לשעבר, עיתונאי ב"מעריב" כותב את הדברים הבאים:

"לימים אמרו מומחים ישראלים ופרשנים זרים כי במקום הזה בסכר הרואיפה, התרחש קרב מופת. מערכה זו פוטרת את המתחמים אחרי גבורות ישראל מן הצורך למצוא את שורשי הגבורה בימי המכבים ומורדי בר-כוכבא. הם יכולים למצוא את מבוקשם כאן. במקום זה נולדה התפיסה החדשה שהעלתה את השריון כראש וראשון לחילות היבשה".

קרב הסכר מנקודת מבטו של תת-אלוף (במיל') ג'קי חזקיה

ג'קי מספר: "במבצע קדש שירתי בגדוד 82 בפלוגה א'. הפלוגה הייתה פלוגת טנקי שרמן אם-50. הייתי מפקד טנק במחלקה מס' 1. מפקד המחלקה היה פלש תומס ז"ל. במחלקת טנקים בתקופה ההיא היו ארבעה טנקים. הטנק שלי היה גור מ"מ. הצוות כלל את אנשי הצוות הבאים:

ג'קי חזקיה - מפקד,
מלר נדב - תותחן,
כרוב יצחק - טען קשר,
חואטו מגוז - נהג,
סוויסה מאיר - מקלען.

בשעות אחר הצהרים המאוחרות ראיתי את המ"פ חוזר בריצה לטנק שלו (הוא חזר מתדריך אצל המג"ד). המ"פ סימן בסימני ידיים ודגלים להתפרס ולנוע אחריו במבנה הסתערות. בפעילות, שקדמה לקרב הסכר בזמן הבלימה מול טנקי אויב באבו-עגילה, "נדפק" מכשיר הקשר שלי והייתי יכול לשדר רק בקושי ובמקוטע. התקשיתי לקלוט את רשת הקשר הפלוגתית. פקודה מסודרת לתקיפה לא קלטתי. אך היות שאימון הפלוגה היה ברמה גבוהה מאד לא היה צורך ביותר מאשר אותם סימני ידיים ודגלים על מנת להבין שאנו מסתערים על יעד מסוים. בדיעבד התברר לי שהוא מתחם סכר הרואיפה.

לא היה לי שמץ ידיעה על גודל האויב, סוגו ופריסתו במתחם הנדון. המחלקה שלי הייתה ממוקמת מצד שמאל של המ"פ. הטנק שלי היה מצד ימין של המ"מ. כך שהייתי במרכז הפלוגה כשהמ"פ מימיני ומ"מ 1 לשמאלי.

מרחק הנסיעה עד למגע עם כלי הנשק שבמתחם היה קצר מאד. כשהגענו למרחק של כ-1200 מ' מהיעד נפתחה עלינו אש חזקה מאד. יכולנו לזהות תותחי נ"ט, ארצורים חפורים, כמה טנקי טי-34, מקלעים כבדים ומה לא!?

השבנו מיד באש. זיהוי מדויק של המטרות היה קשה ביותר. כיוון שהיינו בתנועה (מייצבי ירי לא היו אז בנמצא), הפגיעה במטרות הייתה משימה קשה ביותר. למרות זאת המשכנו לירות, וחשוב מכל, לנוע במהירות ולעלות על השטח החיוני שהיה המקום הגבוה במתחם.

הטנקים שלנו התחילו להיפגע. המ"מ שלי, תומס, נפגע מפגז בראשו, ראיתי אותו נופל לתוך הצריח, הטנק שלו נעצר. הטנק של ארבלי שהיה במחלקה שלנו נפגע וראיתי אותו פוקד על "פעולה רגלית". את הטנק הרביעי של המחלקה ראיתי מתעכב מאחור, ואיבדתי קשר עין אתו. כנראה, שגם הוא נפגע.

המשכתי להתקדם בעקבות המ"פ תוך כדי ירי. עברנו תעלה עמוקה והרבה גדרות. פתאום חטף הטנק שלי פגיעה בצד הצריח, בחלק העליון של התובה. למזלנו, הפגז רק הוריד את המעקה של תא המצמד והמנוע ולא חדר פנימה. הציוד שהיה על הסיפון התחיל לבעור, והיה חשש שכל הטנק יעלה באש, כיוון שהמכסה החיצוני של מיכל הדלק "גולח" על ידי הפגז.

פקדתי מיד על ביצוע תרגולת "שריפה חיצונית". פקודה זו שתרגלנו הרבה באימונים הצילה את הצוות ואת הטנק שלנו. הנהג עצר את הטנק, התותחן והטען קשר יצאו יחד אתי אל מחוץ לצריח עם מטפי כיבוי והשתלטנו על השריפה. באותה שעה הנהג והמקלען פתחו מדפים ובעזרת מקלע התובה ונשקם האישי ירו וחיפו עלינו. מסביבנו היו חיילי אויב שיצאו מהשוחות ותוך כדי נסיגה ירו לעברנו.

לאחר כיבוי השריפה המשכנו מיד להסתער לעבר קצה היעד כאשר הצוות יורה במקלעים ואני זורק רימונים לעבר שוחות ומחפורות מלאות בחיילי אויב שטרם נכנעו. בפסגת המתחם חָבְּרנו לשני טנקים נוספים שהיו שם, טנק המ"פ והטנק של מיה, שהגיע מכוח החיפוי. גם הזחל של אוריאל הגיע לפסגת המתחם.

לסיכום, אני רוצה לומר, שהודות לאימון היוצא דופן שהעניק לנו המ"פ בר-כוכבא, זכינו לנצח בקרב. משה היה חלוץ בזמנו בכך שהקנה לנו שיטות ותרגולות לחימה

מיוחדות, והודות לכך הגענו להישג המזהיר בקרב על הסכר. שיטת אימונים זו היא נושא למחקר ולימוד, אך לא כאן המקום לפרט עניין זה".

קרב הסכר מנקודת מבטו של נהג הטנק ישי קרן

ישי מזיז את הטנק "שלא זז"

"לא היינו אפופי תהילה ולא צמאי קרבות, היינו שריונאים פשוטים בתחילת דרכם. השתדלנו למלא כל משימה ביסודיות ובמסירות.

האם היינו נועזים יותר מאחרים? אני מטיל ספק בכך. פשוט קיבלנו פקודות והלכנו קדימה כדי למלא את הפקודות שניתנו לנו. המשימה שהוטלה עלינו באותו יום הייתה כיבוש מוצב הסכר.

כידוע, בגיל צעיר הפחד לא משחק תפקיד. לא נרתענו והלכנו לקרב. הרגשנו שזו חוויה שחווים פעם בחיים. לדעתי, התהילה שנקשרה לפלוגה א' הייתה מוגזמת. אנו פשוט יצאנו לקרב והצלחנו לחזור הביתה בשלום, אבל מי אני הקטן שאבוא לשבור את המיתוס הזה?

קרב הסכר התרחש לפני חמישים שנה. אביא את סיפורי הקטן, סיפור של לוחם צעיר, שהספיק לשרת רק מספר חודשים בשריון. כמובן, שאינני מביא את תמונת הקרב במלואה. אתאר את מה שאירע לי ולצוות הטנק שלי. הצלחנו להתמודד ולתקן את הפגיעה בטנק שלנו ולהחזירו לפעולה.

הקרב היה בעיצומו, האש ניתכה עלינו מכל עבר. סביב הטנק שלנו נעו שאר הטנקים של הפלוגה, כשבראש מוביל טנק המ"פ. תוך כדי ירי התקדמנו לעבר מוצב הסכר. המפקד הקבוע שלנו, המ"מ פלש תומס, עבר לטנק אחר בגלל בעיות בקשר, ושלמה ארבלי היה כעת מפקד הטנק שלנו. המתח באוויר היה עצום. התקדמנו כאשר אש עזה נורית לעברנו ופוגעת בדפנות הטנק. לפתע הטנק נעצר, ואני שומע בקשר את ארבלי צועק: "נהג, התקדם" ואני עונה לו: "אני לא יכול, זה לא זז". וארבלי שוב: "נהג, התקדם" ואני משיב לו: "זה לא זז". המלחמה בעיצומה, והטנק לא מתקדם.

קפצנו החוצה והתרברר לנו שהמזקו"ם נפגע, וזו הייתה הסיבה לעצירת הטנק. מסביבנו אש עזה, עוד מעט הלילה ירד, לא נעים, מה יעלה בגורלנו?

ארבלי לא איבד את העשתונות ופקד על "פעולה רגלית". אנשי הצריח, צבי אלפר והמפקד שלמה ארבלי מוציאים את המקלע מהצריח ומתחילים לירות (סנדו נעלם לנו לרגע קט...). שלמה פריינטה המקלען ואנוכי הנהג (אנשי התובה) ניגשנו לתקן את המזקו"ם, פעולה בכלל לא פשוטה, במיוחד אם צריך לבצעה תחת אש. מתחנו חוליות, החלפנו גלגלים, עבדנו קשה כדי להחזיר ולהביא את הטנק לידי תנועה. לבסוף הצלחנו.

החשכה ירדה, השתררה דומיית מוות "ושדה הקטל נתייתם", כדברי השיר. פחד התגנב ללבבנו. האם נישאר לבדנו בשעת הלילה? התחלנו כבר להתכונן לשנת לילה בשטח, כשלפתע הופיע מאי שם הרכב הפלוגתי שחיפש אותנו. שמחנו שאנו יכולים לחזור לחניון הלילה של הפלוגה עם הטנק שלנו. ראינו מסביבנו מדורות רבות של כלי רכב שנפגעו. הייתה גאווה בלבי, הצלחתי בעזרת הצוות לתקן את הטנק שלי. ניסיתי לעשות את הכל על הצד היותר טוב, רציתי לחזור הביתה בשלום".

מפקד הגדוד, סא"ל אברהם אדן (ברן) שמע על עוז רוחו ותושייתו של ישי וכך הוא כותב לו:

אל טוראי קרן ישי,

אני שמח להביע על ידי תעודה זו את הוקרתי להצטיינותך בקרבות מבצע סיני. להווי ידוע לך, שהמלצתי עליך להענקת אות הצטיינות או ציון לשבח. וזו לשון ההמלצה שהעברתי לאלוף פיקוד הדרום:
"הנני ממליץ להעניק לטוראי קרן ישי אות הצטיינות או ציון לשבח. להלן פרטי המעשה:

בתאריך 31 באוקטובר 1956 בשעה 17:00 נפגע הטנק בו שימש טוראי קרן ישי כנהג בהסתערות על "סיאם". טוראי קרן ישי לא איבד את עשתונותו, עזר למפקדו להשתלט על הצוות, ולאחר מכן עסק עם מפקדו בתיקון זחל הטנק שנפגע וכל זאת תחת אש כבדה. משך כל הזמן עודד קרן ישי את חבריו לצוות והמריצם בעבודתם.

אדן אברהם, סא"ל
מפקד הגדוד

ואמנם אלוף פיקוד הדרום, האלוף חיים לסקוב, קיבל את ההמלצה של המג"ד והעניק לישי ציון לשבח.
וכך כותב האלוף:

הנדון: ציון לשבח

הנני לציין אותך לשבח על גילוי אומץ לב בשעת קרב. בזמן שפלוגת הטנקים התקיפה את משלטי האויב בסיני ורכבך נפגע במזקו"ם, הצלחת בעזרת המקלען של הטנק לתקן את המזקו"ם במהירות וזאת תחת אש חזקה והבאת את הרכב לכוונות קרבית מבחינה טכנית להמשך הקרב.

חיים לסקוב, אלוף
אלוף פיקוד הדרום
ניסן תשי"ז, אפריל 1957

קרב הסכר מנקודת מבטו של סא"ל (במיל') יעקב מיה

יעקב מיה היה מט"ק במחלקה ג' של הפלוגה. המ"מ שלו היה איתן אריאלי. יעקב מספר על קרב הסכר מהזווית שלו:

"בסביבות השעה 16:00 המ"פ חזר מקבוצת פקודות, בקול צעקה פקד עלינו: "הניעו מנועים, פתחו קשר". עלינו על הטנקים ופתחנו את מכשיר הקשר. בקשר שמענו את הפקודה הבאה: "אנו תוקפים את היעד שממזרח לנו. מחלקה 1 משמאלי, מחלקה 2 מימיני, מחלקה 3 תשמש בסיס אש בפיקודו של אדולף (הקמב"ץ), נוע אחרי, עשו כמוני, סוף!"

התכנית הייתה שהפלוגה שלנו, פלוגה א', תנוע במקביל לכביש עד ליעד. על הכביש תנוע פלוגת החרמ"ש בפיקודו של ששון. שתי הפלוגות, פלוגת הטנקים ופלוגת החרמ"ש, יכבשו ביחד את היעד. המחלקה שלי, מחלקה 3, הופרשה לשמש בסיס אש יחד עם מחלקה מהפלוגה של יוסוף.

שתי הפלוגות החלו לנוע, בריל במקביל לכביש, וששון על הכביש. כאשר הכוח התגלה לאויב, שני זחל"מים של ששון נפגעו פגיעה ישירה והיו להם נפגעים רבים. גם הטנקים המסתערים של פלוגה א' החלו להיפגע. המ"פ בריל החליט לשנות את כיוון ההסתערות וחצה את הכביש לכיוון דרום. הטנקים המשיכו להיפגע אחד אחרי השני. תומס המ"מ נפגע ונהרג, וארבלי תפס פיקוד והחל לארגן את הצוותים ל"פעולה רגלית" ולירי לעבר היעד.

לפתע ראיתי את אדולף רץ לעבר הטנקים שלנו בבסיס האש, כשהוא מסמן לנו להצטרף להסתערות. איתן המ"מ היה כבר פצוע, והטנק של מומו לא היה יכול להניע. המחלקה של יוסוף כלל לא שמעה את הפקודה. רוזי הקשרית הגדודית שמעה את הפקודה של המג"ד ברן, והיא שהעבירה אותה למחלקה 3 כך שאדולף

ואני קלטנו את הפקודה. נתתי הוראה לנהג "נהג קדימה" והתחלתי להסתער לעבר היעד. הספקתי לראות את הטנק של המ"פ ואת הזחל"ם של הסמ"פ נכנסים מדרום ליד הסכר. כיוונתי את הנהג לאותו המקום כדי להצטרף אליהם.

בכניסה ליעד דיווח לי הטען קשר, ציילר, שהסדן של התותח לא נסגר. אמרתי לו: "תנסה עוד פעם", אך הוא לא הצליח להתגבר על התקלה. הוריתי לו לירות במקלע המקביל, והוא השיב לי: "המפקד, חסם בקנה". הבנתי שיש לי בעיה רצינית, ואם לא אמשיך בתנועה תוך כדי אש, הטנק ייפגע כשאר הטנקים. אמרתי לציילר שיאסוף את כל הרימונים מאנשי הצוות ויעביר אותם אלי. לקחתי את העוזי האישי שלי והתחלתי לירות לעבר האויב שסבב את הטנק שלי. זרקתי רימונים לעבר העמדות המצריות. הוריתי לנהג להתקדם לעבר העמדות המצריות, תוך כדי כך ניסיתי לשמור קשר עין עם טנק המ"פ והזחל"ם.

לפתע הרגשתי חבטה עזה בטנק, והטנק נפל על צדו בתוך עמדת אויב. זרקתי עוד רימון כדי לטהר את הסביבה הקרובה ופקדתי על הצוות לצאת מהטנק. למזלנו, המצרים נשברו עוד קודם לכן, והחלה מנוסה של מאות חיילים לעבר הדיונות. ארגנתי את הצוות להגנה על יד הטנק, והודעתי בקשר שאני תקוע בתוך היעד. לשמחתי, שמעתי את הודעת המ"פ בקשר: "הסכר בידי".

הלילה ירד, מסביב התפוצצו מאגרי דלק ותחמושת, והיו בשטח מדורות רבות. קולו של בריל המשיך להישמע בקשר, הוא הורה לכל הצוותים והטנקים להתרכז ליד הכביש. הוא ציין את מקום הכינוס ליד אחת המדורות שהיו בקצה היעד. הלכתי עם הצוות שלי לעבר אותה נקודת ציון, נדברנו שברגע שנתקרב אל כוחותינו נתחיל לצעוק ולדבר בעברית כדי שלא יירו עלינו.

פגשנו בדרך צוותים נוספים שגם הם הלכו למקום הכינוס. כאשר הגעתי, הודעתי שהטנק שלי תקוע בתוך היעד ויש צורך לחלצו. החוליה הטכנית המעולה שלנו התארגנה, נסעה ליעד וחילצה את הטנק. לאט לאט הפלוגה התארגנה. לקראת הבוקר היו עשרה טנקים מוכנים על הכביש להמשך הלחימה.

אלה הזיכרונות שלי מהקרב, הם מלווים אותי כל חיי. ניסיתי לשמור קשר עם אנשי הצוות שלי. לימים נודע לי שהתותחן שלי נהרג במקום אחר, המקלען בוגנים - נעלמו עקבותיו, את ציילר הקשר ואת אמנון הנהג אני פוגש מדי פעם, ואני שמח מאד לפוגשם."

קרב הסכר מנקודת מבטו של גדעון שפירא - נהג טנק מ"פ

"כחודש לאחר בואנו לשטח 302, מתקבלת ההוראה לצאת לכיוון ניצנה על השרשראות. בריל מורה לי לא לעבור את ההילוך הרביעי על מנת שלא יפתחו רווחים גדולים. אני רוצה לחוש את מתח הנסיעה המהירה ובשלב מסוים מעביר מהילוך שלישי היישר לחמישי. לא עוברות אלא דקות ספורות עד שנשמעת ההוראה "נהג האט!"

באזור ניצנה כבר מרוכזים כוחות לרוב, וגם מי שפקפק בכך מבין, כי "הולך להיות משהו". חוצים את הגבול עם מצרים וממשיכים עד שפורשים מהצפיפות הגדולה. השטח מוקף הרים בעלי תצורות שמעולם לא ראיתי כמותן, וכל עוד מאיר היום אינני פוסק להתפעל מהנופים המופלאים הפרוסים לעינינו. עם רדת החשכה בריל מבשר לנו כי המלחמה פרצה. לדבריו, הצנחנים צנחו במעבר המיתלה ותפקידנו לחבור אליהם עם שחר. היו ששתקו, היו ששמחו, אני חושב לעצמי - "אשר יגורתי בא". בתוך כך נודע לי, כי גידי, מפקדנו בעבר נהרג.

מתפזרים להכנת הטנקים. בריל דואג לצבע לבן ומבקש שאשרטט על צריחי הטנקים את סימון תפקידיהם. על הטנק שלנו הוא רוצה את הכיתוב "ברק". עם סיום העבודה אנו פותחים בטיגון ציפס, כמנהגנו, אך בריל מופיע מאי שם כולו זעם על הפרת כללי "שטח כינוס" וקוטע את החגיגה.

בסביבות חצות מתקבלת הודעה, כי יש שינוי בתכניות. כוחותינו אינם מצליחים להכניע את מתחמי "אום-כתף" ועלינו מוטל לפרוץ לאבו-עגילה מן העורף דרך "מעבר-הדייקה". יוצאים בתנועה מנהלתית בחשכה וכך עוברות שעות הלילה הנותרות. ליד המעבר ההרוס אנו חוברים לסיירי הגדוד. יורדים מהכביש ומטפסים מעבר להריסות. כאשר השחר הפציע עובר הטנק שלנו ל"היכון לירי". מדפי התובה נסגרים והתותח הארוך מורד אחר כבוד מהדורגל, כדי לצודדו קדימה. גם זה מחידושי טנק השרמן אם-50. כשני קילומטר מסיירי הגדוד אנו נתקלים ביחידת סיור מצרית רכובה. רפי "מוציא" פגז, והרכב המצרי צונח על הכביש מבלי שנתעכב על החיילים הבורחים. הפלוגה עוברת להיכון ואנו ממשיכים בפריסה משני צידי הכביש.

ההגעה למחנה אבו-עגילה מן העורף מתבצעת בהפתעה גמורה. אנחנו, כרגיל, נעצרים ממרחק לשם חיפוי, בעוד הזחל"מים מסיעים את אנשיהם אל המחנה הרדום. החרמ"שניקים יורדים לתעלות והכל מסתיים לעינינו במהירות. עם סיום הכיבוש, אנו עוברים לגיא בדיונות ומהצריח מורידים לנו כריכי לוף. בתוך כך ריבקיין, ידידי הטוב, מראה לי בחיך נבוך את ירכו החבושה. מה זה? "בריל פקד להפעיל את הנ"מ כתוספת לאש הטנק וכרכוב כדור עף לרגלי". מסתבר, כי לא טרחו לידע אותנו על שינוי בתיאום הקנה למקלעי 0.5 שקיבלנו זה עתה. התוצאה, כרכוב הכדורים בולט מבית הבליעה ונקרע בכיוון המפעיל. ריבקיין נלקח מאתנו לטיפול ובמקומו מגיע שמעון דהן.

כל אותו יום אנו שוהים בגיא הדיונות. המחלקות תופסות כיווני הגנה, הטנקים מטופלים ומתודלקים בתורם, ואנו כרגיל ניידים לפי החלטות המ"פ. אפילו ממתקים מובאים מהקנטנה של אבו-עגילה. אלא שהמתח מתחיל לגאות. חדרנו לאזור צבאי. על הכביש אבו-עגילה אל-עריש נעים כלי רכב מבלי שיושביהם מודעים למציאותנו במקום. הם נורים מיד עם הופעתם. מסביב מתרבות תצפיות על הופעת כלי רכב משוריינים, כאשר מפעם לפעם נורית לעברנו אש. אנו מוסתרים היטב ונמצאים מתחת למסלולי הפגזים, אבל מתפתח מצב בלתי ברור להמשך שהייתנו במקום. אחר הצהריים בריל נקרא לקבוצת פקודות אצל המגי"ד. עם חזרתו הוא פוקד: "טנקים הנע, מהרו בעקבותיי. הסברים תוך כדי התנועה".

אנו פותחים בנסיעה בעוד הפלוגה מצטרפת בטור מאחורינו. הכיוון: כביש אבו-עגילה אל-עריש.

התקבלה הוראה לכבוש את מחנה הסכר עוד לפני החשיכה, על מנת לפרוץ את המצור המתהדק. אנחנו והזחל"מים נבצע את הכיבוש, יוסוף עם פלוגה ד' יחפה. נעים לאורך הכביש ולפתע, מחנה הסכר שטוח לו מימינו כמו מונח על כף היד. הפלוגה פונה ימינה ללא היסוס ומיד מתגלים לנו הקשיים: א. השטח מתגלה כבעל עבירות קשה ביותר. אמנם ברשותנו תותחים חדשים, אבל המזקו"ם עדיין מן הסוג הצר הרגיש במיוחד לחולות. התנועה נעשית איטית ואם אתה מסובב את הטנק בחזות יתרה אתה פורס את הזחל והטנק מושבת. ב. כל הקנים של האויב היו מכוונים למולנו. היו שם עשרות תותחים מסוגים שונים ובהם צידי טנקים ממנועים, תותחי נ"ט, תותחי שדה וכד'. אנחנו מתיישרים אל המחנה ולפנינו מחזה מדהים בעוצמתו. "זרם" לא יאומן של פגזים נותבים שוצף מסביב. הם שורקים חדות בעוברם לידינו ומיד מתלווה להם רעד המזעזע את הגוף. צרורות כדורים מצטלצלים על הפלדה, אך זה אינו מטרידנו.

חלק מהטנקים פורס זחלים וחלקם נפגע מהאש. בריל צועק "נהג מהר, אל תחליף מהלך". הטנק במהלך בשני, שהרי מהלך גבוה יותר איננו אפשרי, כזכור. משימתי המידית היא לשמור שהזחלים לא ייפרסו כתוצאה מהיגוי בלתי זהיר. רפי ושמעון מייצרים אש ללא הפסק. בתוך כך שמעון מתגלה כטען רב תושייה. הוא שולח את

הפגז לבית הבליעה בכוח כה עצום, עד שנדמה, כאילו זה ימשיך במעופו אף מבלי שרפי, למרות זריזותו, יספיק ללחוץ על ההדק.

בריל, ראשו בחוץ, כמובן, והוא מנסה להיות נוכח בתוך כל אחד מאתנו - "צוות אש, תותח אש, נהג ימינה, נהג שמאלה, אש תופת, אש תופת!" וכדומה, כאילו כולנו עכשיו איברים של גוף אחד. שטף הפגזים המתעופפים כה צפוף, עד שכל טנקי הפלוגה נפגעים כך או אחרת. גם הטנק שלנו נשרט עמוקות בשריון ובכבל הגרירה מעל לנהג, אלא שבריל לבדו חוטף את הרסיסים בפניו ודמו ניגר.

אנו מתקרבים למחנה, ואני מסיק מהמהומה בקשר, כי תמונת הקרב משובשת לחלוטין. לפתע פורץ בריל אל הרשת תוך שבירת כל נוהל מקובל: "ברן כאן משה, ברן כאן משה, החרמ"ש לא יורדים מהזחלים איפה החרמ"ש"!!! ומיד הוא מחזיר לקשר פנים וחסל דיבור עם החוץ. אנחנו לעצמנו.

לפני בריל נקרית לפתע ובאופן כואב, ההזדמנות ליישם את הרעיונות שתלה בטנק ובאדם היושב בתוכו. הוא מקבל את ההחלטה היחידה הנחשבת אצלו: "להיות ולא לחדול, אנחנו ולא הם" והוא אומר: "קדימה!!!" הטנק קרוב למחנה, מפל הפגזים לא נרגע, אבל כנראה ללא כיוון ממשי. אנחנו נכנסים למסלול בעייתי המוביל בין תעלת ההגנה האנטי-טנקית שמסביב למחנה, לבין תל החול שהוצא ממנה. ברור לי כי אפשר לנוע קדימה בלבד ורק במקביל למחנה, ובריל מחזק אותי בקוראו: "נהג זהירות, לא ימינה לא שמאלה" וכך עד שנמצא המעבר אל תוך המחנה. עוד אני מושך היגוי שמאלי, והנה הקריאה המקפיצה כל טנקיסט שפוי: "צוות בזוקה אש, אש מהירה, אש תופת אש אש!!!" אני מישר מבט ולמולי, כ-50 מטרים לפנים, בזוקה על רגלית היישר אלינו ומאחוריה ראש המפעיל מגיח מתוך התעלה.

מחשבת בזק עוברת במוחי: "הנה אשען על מושבי מבלי לחוש יותר דבר". אני תופס את מתג הסירנה הממוקם על ידית ההיגוי ולא עוזבו עד סוף הקרב. קולות הסירנה המשיכו לעלות ולרדת ללא הפסק. רפי ושמעון מפעילים את התותח והמקלע בבת אחת ובתוך כך מצודדים אל הבזוקה. אני מדרבן ללא הצלחה, את המקלען שלצדי ומנסה לשווא לכוונו אל המטרה. אבל הרעש עושה את שלו והבזוקאי צולל אל תוך התעלה בבריחה מהירה עם הבזוקה שעל כתפו - הכל עניין של עצבים.

תוך דקות הטנק חוצה את התעלה, וכבר אנו בתוך המחנה הרוחש אדם. ברגע זה מאבדים המגנים את רוחם, ומתחילה מהומת בריחה המונית. אני מרגיש כאילו חדרנו ללול תרנגולות. מסביב רצים חיילים בחוסר כוח, בחוסר סדר, בחוסר שליטה. בריל צועק: "אש, אש, נהג דרוס!!" ואז הוא חוזר לרשת הקשר ובאותה הפרת נוהל הוא קורא: "ברן, כאן משה, ברן, כאן משה, הפסיקו את האש, אני בתוך המחנה, אתם יורים עלי!!!" אנו ממשיכים בתנועתנו. מסביב בוערים מבנים, כלי רכב, אוהלים ומצבורים. הדמדומים שהחלו לרדת עוד לפני כניסתנו לכאן, הולכים ומעצימים. ממול ניצב אוהל גדול. בריל פוקד לעלות עליו, אך מיד פורץ בקריאות מחודשות: "נהג עצור, נהג אחורה". מתברר, כי האוהלים חפורים עמוק בחול. אני מושך את הידיות באחת ובולם, אלא שהטנק כבר מתנוודד כמאזניים על נקודת שיווי המשקל. עוד סנטימטרים ספורים ואנו נופלים לבור, וחסל כושר הנסיעה. שתי הידיות בשמאלי, ההילוכים לשילוב אחורי בימיני, הרגל מרפה מהמצמד - ואנחנו מחוץ למלכודת. (עוד שנים ימשיך בריל ויחזור ויאמר: "הצלת אותנו").

בינתיים מחשיך לחלוטין, ובדיוק במצב הזה קורסת לה מערכת החשמל בטנק. לא אורות, לא קשר, לא חשמל, כלום. רק המנוע ממשיך בעבודתו. מסקנתי, ניצול יתר של המצברים. המנוע ננעל על סיבובים גבוהים, ואני קופץ לצריח על-מנת להעביר את כל מתגי החשמל והקשר למצב 'הפסק'. בריל איננו על הטנק. לאחר כ-20 דקות המצברים מתחילים לגלות סימני חיים, והספקת חשמל קלה מתחדשת. אנשי הצוות מושבעים שלא להפעיל עדיין דבר, ואני יוצא לחפש את בריל. מצאתי אותו יושב לצד הכביש מחוץ למחנה וראשו שעון על ידו. לאחר

שפקודות החילוץ ניתנות, ורזון, קצין הסדנאות, מקבל על עצמו את האחריות להשבת הטנקים לכשירות, בריל צונח לו שם על עמדו כמעט ללא קול. אני מזמינו לשוב אל הטנק אך הוא משיב, "הרי הטנק מקולקל". אני מבטיחו נאמנה כי הכל סודר ותוקן והוא מתרצה. אנו חוזרים אל הטנק על מנת להביאו למקום ריכוז הכוחות השבים מהחילוץ. עד הבוקר הפלוגה כבר "עומדת על רגליה" והייתה מוכנה להמשך הקרבות".

קרב הסכר מנקודת מבטו של אל"ם (במיל') שלמה ארבלי

ב"מלחמת קדש" היה שלמה ארבלי מט"ק במחלקה 1 של המ"מ תומס פלש. נספר את סיפורו של ארבלי, כיצד הוא ראה וחווה את הקרב. זיכרונות על מה שהיה לפני קרב הסכר:

"המלחמה החלה. אני כמט"ק צעיר שמחתי על כך שניתנה לי האפשרות ליישם את כל הידע התיאורטי שצברתי. התחלנו לנוע במרחבי סיני. מכשירי הקשר בטנקים בקושי עבדו, לא שמענו אחד את השני ונעזרנו בסימני דגלים וחיקוי המפקדים. תוך כדי תנועה הגיעו הודעות על מטוסים מצריים הקרבים אלינו. כדי להתגונן מפניהם פרשנו רשתות על הטנקים לעיתים קרובות.

לאחר זמן עצר סג"ם תומס, מפקד המחלקה, את הטנק שלי והודיע לי שעלי לעבור לטנק שלו. תומס נאלץ לבצע את החילוץ, כי הקשר בטנק המ"מ לא היה תקין. אמרתי לו: "המפקד, אני מעוניין להישאר עם הצוות שלך, צוות המ"מ". סג"ם תומס הסכים, עברתי לטנק שלו והצטרפתי לצוות המעולה של טנק המ"מ, שכלל את ישי קרן - הנהג, שלמה פריינטה - המקלען, סנדו ברוטמן - הטען קשר וצבי אלפר - התותחן. המשכנו לנוע כשאני מכוון את הטנק על ידי משיכה בחבלים שהיו קשורים לידיים של ישי קרן, נהג הטנק. תוך כדי נסיעה הצליחו הטכנאים לתקן את הקשר, אך לא הודעתי על כך לתומס המ"מ. המשכתי עמו את הקשר בסימני דגלים. עשיתי זאת כדי להישאר יחד עם הצוות המעולה שהיה בטנק. התנועה לסיני נמשכה. חלפנו על פני כלי רכב מצריים שרופים וגופות של חיילים מצריים שהיו מוטלות לאורך ציר הדרך.

עדיין לא ידענו לקראת מה אנו נעים ובאיזה קרבות נשתתף. זכור לי, שבאחד מחינוי הלילה נשען תומס על הטנק ואמר: "דם רב יישפך". דמו של מי יישפך? היכן יישפך? לא העזנו לשאול אותו.

המשכנו בתנועה, נסענו על שרשראות שעות מרובות, הטנקים שלנו היו במצב מעולה. אוכל היה לנו בשפע, אך סיגריות חסרו לנו. חסר לי הניקוטין. הגעתי למצב שבו אספתי בדלי סיגריות של המצרים ועישנתי אותם.

לפתע נשברה הדממה ונשמעו הרבה קולות ירי. הפלוגה כולה החלה לירות, גם אני הצטרפתי לחגיגה. וכזיהיתי בשטח אוהל בודד, טיווחתי עליו. הירי נמשך עד שמפקד הפלוגה הודיע בקשר להפסיק ירי. רק אז התברר לנו, שהגענו למחנה אבו-עגילה.

מערך הטנקים היה כזה שאני הייתי בטנק השמאלי, וסמוך אלי היה הטנק של סמל המחלקה, דניאל זהבי. זהבי דיווח שנפצע וקיבל פקודה להתפנות לאחור. במקום הייתה מהומת אלוקים. חלק מהחיילים המצריים החלו לברוח, ואחרים ירו עלינו אש תופת מכל הכלים. לפתע מצאתי שהטנק שלנו עומד בודד מול המוני חיילים. רק אנשים טיפשים לא מפחדים. הגיבורים מודעים לסכנות שהם עומדים מולן, הם חווים תחושת פחד, אך מתגברים ופועלים ביעילות ובקור רוח. כאשר ראיתי את המוני המצרים הרגשתי פחד, אך התגברתי עליו. הוריתי לצוות שלי להפסיק אש ולהוציא ראשים החוצה כדי שגם הם יחוו תחושת פחד ויתגברו. הם ראו את התופת שבחוץ סגרו מדפים והמשיכו בירי.

הקרב על הסכר

כעבור זמן קצר ניתנה פקודה לכבוש את מחנה הסכר. הייתה זו עבורי תחילת המלחמה. הקרב נועד להבקיע את המערך המצרי הצפוף, לכבוש את המוצבים שבו, כדי לפרוץ דרך לחטיבה המשוריית בדרכה דרומה לסיני. ההחלטה לכבוש את מוצב הסכר הייתה די מאולתרת ונעשתה ללא תדריך וללא הכנה ארטילרית מספקת. הפלוגה שלנו, שכבר נלחמה מספר ימים, הייתה די מותשת. במבט לאחור אני חושב שאם ברן, המג"ד שלנו, היה יודע מה גודל הכוחות המצריים המבוצרים בסכר, מן הסתם היה מחפש דרך חלופית לפריצת ציר התנועה.

ההתקפה על הסכר החלה עם השקיעה, הקרב התנהל בדמדומים ונמשך אף בחשיכה. היה זה קרב ללא הכנה ללא תיאומים ובלא כוחות מספיקים, אך הייתה החלטה נחושה לנצח. כתשעים אחוז מהטנקים של הפלוגה נפגעו, ולמרות זאת הפלוגה המשיכה לחום באומץ עד כיבוש היעד. הטנק שלי נפגע ראשון. החלטתי על ביצוע "פעולה רגלית". נתתי לצוות פקודה לצאת מהטנק ולהציב מקלעים. היחידי ששמע את הפקודה היה הטען קשר סנדו ברוטמן. הוא יצא, נצמד לטנק ונתקף בהלם למראה אש התופת שניתכה עלינו. הוא נתקף בפניקה והחל לרוץ לכיוונים שונים. רצתי אחריו והחזרתי אותו לטנק. נכנסתי שוב לטנק ופקדתי לצאת ולבצע "פעולה רגלית". הפעם שמעו אותי כולם. הצוות הציב מקלעים והחל בירי לעבר האויב. חזרתי לטנק הפגוע ושימשתי זמנית גם כמפקד וגם כטען קשר. הצלחתי לירות בעזרת התותחן את כל ארבעים ושמונה הפגזים שהיו בטנק.

בעזרת נהג הטנק והמקלען הצלחתי לתקן את הטנק הפגוע וכל זאת תחת אש אויב חזקה. לבסוף הצלחנו להניע את הטנק ולחבור לפלוגה.

במהלך הקרב איבד הגדוד עשרה לוחמים ושלושים לוחמים נפצעו. רק הטנק של בריל, הטנק של יעקב מיה והזחל"ם של אוריאל הגיעו ליעד. המצרים פגעו בטנק המ"פ, ובריל נפצע בידו ובמצחו, אך הוא המשיך להילחם באומץ ובגבורה. הקרב על הסכר נכנס להיסטוריה הצבאית כדגם להעזה וליכולת של פלוגת שריון. מהלכי הקרב נלמדים בקורסים למפקדים בשריון ומוגדרים כאחד הקרבות הקלסיים של השריון.

המג"ד סא"ל אדן אברהם (ברן) שמע על עוז רוחו ותושייתו של המט"ק שלמה ארבלי והעניק לו תעודת הצטיינות, וזו לשונה:

אל סמל ארבלי שלמה

אני שמח להביע על ידי תעודה זו את הוקרתי להצטיינותך בקרבות "מבצע סיני". המלצתי עליך לקבלת אות הצטיינות או ציון לשבח, וזו לשון ההמלצה שהעברתי: הנני ממליץ על סמל ארבלי שלמה להענקת אות הצטיינות או ציון לשבח. להלן פרטי המעשה:

בקרב הסכר הסתער סמל ארבלי שלמה כמפקד טנק על "סיאם". תוך כדי הסתערות נפגע הטנק. סמל ארבלי שלמה יצא עם צוותו מהטנק, הציב מקלע והמשיך אש על מוצב האויב. באותו זמן ותחת אש חזקה עסק בתיקון זחל הטנק שנפגע וכמעט תיקנו. מדי פעם נכנס לטנק שעמד גלוי לאש האויב והפעיל מתוכו את התותח.

**אדן אברהם - סא"ל
מפקד הגדוד**

חזרה לסכר הרואיפה

בשנת 1981 לאחר שעברו עשרים וחמש שנה מ"מבצע קדש", עמד עם ישראל לחתום על חוזה שלום עם מצרים, ונאלצנו להחזיר את כל סיני. בריל החליט שאי אפשר

לעזוב את סיני בלי שהפלוגה תחזור לסיני כדי לראות שנית את שדה הקרב וכדי להתרפק על זיכרונות העבר. בעזרת ארבלי, קונפורטי ואחרים איתר בריל את רוב חיילי הפלוגה. קיבלנו הזמנות לרדת עמו שנית לסכר הרואיפה. המפגש היה מרגש. הגענו עם נשותינו וילדינו, הקשר בינינו התחדש והתחזק. פלוגה א' חיה וקיימת.

כתב "ידיעות אחרונות" אלי תבור, היה אתנו בשחזור הקרב, וכך הוא כותב בעיתונו מיום 30 באוקטובר 1981:

"האלוף משה בר-כוכבא בן ה-51 מוותיקי מפקדי השריון, עמד בלב דיונות החול במדבר סיני כשעיניו התכולות נוצצות, וקולו רוטט מהתרגשות. מולו, על גבעת חול ישבה חבורה שנראתה כבלתי שייכת לנוף: גברים באמצע שנות הארבעים שלהם, חלקם בעלי כרס וקרחות, נשים בתחילת שנות העמידה, נערות בתלבושות זורקות וילדים. הם נעצו עיניים ברכס החולי המכוסה צמחייה דלילה ושרידי מכוניות חרוכות. שום דבר לא היה יכול להעיד שבמקום הזה התחולל לפני עשרים וחמש שנה אחד הקרבות המרים ביותר של "מבצע קדש". שלוהו פסטורלית נסוכה כיום על האזור. הגברים שבחבורה זכרו את התופת שעברו כאן. הם חיו אותה מחדש כאילו נחלצו מתוכה רק אתמול..."

העיתונאי, יעקב העליון, איש הפלוגה, השתתף יחד אתנו בשחזור הקרב. וכך הוא

כותב בשפתו המליצית והנרגשת בעיתונו "מעריב" מיום 30 באוקטובר 1981:
"כשדרכו כאן רגלינו בפעם הראשונה היינו נערים תמימים, שעוד לא יבש חלב אמם על שפתותיהם. כאן התוודענו אל טעם הדם. אז היינו בני תשע עשרה, כיום יש בינינו אבות לבני תשע עשרה. שיער רבים התדלדל מאד, ובשיער אחרים זרקה שיבה. המותניים עבו, וההליכה כבדה.

החולות הנודדים מכסים עכשיו את הכל, לא נותר ולו שריד אחד מכל התופת הנוראה. באנו היום - בדיוק אחרי רבע מאה - עם נשותינו וטפנו, אך הם לא מסוגלים לחלוק עמנו את עומק הרגשות. להם אין זיכרונות מרים מהקרב. משה בריל, האריה הזה של כל מלחמות ישראל, איש אדיר גוף, עומד עכשיו ביני ובין השמש הנוטה מערבה. אני צופה בו, ולרגע חולפת בי צמרמורת. הן ממש באותה עמדה ראיתי ניצב אז, פורץ בריצה ומסמן בידיו בסיבובי זרוע מהירים: "הניעו מנועים, יוצאים לדרך, יוצאים לקרב!"

חזרנו אל חולות אבו-עגילה. מה הביא את כולנו לכאן שנית לאחר עשרים וחמש שנה? בחולות אבו-עגילה מצאתי את התשובה לכך. רצינו לחזור למקום שבו הפכנו תוך שעות מעטות מנערים לבוגרים. בערב, עם שוך שאון הקרב, בעודנו אוספים מן השטח את חברינו הפצועים וההמומים ומתקנים את הטנקים שנפגעו - שם ברגעים אלו בקעה בגרות מן הנעורים. מי שמתמודד במוות מזדקן בשנים רבות תוך שעות אחדות. אם לא נחרש באותו לילה קמט ראשון במצח - בלב נחרטה צלקת. הצלקת שבלב היא שהניעה אותנו לאחר עשרים וחמש שנה לפקוד שוב את חולות אבו-עגילה בטרם תוחזר למצרים."

דברים לזכרם של חברים

לא כל חיילי פלוגה א' זכו להגיע למפגש המרגש לרגל מלאת חמישים שנה לפלוגה. החלטנו לשלב בספר דברים לזכרם של חברינו היקרים שהלכו לעולמם. פנינו למשפחות היקרות וביקשנו מהן לכתוב על יקיריהן כדי להנציח את זכרם באמצעות ספר זה.

דברים לזכרו של רפי ישראלי, מאת כרמלה ישראלי

"רפי ישראלי נולד בירושלים בשנת 1938. הוא היה דור שביעי למשפחת ישראל-שיריזלי, מהמשפחות הספרדיות הוותיקות שחיו בשכונת "אוהל משה" הירושלמית. סבו, שלמה ישראל שיריזלי, המכונה שי"ש, היה מחשובי העדה הספרדית, ויש אומרים מגדולי רבניה, מוריה ועסקניה של ירושלים. הסב היה איש ספר, מדפיס, מחבר והמו"ל הראשון בארץ. הוא תרגם לעברית עשרות ספרים מצרפתית ומלאדינו. הוא הוציא לאור חמישים ושניים ספרי קריאה בעברית ושישים ושלושה ספרי קריאה בלאדינו. לימים היה שיריזלי שותפו של אליעזר בן יהודה ויצק מים על ידיו בהוצאה לאור של עיתוניו ושל מילונו הידוע. רפי היה נכדו הראשון של שלמה ישראל-שיריזלי, בנו היחיד של אחינועם ישראל-שיריזלי.

בצעירותו החליט רפי לשנות את שם משפחתו לישראלי. רפי התגאה מאד במשפחה מצד אביו. כל חייו סיפר לי ולילדינו על פועלו של סבו ועל מעורבותו בחייה הציבוריים של ירושלים. הוא נהג לבקר עמנו בשכונת "אוהל משה" שבה התגוררה חנה, סבתו האהובה. בשכונה זו גדל ובה בילה את ימי ילדותו. את הבר מצווה של בנו הבכור, נועם, שנקרא על שם סבו, ערכנו בבית הכנסת "אוהל משה", כפי שרפי רצה.

רפי התגייס לשריון בשנת 1955 לפלוגה א' גדוד 82. בשנת 1956 השתתף יחד עם כל הפלוגה בקרב על הסכר באבו-עגילה. רפי היה התותחן בטנק של המ"פ משה בריל, שאותו העריץ כל ימיו. הפלוגה קיבלה צל"ש על הלחימה בקרב הסכר, קרב ששימש דוגמה ומופת לחיל השריון לדורותיו. רפי הוזמן לעיתים תכופות להרצות על הקרב לפני שריונאים צעירים.

בשנת 1958 הוחלט בצה"ל לתגבר את ההגנה על ירושלים על ידי פלוגת טנקים. לצורך זה אותרו טנקיסטים תושבי ירושלים ששירתו במילואים. הטנקים היו מסוג שרמן. הפלוגה השתייכה לגדוד 182 אך נודעה בשמה "החטיבה הירושלמית". דבר קיומה של פלוגת הטנקים היה סוד כמוס, ובמשך עשרות שנים לא דובר עליה. כשפרצה מלחמת ששת הימים, וירושלים הופגזה, נשלחה המחלקה של רפי לעבר ארמון הנציב. הטנק של רפי היה הטנק הראשון שחדר לארמון. לאחר קרב קשה, שנמשך חצי שעה, גבר הכוח על הירדנים והארמון נכבש. אך בחצר הארמון המשיכו הירדנים לירות, והטנק של רפי נפגע מפגז. רפי נפצע וטנק אחר בא לחלצו. כוחותינו פגעו בעמדה הירדנית וחסלו את מקור הירי.

המשך המשימה היה לכבוש את מוצבי צור-באחר ואת הפעמון. במהלך המשימה התדרדר אחד הטנקים לתהום, מפקדו נהרג, ושאר אנשי הצוות נפצעו. היה זה קרב מר וקשה, שבסופו הושמדו הלגיונרים. לאחר עשרים וארבע שעות לחימה חזרו הטנקים הנותרים לארמון הנציב והתחמשו לקראת פקודות לחימה נוספות. בשתי מלחמות הטביע רס"ן רפי ישראלי ז"ל את חותמו על קרבות השריון. בפעם הראשונה בקרב על הסכר במבצע קדש, ובפעם השנייה בקרב על ארמון הנציב בירושלים במלחמת ששת הימים.

רפי לא התפאר ולא התרברב בסיפורי גבורה על מה שקרה במלחמות. מיד בתום "מלחמת ששת הימים" הגיע רפי לביתו בגייפ צבאי, בבגדי צבא מאובקים. למחרת נסענו עם עוד זוג חברים לארמון הנציב, ורפי תיאר לנו במדויק את מהלך הקרב. הוא הצטער צער רב על כל חייל שנפל ועל כל חייל שנפצע. רפי נהג מדי פעם לכתוב שירים. באחד משיריו כתב:

"הלילה עצוב, המיית הרוח נישאת מחלוני
עוד מעט יאיר השחר, שחר של יום זיכרון.

זיכרון לנופלים בקרב.
מזג אוויר סתווי, סתיו של נשים, אלמנות צעירות ואמהות
שכולות
מי ייתן לי כוח מחר להישיר מבט לתוך עיניהן הדומעות
אלו מילות פרידה יש לומר על חברים שנפלו?
מחר יהיה יום עצוב".

בקרוב חבריו ובני משפחתו רפי היה ידוע כשומר שלום, בעל דעות פוליטיות ברורות. הוא היה מעורה בחייה הפוליטיים והחברתיים של המדינה, פטריוט, איש ירושלים, שאהב אותה, הכיר את סיפוריה ואת אנשיה.
בשנת 1969 נישאנו. במשך שנים רבות ניהל רפי בהצלחה את חברת "הרץ" להשכרת רכב. מאוחר יותר עבר לעבוד בביטוח.
במאי 1985 נודע לנו שרפי חלה בסרטן הפה. כאשר בישר לי על כך הוא אמר: "עברתי חמש מלחמות וניצחתי, אנצח גם את זאת". כך הרגיש וכך התנהג, בגבורה ובנחישות. הוא עבר טיפולי הקרנה קשים, שהשאירו בו את חותמם. רפי התגבר על המחלה, אך נחלש מאוד. חמש עשרה שנים לאחר שחלה, באפריל 2000, בשבת בבוקר נפטר בביתנו מדום לב. הוא הותיר אותנו כואבים עד עצם היום הזה.
רפי היה איש משפחה, שאהב את ביתו ואת ילדיו. הוא היה בעל אוהב ואב מסור, איש ישר דרך, הגון ואוהב הארץ. הוא היה גאה בשלושת ילדיו, נועם, טליה ויונתן. נועם הוא פסיכולוג בעל תואר M.A., טליה ציירת מוכשרת, בוגרת בצלאל במגמת אומנות, בעלת תואר M.A. את תערוכת הסיום שלה ב"צלאל" הקדישה לאביה. יונתן לומד מנהל עסקים בתל-אביב.
וכך כותב נועם על אביו: "דמותו חיה בקרבי, ורק כשאני מדבר עליו אני מודע שהוא איננו. אבי היה איש טוב, אוהב, חייכן, חברי, אמיץ, חזק, ניוח, נחוש, תומך, עקשן, מסור, אינטליגנטי, מתחשב, ידען, ישר וכן - אדם שאורו מסמל עבורי את האנושיות".

דברים לזכרו של סגן משה ממון ז"ל, מאת אורה ממון אלמנתו

משה נולד בשנת 1937 וגדל בכפר חיטים עד לשנת 1946. לאחר מכן עברה המשפחה לכפר נטר. משה למד בבית הספר החקלאי מקווה ישראל. הוריו של משה, סופי ויצחק ממון, עלו ארצה מבולגריה בקבוצה של "קיבוץ ברנר" מיסודה של תנועת השומר הצעיר והיו חקלאים עד יום מותם.
משה התגייס לצה"ל לחיל השריון ונלחם ב"מבצע קדש" כמפקד טנק בפלוגה א'. הפלוגה כולה זכתה לציון לשבח על השתתפותה בקרב הסכר. לאחר "מבצע קדש" משה סיים קורס קצינים והפך להיות מפקד מחלקה. הוא שירת שנה נוספת בצבא הקבע והשתחרר בדרגת סגן. לאחר נישואיו נולדו לנו שני בנים. בננו הבכור, ערן, נולד בשנת 1963 ובננו השני, נועם, נולד בשנת 1968.
ב"מלחמת ששת הימים" השתתף משה בקרבות הפריצה ברמת הגולן תחת פיקודו של אלברט מנדלר ז"ל. פלוגתו פרצה ראשונה לעיר קונטרה. בפרוץ "מלחמת יום הכיפורים" במוצאי שבת 6 באוקטובר 1973 הצטרף לגדודו שנע על גבי זחלים לעבר דרום רמת הגולן. בשעות הצהריים המאוחרות של יום ראשון 7 באוקטובר 1973 נתקל הכוח במארב טנקים סורי סמוך לצומת אל-על. במהלך הקרב נפגע הטנק של משה פגיעה ישירה, והוא נהרג. בן שלושים ושש היה בנופלו.
הוא הובא למנוחות בבית העלמין הצבאי בנתניה, שם נטמן גם אחיו שנפל כחייל בשנת 1959.

נערי קדש בחמישים ושש

במזרח עלה שמש אדום ובוער
ובאופק צהוב המדבר מתעורר
וחיות של פלדה זוחלות על גחונן
טוחנות לאבק את החול הלבן.

נערים לוחמים, נערי השריון
כל תותח וצריח אומר ביטחון
ומפקדם הצעיר הנמרץ, האיתן
במשקפת שדה ופלומת הזקן.

עוד השמש יבוא והיום לא ייתם
עוד ישובו קרבות של זהב ושל דם
עוד יפלו ההולכים ויבואו תחתם
נערים שזקנו והלבין שערים.

אדמה עתיקה כל מקדש בה ישן,
אדמה חרוכה אבניה עשן,
התצמיח שדה היגדל בה דגן?
היבוא בה הגשם יירד בה ענן?
הימות בה אדם שבע ימים, שאנן?

רק הרוח יפרוש את כפות הדקלים
בברכה ירוקה אל פלוגת חיילים
שחושלו בברזל בשרב ובאש
נערים של קדש בחמישים ושש.

לזכר בעלי משה ממון
אורה ממון, ספטמבר 2005

בן למד וו

בחורי האחד
תרמילו על כתפיו
אל הרי הבזלת
הלך ולא שב.
והלכו עמו חג ושמחה
וריחות אדמה
ונותרנו, אני ויתומיו.

בחורי האחד
הוא הלך אל ההר
על מפלצת של אש ופלדה
הוא דהר.
והלכו עמו חג ושמחה
וריחו של הסתיו
הוא הלך, והוא בן למד וו.

**לזכר בעלי, שיצא אלי קרב באוקטובר 1973
אורה, אלמנתו של משה ממון**

דברים לזכרו של מאיר סויסה

מאיר נולד במרוקו בשנת 1938 ועלה לישראל עם הוריו בשנת 1950. מאיר ספג את תרבותה של מדינת ישראל מנעוריו. הוא למד בכפר אוריה ומשם עבר לבית הספר החקלאי בבן שמן. שם למד מאיר לאהוב את האדמה והפך לחקלאי, מקצוע שבו עסק כל חייו.

בשנת 1961 נישאנו בירושלים ונולדו לנו שני בנים נחמדים. מאיר נמשך לאדמה ולעבודה החקלאית, ולכן עברנו לאחר שבע שנים למושב העובדים בעין יהב. מאיר נקשר למושב וגידל ירקות שנועדו ליצוא. חבריו מנוער מספרים עליו כי אהב מאד לשחק כדורגל והיה ספורטאי מעולה.

אהבה גדולה נוספת הייתה למאיר והיא המשחק. אמנם ל"הבימה" הוא לא הגיע, אך בכל אירוע תרבותי שהתקיים בעין יהב, מאיר היה בין האנשים שעלו לבמה. הוא אהב את המשחק ואנשי עין יהב אהבו לראות אותו בהצגות.

מאיר היה בן מסור ודאג כל חייו לעזור להוריו בכל תחום, גם בתחום הפרנסה. מצוות כיבוד הורים הייתה נר לרגליו תמיד. הוא מאד אהב את ילדינו, והם הזדהו עם דרכו בחיים. שני ילדינו חיים בעין יהב וגם הם עוסקים בחקלאות. מאיר זכה לסייע בגידול נכדיו שנולדו פה בעין יהב.

מאיר היה שריונר בכל רמ"ח אבריו. לאחר "מלחמת קדש" השתתף בכל מלחמות ישראל כנהג טנק וכתותחן.

בשנת 1968 חלה במחלה ממארת, שממנה לא החלים. מאיר נפטר ביום 26 באוגוסט 1999 ונקבר בעין יהב.

הוא היה לי לחבר מדהים.

יהי זכרו ברוך.

אילנה סויסה

דברים לזכרו של גדעון אלפרט ז"ל

"קיבלתי בברכה את פנייתכם לכתוב כמה דברים על גדעון, בעלי האהוב והבלתי נשכח, כדי שישולבו בספר הפלוגה.

גדעון נולד ביום 25 בנובמבר 1937 ונפטר ביום בפברואר 2005, בגיל 67. הוא נפטר בלכתו ברחובות ירושלים, ונטמן ליד אביו וקרובי משפחתו, בעיר שבה נולד ושכה אהב. גדעון, דור חמישי בירושלים, נולד בשכונת "בית ישראל". הבית היה מלא מסורת וחסד וספוג ערכי מולדת. ערכים אלה המשיך גדעון להנחיל לנו, בני ביתו. אביו היה מחנך ירושלמי ותיק שחי בעיר העתיקה. גדעון אהב מאד את ירושלים ולא נטש אותה אלא לפרק זמן קצר, כאשר מילא שליחות מטעם המכס באירופה. גדעון שימש בין יתר תפקידיו כסמנכ"ל המכס. הוא היה ממונה על כוח האדם והיה

אהוב על כל מכריו. הכרתי את גדעון לאחר שירותו בצה"ל, לאחר ששוחרר שחרור מוקדם עקב פציעה קשה, שבה איבד עין אחת והפך חירש באוזן אחת. הוא סבל כאבים עזים, אך איש לא הרגיש מה שעובר עליו. גדעון היה צנוע, מלא אמונה ואופטימיות עד רגעיו האחרונים. כאשר היה גדעון על מיטת חוליו, הוא נדר נדר להניח תפילין מדי יום ביומו. הוא שמר על נדרו בקפדנות, איש הדר, שפיו ולבו שווים.

גדעון היה פייטר, והשירות בצה"ל היה לו מקור גאווה. את בריל העריץ במיוחד. הצבא עמד בראש מעייניו, הוא ידע שבלעדי צה"ל מדינת ישראל לא תוכל להתקיים. אני בטוחה שלגדעון היה חלק בלתי מבוטל בצלי"ש הפלוגתי. הוא הצטיין בכל והשרה מרוחו הטובה על כולם. הוא ראה לפניו את טובת הפרט והכלל, כך פעל בצבא וכך פעל בחייו האזרחיים.

נישאתי לגדעון בשנת 1963. הוא היה בעל רגיש ואוהב. שררה בינינו אהבה, ולא חשתי מעולם שאני חולקת את חיי עם נכה, אלא עם גיבור צה"ל, הקשור בלב ונפש לעמו ולמולדתו. הקמנו יחד משפחה למופת. נולדו לנו שתי בנות ובן, וכולם שירתו בצה"ל. כאשר בננו התגייס לשריון, גדעון היה גאה ומאושר.

גדעון הלך מאתנו לפתע פתאום, הוא מת מדום לב בלכתו בשוק "מחנה יהודה" שכה היה אהוב עליו. לעם ישראל אבד אזרח הגון, שומר חוק ופטריוט. צה"ל איבד חייל אמיץ, ולי אבד חבר רוע. מותו של גדעון הוא אבידה קשה לכל משפחתנו. אני רואה את עצמי ממשיכה את דרכו, את אהבת הבריות שלו ואת הנאמנות למסורת שהייתה נר לרגליו."

אורה אלפרט

דברים לזכרו של אברהם ריימן ז"ל

אברהם נולד באוסטריה להורים יוצאי פולין. הוריו חשו בסכנה המתקרבת ושלחו אותו לאנגליה עם עוד מאות ילדים במסגרת "הקינדרטרנספורט" (משלוח הילדים). הוריו נספו בשואה והוא לא זכה לראותם יותר. באנגליה הוא אומץ על ידי אחת המשפחות היהודיות בלונדון.

בגלל אילוצי המלחמה לא רכש השכלה פורמלית והחל לעבוד כבר בגיל ארבע עשרה. בגיל שמונה עשרה החליט לעלות ארצה. הוא רצה להגיע לקיבוץ, ולכן הלך להכשרה למספר שנים. בהיותו בן עשרים וארבע עלה ארצה והתקבל מיד לקיבוץ לביא. בקיבוץ הגיע להישגים יפים מאד. במרוצת השנים הפך להיות ראש ענף הפלחה בקיבוץ, ולאחר מכן נבחר להיות מרכז המשק.

אברהם היה בעל תפילה מעולה, ובימים נוראים עבר לפני התיבה והחברים מאד נהנו מתפילתו. הוא היה מאד מוזיקלי והרבה לשמוע אופרות ופרקי חזנות.

שלוש שנים לאחר עלייתו גויס אברהם לשריון בגיל עשרים ושבע. הוא הגיע לפלוגה א' של בריל השתלב יפה למרות שהיה מבוגר משאר חיילי הפלוגה. הוא אהב את הפלוגה והיה גאה על השתתפותו בקרב הסכר. מפאת גילו החליטו להעבירו מאוחר יותר לחיל רגלים. אברהם ניסה לשנות את הגזירה, אך הדבר לא עלה בידו.

אברהם היה אב אוהב, שגילה אהבה רבה לשלושת ילדיו. כל מה שהוא לא קיבל בילדות, בגלל המלחמה, שאף להעניק לילדיו.

שלושת ילדיו שירתו בצה"ל: אחד מילדינו הפך להיות טייס, השני שירת בחיל השריון, ובתנו הייתה מורה חיילת. היום נכדתי הגדולה מסיימת קורס קצינות.

לדאבוני, אברהם לא זכה להכיר את נכדיו.

כאשר אברהם היה בדרכו למילואים הוא נהרג בצומת ראש פינה בהמתינו לטרמפ.

אברהם נהרג ביום 22 בדצמבר 1974.

יהי זכרו ברוך!

מפקדים, חברים משכבר הימים

ימי זכרון, ימים של חיים
קֶשֶׁר בל וְיִתְקַ בְּיַנְיָנוּ לְבִין הַהוֹלְכִים
נַעֲלָה הַשְּׁלֵהֶבֶת, שְׁלֵהֶבֶת הָאוֹר
נִנְצָר אֶת הַקֶּשֶׁר בֵּין דוֹר לְדוֹר.

וְאוֹתָהּ הַשְּׁלֵהֶבֶת, וְאוֹתָהּ הַתְּפִלָּה:
"וְיִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא"
לְנִשְׁמוֹת אֲהוּבֵינוּ יַעֲלוּ אַרוֹכָה.
מְפַקְדִים, חֲבֵרִים מִשְׁכְּבֵר הַיָּמִים
חַיֵּי נֶצַח יִחְיוּ בְּגִנְזֵי מְרוֹמִים.

צבי אלפר

דברי סיום

הספר תם. בספר הובא סיפורה של פלוגה א' ב"מבצע קדש" בפיקודו של מפקדנו היקר האלוף משה בר-כוכבא (בריל). אינני יודע אם יש עוד פלוגה בצה"ל שהעלתה על הכתב את הזיכרונות שלה לאחר חמישים שנה. מה מייחד אותנו? קרב הסכר? הצלי"ש הפלוגתי? אישיותו של המ"פ שלנו? ממשיכי דרכו? ייחודם של חיילי הפלוגה?

אנו קרובים מאד לגיל השיבה ומעוניינים להעביר את מורשתנו לדורות הבאים, דור הבנים והנכדים, דור החיילים הצעירים, המשרתים כיום בצה"ל. זכות גדולה הייתה לנו לשרת תחת פיקודו של מפקד נדיר, מפקד שהפך את השירות שלנו לאתגר, שירות שתרם לבניין אישיותנו.

השקעתי עמל רב מתוך שמחת יצירה כדי לעבד את דבריכם ולצרפם ליצירה אחת. למדתי הרבה על חיי הפלוגה באותה שנה, שנת 1956, כאשר היינו צעירים, תמימים ואידיאליסטים. בטוחני, שגם אתם תלמדו דברים חדשים על אותם ימים רחוקים. כל אחד מכם כתב מנקודת הראות שלו, וזו האמת שלו. החוויות שלכם הופכות להיות לזיכרון הקולקטיבי של כל הפלוגה. אני הייתי השופר והמוציא לפועל של דבריכם. אני סבור שכל מי שכתב את הסיפור שלו, ישמח לקוראו ויתגאה להראותו לנכדיו. הסיפורים שלכם אינם ציבטים, אלו חוויות הנעורים, חוויות הקרב, חוויות של שותפות אמת עם חברים לנשק.

השתדלתי עד כמה שאפשר להעביר את דבריכם תוך נאמנות לכוונות שלכם. אך כמובן, לא כל מה שכתבתם נכלל בספר. כעורך קיצרתי ושיניתי לפי מיטב שיקול דעתי. אם כתוצאה מעריכת דבריכם נדמה לכם שלא כל מה שרציתם לומר בא לידי

ביטויי ושלא הובנתם כראוי, אתכם הסליחה. במיוחד אני מצטער, שלא כל החברים טרחו לשלוח את זיכרונותיהם, ודבריהם אינם מופיעים בספר. מן הסתם, לא ייכתב עוד ספר על קורותיה של פלוגה א', אך אני מקווה שהספר הזה יתפוס מקום נכבד על מדף הספרים שלכם. תהיה יצירה זו גל-עד למפקדנו, האלוף משה בר-כוכבא (בריל) ז"ל ולמ"מ המחלקה שלי, סג"ם פלש תומס ז"ל ולכל החברים היקרים של הפלוגה, שלא זכו להגיע למעמד הזה. יהי זכר כולם ברוך! תודה מקרב לב לכל החברים, שטרחו והעלו על הכתב את זיכרונותיהם. אני מקווה, שהספר יתרום לחיזוק הקשרים בינינו.

צבי אלפר

הפלוגה ששינתה את ההיסטוריה בשריון ב"מלחמת קדש" היא פלוגה א', שלחמה בקרב הסכר בפיקודו של האלוף משה בר-כוכבא (בריל) ז"ל וזכתה בצל"ש פלוגתי.

חיילי הפלוגה מעלים את זיכרונותיהם לאחר חמישים שנה. בספר מובאים סיפורים רבים על הקורות אותם מיום גיוסם עד גמר המלחמה.

חיילי פלוגה א' בקדש, 1956

08-6744117	1. ארבלי שלמה
09-7435664	2. אלישיב אבינועם
04-8727812	3. אדוני מנחם
03-9314770	4. אלפר צבי
08-9286587	5. אוריאל רוזן
	6. אריאלי איתן
03-649887	7. אושרי דניאל
03-6421873	8. בר-כוכבא (בריל) נחמה
03-5348031	9. בכרך נחום
03-6760994	10. ברנטוך שמואל
09-7464069	11. גליקמן מרדכי
08-8591980	12. גרנות ראובן
03-7517193	13. גניני אליה
03-7512604	14. גרנטשנייר עמי
03-6771364	15. דהן שמעון
03-6091919	16. העליון יעקב
09-8998254	17. זהבי דניאל
03-5580852	18. זינגר רוזי
09-7425886	19. חזקיה יעקב ג'קי
03-9694967	20. חלפון משה
09-8335352	21. חמו ישראל
03-9694665	22. טביב יצחק

03-6739412	.23	ישראלי אמנון
03-5567412	.24	כהן שבתאי
02-5701535	.25	כהן יגאל
03-9692592	.26	כהן חיים
09-8334090	.27	לוינטל שמואל
050-5406889	.28	מאיה יעקב
03-9385338	.29	מהרם שמואל
03-7515016	.30	מזרחי מרדכי
	.31	מזרחי מנחם
09-7745736	.32	מלך נדב
03-5076925	.33	מורכי זכריה (עדי)
03-7391562	.34	מצגר יוסף
03-6734675	.35	ניר יצחק
03-6473389	.36	עוזו דניאל
02-6714319	.37	עופר (מזרחי) יעקב
04-8718089	.38	צוביאל גבריאל
03-5708542	.39	ציילר יוסף
03-6991125	.40	פורת שלמה (פריינטה)
08-6871217	.41	פורת עוזי
08-9957126	.42	פלד מרדכי (אוספלד)
02-6715268	.43	קורץ מיכה
04-6429023	.44	קרן ישי
08-6732329	.45	קונפורטי מוני
09-7483757	.46	ריבקיין יצחק
09-7429640	.47	רון יוסף
050-5551777	.48	רייכמן אריק
052-5524030	.49	רובינשטיין רפאל
050-7956448	.50	שץ אהרון
09-8998206	.51	שאול דוד
08-6738308	.52	שגב יעקב
04-9895105	.53	שפירא גדעון
03-9326707	.54	שמש אריה
09-8359836	.55	שלום ראובן
054-3451212	.56	תמיר בנימין (ביק)

חיילי פלוגה א' בקדש, 1956, שאינם עמנו כיום

1. משה בר-כוכבא (בריל) ז"ל
1930 - 1992
בעל עיטור העוז, אלוף בצה"ל, לחם בכל מלחמות ישראל.
בגמלאות מילא תפקידים בכירים בשירות הציבורי.
2. תומס פלש ז"ל
1936 - 1956
מפקד מחלקה 1 בפלוגה, נפל בעת ההסתערות על מוצב סכר הרואיפה ביום 31 באוקטובר 1956.
באותו יום נהרג אחיו בבודפשט שבהונגריה כלוחם בהתקוממות נגד הרוסים.
3. רפי ישראלי ז"ל
1938 - 2004
איש צוות בטנק המ"פ, לחם במלחמת ששת הימים במסגרת הפלוגה הירושלמית על כיבוש העיר העתיקה. ניהל חברת רכב וסוכנות ביטוח.
4. משה ממון ז"ל
1937 - 1973
מפקד טנק במחלקה 2 בפלוגה. עבר קורס קצינים ולחם במפקד מחלקה במלחמת ששת הימים ויום הכיפורים. נפל בקרב הבלימה ברמת הגולן ביום 7 באוקטובר 1973.
5. מאיר סוויסה ז"ל
1938 - 1999
איש צוות במחלקה 1 בפלוגה, לחם כתותחן וכנהג טנק במלחמת ששת הימים ויום הכיפורים.
חקלאי, חבר מושב עין-יהב.
6. גדעון אלפרט ז"ל
1937 - 2005
איש צוות במחלקה 1 בפלוגה. לחם במלחמת ששת הימים שבה נפצע קשה והפך לנכה צה"ל.
שימש כמנהל בכיר בשירות הציבורי.
7. אברהם ריינמן ז"ל
1928 - 1974
איש צוות במחלקה 3 בפלוגה, המבוגר מבין כל אנשי הפלוגה. נהרג בתאונת דרכים בדרכו למילואים.
חקלאי וחבר קיבוץ לביא.

8. דני שרייבר ז"ל

1937 - 2000

איש צוות במחלקה 3 בפלוגה, לחם במלחמת ששת הימים ויום הכיפורים. מדריך טיולים ומורה לנהיגה.

9. עוזי פורת ז"ל

1936 - 2008

איש צוות במחלקה 3 בפלוגה, לחם במלחמת ששת הימים ויום הכיפורים. חקלאי, חבר קיבוץ גת.

10. יעקב מאיה ז"ל

1936 - 2010

בעל עיטור העוז, מפקד טנק במחלקה 2 בפלוגה. לחם כמפקד במלחמת ששת הימים ויום הכיפורים. העביר בהתנדבות את מורשת הקרב של פלוגה א' ליחידות צה"ל. בעליו של מפעל מתכת.

לוחמי הפלוגה שנפטרו ומסיבות שונות לא נוצר קשר עם משפחותיהם

11. מורחי זכריה ז"ל. לא נוצר קשר עם המשפחה.

12. וילנר איתן ז"ל. לא נוצר קשר עם המשפחה.

13. פיביש מרסל ז"ל. חסרים נתוני התקשרות.

14. כרוב יצחק ז"ל. לא נוצר קשר עם המשפחה.

15. חואטו מגוז ז"ל. לא נוצר קשר עם המשפחה.

קרב הסכר זוכה כאן לסקירה אותנטית של מפקדים וחיילים שהשתתפו בפועל בקרב. דגש מיוחד ניתן בספר על דמותו המופלאה של המפקד האגדי בריל. הספר משמש יד זיכרון לאלוף בר-כוכבא ולמ"מ פלש תומס, שנפל בקרב הסכר. כמו כן מובאים בספר דברי זיכרון מפי בני משפחה של חברי הפלוגה, שלא זכו להגיע ליובל החמישים של הפלוגה.

נספח ראשון

מלחמת סיני - כיבוש מחנות אבו עגילה וסכר הרואיפה על ידי גדוד טנקים 82 מחטיבה 7.

החומר נערך באוקטובר 2002 על ידי אל"ם במיל' אוריאל רוזן (רוזנברגר), סגן מפקד פלוגת טנקים א' במלחמת סיני.

לכתבה המלאה ראו כאן.